

Møteinnkalling

Utvalg: **Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret**
Møtested: , E-post
Dato: 02.02.2022
Tidspunkt: 00:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til xxx. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 1/2022	Dovre NP - Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu - høring		2021/810

Arkivsaksnummer: 2021/810-37

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 25.01.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	1/2022	02.02.2022

Dovre NP - Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu - høring

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i naturmangfoldoven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonalpark § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.2 blir forslag til *Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu* lagt ut på høring i minst seks uker.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil også være teknisk tilrettelegger av høringen for forvaltningsmyndighetene med ansvar for strekningene utenfor Dovre nasjonalpark - Innlandet fylkeskommune og Dovrefjell nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 220121 forslag Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu
- 2 220113 Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen - Pilegrimsleden - referat fra møte i prosjektgruppa, 13.01.22
- 3 211112 Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen - Pilegrimsleden - oppsummering møte arbeidsgruppe 09.11.21
- 4 211029 Innlandet fylkeskommune Uttalelse til skjøtsels- og tilretteleggingstiltak langs Kongevegen
- 5 210712 Dovre NP - Fokstugu LVO - Kongevegen - Pilegrimsleden - oppsummering av befaring 16.06.21
- 6 210621 Dovre NP - oppsummering av møte i arbeidsgruppe skjøtselsplan for Kongevegen - Pilegrimsleden - 10.06.21
- 7 210614 Møte om samhandling og saksbehandlingsrutiner vedr. Statens vegvesens Nasjonal verneplan

- 8 210520 Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen - Pilegrimsleden - referat fra orienteringsmøte
- 9 210406 Innlandet fylkeskommune Uttalelse til oppstart av skjøtselsplan for Kongevegen Pilegrimsleden - Dovre nasjonalpark
- 1 210323 Referat - møte arbeidsgruppa 23.03.21 - Dovre NP - skjøtselsplan
- 0 for Kongevegen - Pilegrimsleden
- 1 210309 Referat fra oppstartsmøte 09.03.21 - prosjektgruppe -
- 1 Skjøtselsplan for Kongevegen - Dovre nasjonalpark

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 10.02.21, styresak 9/2021 sluttet seg til:

«Med hjemmel i naturmangfoldoven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonalpark § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalpark pkt. 8.2 blir det satt i gang arbeid med en skjøtselsplan for Kongevegen i tråd med prosjekteplanen og utredningen ellers i saksframlegget.

En skjøtselsplan vil bidra positivt til bevaring av kulturminnene, og samordning av ulike verne- og brukerinteresser i dette området av Dovre nasjonalpark.»

Dovre fjell nasjonalparkstyre gjorde i møte 21.06.21 styresak 31/2021 følgende vedtak:

«Dovre fjell nasjonalparkstyre deltar i videre arbeid med skjøtselsplan for Kongevegen / Pilegrimsleden stekningen Fokstugu – Åteigen. Skjøtselsplanen skal omfatte også strekningen i Fokstugu landskapsvernområde. Dovre fjell nasjonalparkstyre er styringsgruppe for prosjektet i Fokstugu LVO. Forvalter går inn i den etablerte arbeidsgruppen for skjøtselsplanarbeidet.»

Innlandet fylkeskommune, skrev i brev datert 06.04.21, bl.a.:

«(...) Vi oppfordrer også til å se på muligheten for en helhetlig skjøtselsplan for hele strekningen Åteigen – Fokstugu, da tiltak på kongevegen også utenfor nasjonalparkgrensa kan få innvirkning på forhold inne i nasjonalparken. (...)»

Etter innspillene mottatt fra Dovre fjell nasjonalparkstyre og Innlandet fylkeskommune, har det blitt arbeidet med et forslag til skjøtselsplan for hele strekningen mellom Åteigen og Fokstugu. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre sitt formelle ansvar er begrenset til strekningen innenfor Dovre nasjonalpark. Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har likevel stått som en teknisk tilrettelegger av prosessen, også for de strekningene som ligger sør for nasjonalparken (ikke vernet), og nord for nasjonalparken (Fokstugu landskapsvernområde, forvaltet av Dovre fjell nasjonalparkstyret).

Denne endringen har også gitt at prosjektgruppen har blitt utvidet med sekretariatet for Dovre fjell nasjonalparkstyre. I tillegg har private grunneiere sør for nasjonalparken blitt invitert til møte i prosjektgruppen i januar 2022, men ingen av disse deltok her.

Tabell 1 viser sammensetningen av henholdsvis prosjektgruppen og arbeidsgruppen.

Tabell 1. Medlemmer i prosjektgruppen og arbeidsgruppen.

Part	Navn	Prosjektgruppen	Arbeidsgruppen
Kongevegprosjektet	Marit Johansson,	X	X
Pilegrimsenter Dovrefjell	Hans Jacob Dahl	X	X
Dovre kommune	Bernhard Svendsgard / Kari Bentsdal	X	X
Innlandet fylkeskommune	Øystein Rønning Andersen	X	X
Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre	Carl S. Bjurstedt	X	X
Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre	Bernhard Svendsgard	X	X
Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	Eirin Berge	X	X
Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	Trond Stensby	X	X
Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	Martine Hårstad	X	
Innlandet fylkeskommune	Thea Sørensen	X	
Statsforvalteren i Innlandet	Marit Vorkinn	X	
Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten	Marit Vorkinn	X	
Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten	Arne Vadet	X	
Rondane nord villreinutvalg	Hans Olav Arnekleiv	X	
Dombåsfeltet grunneierlag	Hans Olav Arnekleiv	X	
Einbuggdalen grunneierlag	Ivar Michael Ulekleiv	X	
SNO	Finn Bjormyr	X	
Private grunneiere		Invitert til møte 13.01.22	

Prosessen har ellers blitt gjennomført som vist i tabell 2. Referater og andre viktige dokumenter er vedlagt saken.

Tabell 2. Oversikt over aktiviteter i planprosessen.

Dato	Aktivitet
09.03.21	Prosjektgruppe, oppstartsmøte.
23.03.21	Arbeidsgruppe, møte.
20.05.21	Orienteringsmøte, (Statsforvalteren, Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten, Innlandet fylkeskommune, Kongevegprosjektet, Pilegrimssenter Dovrefjell, sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.)
10.06.21	Arbeidsgruppe, møte.
16.06.21	Prosjektgruppe befaring, Fokstugu – Åteigen.
09.11.21	Arbeidsgruppe, møte.
13.01.22	Prosjektgruppe, møte

I prosessen har det vært fokus på hovedtemaene vist i punktlista nedenfor. Dette går fram av ulike møtereferat og innspill, og er også beskrevet i forslaget til skjøtelsplan.

Hovedtema i planprosessen:

- Kulturminneverdier.
- Hensynet til villreinen.
- Grunneierinteressene.
- Ferdsel.
- Samhandling verneområdeforvaltning og kulturminneforvaltning.

Kulturminneverdier

Det er godt beskrevet og dokumentert at den aktuelle delen av Kongevegen er et kulturminne av nasjonal verdi. Verdien er knyttet til både samferdselshistorie og historie for den generelle samfunnsutviklinga. Slik sett er Kongevegen også av lokalhistorisk verdi. F.eks. er vegen bygd som pliktarbeid, utført av gårdene i bl.a. Dovre og Lesja. Kongevegen representerer også ulike faser i den teknologiske utviklingen i samfunnet.

Villrein

Villreininteressene i området er godt dokumentert. Området er viktig som helårsbeite, men særlig viktig som et friskt grøntbeite om våren og forsommeren. Ulike kartleggings- og overvåkingsprosjekt har vist at villreinen i noen grad unnviker å bruke beiteområdene rundt Kongevegen.

Grunneierinteressene

Grunneierlagene har uttrykt skepsis og motstand til ytterligere tiltak på Kongevegen. Her er det vist til faren for økt ferdsel, ulemper for villreinens bruk av leveområdene, beitebruk, forsøpling og at grunneierinteressene blir overkjørt.

I forslaget til skjøtelsplan står det bl.a. dette på side 32:

«Ulike tiltak vil kreve avklaringer med grunneierne. Jf. Naturmangfoldloven §47: «Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd». Naturmangfoldloven § 47 gir likevel forvaltningsmyndigheten rett til å gjennomføre skjøtselstiltak. I samme paragraf utdypes det videre: «Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep».

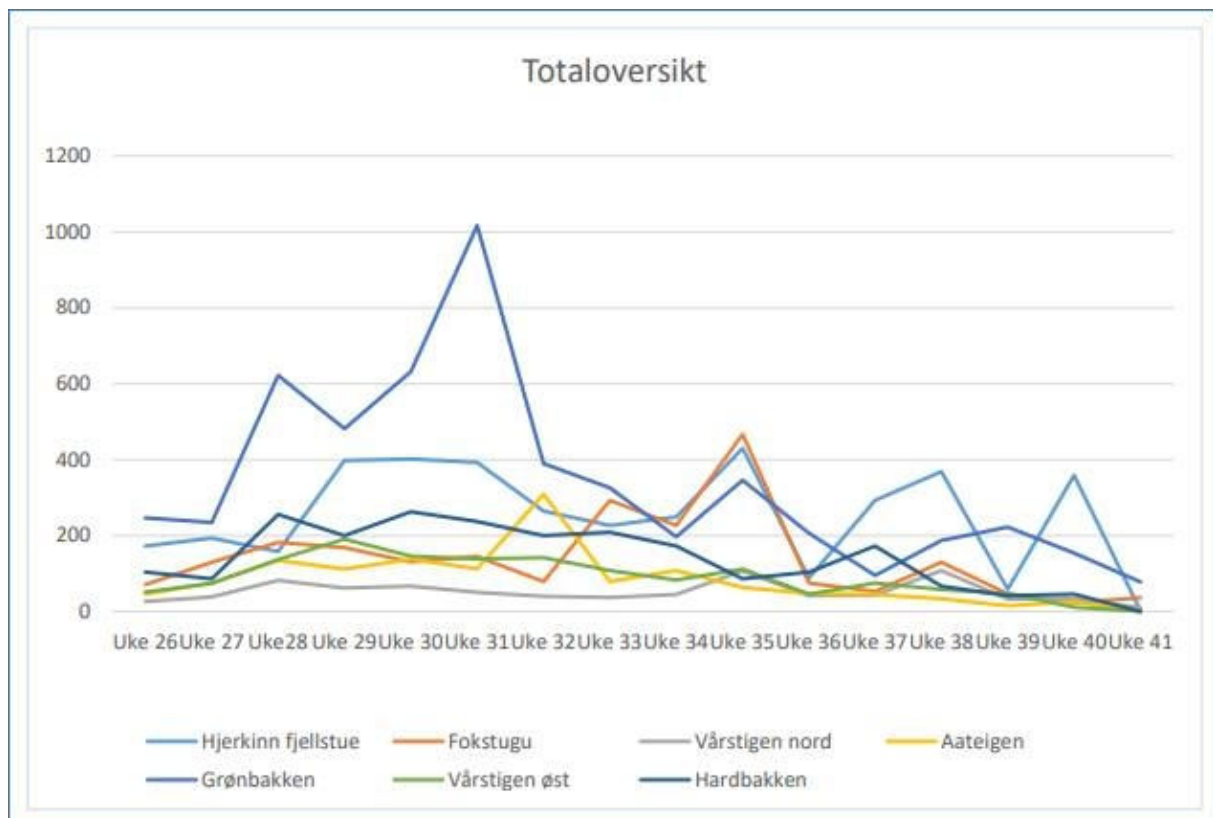
Ferdse

I NINA-rapport 1771 Kongevegen over Dovrefjell Bruksstatus 2019 er det bl.a. opplyst følgende om ferdsel og ferdselstellere:

- Fokstugu, 2259 passeringer
- Aateigen, 1348 passeringer
- Hardbakken, 2246 registrerte passeringer,

«noe som kan indikere at en høy andel går over Hardbakken fra disse to utgangspunktene.»

Ferdsestellerne viser at ferdselen fordeler seg gjennom sesongen 2019, som vist i figur 1.

Figur 1 Fra NINA-rapport 1771 - Figur 16 Ferdsestillinger registrert på de sju tellerne som stod ved Kongevegen over Dovrefjell fra 27.06 til 10.10 i 2019 fordelt på uker. For uke 26 og uke 41 (første og siste uke i perioden) er ikke hele uka registrert, dermed er disse tallene lavere enn hva som er reelt.

Ferdselen er knyttet til utøving av friluftsliv, både fra tilreisende og fra innbyggerne i Dovre. Det er positivt for folkehelsen, og gir gode natur- og kulturopplevelser. Ferdselen kan også være til ulempe for verneformålet og kulturminneverdien ved at dyrelivet blir forstyrret, og det kan bli slitasje på vegetasjon, terreng og kulturminner. Det er derfor lagt opp til fortsatt overvåking av ferdselen på Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu.

Samhandling verneområdeforvaltning og kulturminneforvaltning.

Innenfor nasjonalparken er kulturminnene vernet både etter kulturminneloven og etter verneforskriften for Dovre nasjonalpark. I tillegg gjelder bestemmelser i plan- og bygningsloven. Hvordan samhandlingen mellom verneområdestyrene og kulturminnemyndighetene skal være går bl.a. fram av brev fra Miljødirektoratet, og er omtalt i forslaget til skjøtselsplan.

Tiltaksplan

Det er foreslått ulike tiltak langs Kongevegen knyttet til:

- Informasjonsskilt
- Stikkrenner og drenering
- Vegetasjonspleie
- Merking
- Ferdselstellere
- Tilrettelegging/bru/klopplugging.

De ulike tiltakene er beskrevet i vedlegg/kartvedlegg til skjøtselsplanen.

Det er foreslått at Kongevegprosjektet / Statens vegvesen tar ansvaret for gjennomføring av skjøtselstiltakene i 2022. Det er videre lagt opp til at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, gjennom en avtale med Innlandet fylkeskommune og Kongevegprosjektet, overtar ansvaret for de to ferdselstellerene. Kongevegprosjektet vil i løpet av året avklare hvem som skal ha ansvaret for ulike skjøtselstiltak etter 2022.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77

Verneformål – forskrift

§ 2 Verneformål

Hovedformålet med opprettelsen av Dovre nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- **ta vare på verdifulle kulturminner.**

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

4. Kulturminner

4.1. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.

4.2. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til restaurering, istandsetting og skjøtsel av kulturminner.

Forvaltningsplan

s. 58

- Rekonstruksjon av kulturminner som har forfalt hinsides restaureringsverdig tilstand, som nedraste steinbuer, tufter uten påstående hus og lignende, skal kun unntaksvis tillates og da etter godkjenning fra kulturvernmyndighetene. Forholdet til verneverdiene skal tillegges avgjørende vekt. Faglig verdi av fortsatt forfallsprosess skal også tas med i vurderingen. Forfallet i fjellet går sent og tufter som kan synes restaureringsverdige kan være automatisk fredet kulturminne. En forvaltningsrettet tiltaksplan bør angi aktuelle objekter.

- Ved vedlikehold / restaurering / ombygging / rekonstruksjon av bygninger med kulturhistorisk verdi og andre kulturminner skal det brukes opprinnelige materialer og håndverksteknikker.
- Dersom det gis tillatelse til vedlikehold av kjørespor eller stier og til bygningsmessige tiltak som forutsetter terrenginngrep som uttak av torv eller stein, skal det settes vilkår om at objekter av kulturhistorisk verdi ikke skades. Eksempelvis skal ikke stein fra gamle tufter, dyregraver eller lignende brukes til nybygg.
- Ved anlegging av nye turstier skal kulturminnemyndighetene høres og gis anledning til å gjennomføre befaring før endelig trase fastsettes.
- Ved nedlegging av stier og evt. riving av varder skal kulturminnemyndighetene høres og gis anledning til å gjennomføre befaring før tiltak iverksettes. I en del tilfeller kan dagens turstier være etablert der det gikk eldre ferdselsveger

Skjøtsel og skilting bør forankres i en helhetlig og overordna plan. Ved skjøtsel og skilting av kulturminner skal kulturminnemyndighetene høres.

s. 59

Tiltak

Forvaltningsmyndighetene vil ta initiativ til å få:

- Utarbeidet en overordnet skilt-, skjøtsel- og formidlingsplan for kulturminner. Et overordnet mål er aktiv og målrettet informasjon om områdets kulturminner og kulturhistorie. Deretter gjennomføre tiltak iht. en slik plan.
- Utarbeidet plan og rutiner knyttet til oppsyn og registrering av kulturminner.
- Utarbeidet en plan hvor en går igjennom og evaluerer den kulturhistoriske verdien til enkeltbygninger og bygningsmiljøer. Planen kan blant annet brukes til å kanalisere midler til istandsetting av bygningene/miljøene med størst verneverdi.

Tiltakene må i stor grad gjennomføres av fylkeskommunen(e).

Miljødirektoratet veileder M-420|2015 Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven

s. 30

Alle nasjonalparkene og de fleste landskapsvernområder skal ha forvaltningsplaner. Disse skal inneholde retningslinjer om forvaltningen av kulturminner innenfor verneområdet

s. 34

Samarbeid mellom ulike aktører

Generelt krever forvaltningen av kulturminner i verneområdene et nært samarbeid mellom verneområdeforvaltere, SNO, regional kulturminneforvaltning og administrative kontaktpersoner i kommunene. Sistnevnte samarbeider med forvalterne om bl.a. bestillingsdialog og saker etter plan- og bygningsloven.

Saksbehandling etter ulike lovverk

Naturmangfoldloven og kulturminneloven er spesielle lover. De går foran plan- og bygningsloven, som er en generell lov.

...

Der freda kulturminner er nevnt i verneforskriften, vil både kulturminneloven og verneforskriften gjelde.

s. 35

Interessekonflikter kan også løses gjennom utarbeidelse av forvaltnings- og eventuelt skjøtselsplaner, eller tilpasninger i måten man utfører et tiltak eller istandsetting på, for eksempel hvilke tider på året dette gjennomføres. Slike tilpasninger bør gjøres så langt det er mulig i saker hvor ulike verdier står imot hverandre.

Naturmangfoldloven

§ 47 skjøtsel av verneområder

I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak. Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak.

Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.

Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.

Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.

Beslutninger om å iverksette skjøtselstiltak etter første og andre ledd er ikke enkeltvedtak

Utkast til plan for skjøtsel av verneområdet skal om mulig legges frem samtidig med at verneforskriften blir fastsatt.

Miljørettsprinsippene

I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen, skal saken også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmf. § 7.

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvaret for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som ikke finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvaret for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Vurdering

Naturmangfoldloven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonal § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.2, gir nasjonalparkstyre hjemler til å behandle forslaget til skjøtselsplan og legge det ut på høring. Det formelle ansvaret for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret er knyttet til Dovre nasjonalpark.

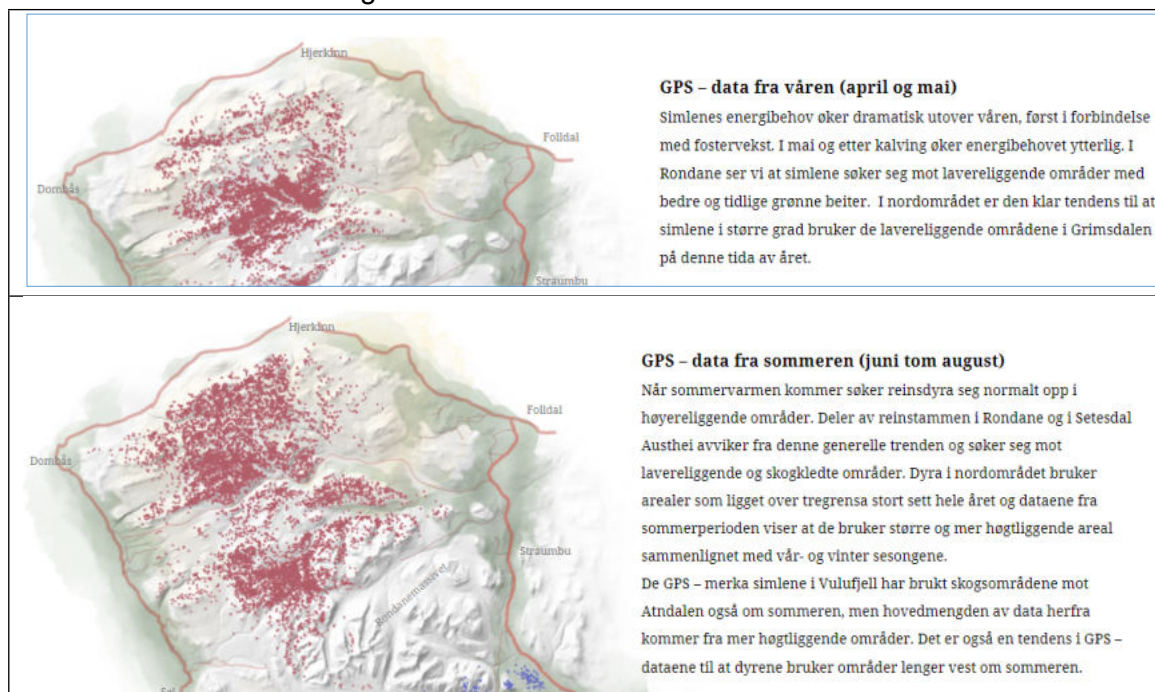
Nasjonalparkstyret kan likevel være en teknisk tilrettelegger for høringen, også utenfor nasjonalparkens grenser. Det vil da være opp til forvaltningsmyndigheten for disse områdene

å sluttbehandle skjøtselsplanen for sine strekninger av Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu.

Villreinen er et gjennomgående verneformål for alle verneområdene i Rondane og Dovre. Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sørinkletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (naturmangfoldloven § 8).

Nedenfor er det vist to kartplott fra GPS-merkede simler sin bruk av området i april-mai og juni-august. Det er går fram av kartplottene at områdene i nord-vest er lite brukt, men at bruken har en viss økning i sommermånedene.

Ferdselen på Kongevegen er defor konfliktfylt i.f.t. villreinens bruk. Skjøtselsplanen er likevel ikke en plan for økt ferdsel, men en plan for å vedlikeholde og sikre kulturminner av nasjonal verdi. Nasjonalparkforvalteren vurderer derfor at planen vil ha liten påvirkning på villreinens leveområder. (naturmangfoldloven § 9 og 10).

Det er ikke foreslått tunge informasjonstiltak, heller ikke innenfor grensene av Dovre nasjonalpark. Det er likevel foreslått å sanere informasjonen/skiltingen på vegens høyeste punkt, Hardbakken, og erstatte dette med et skilt i kne-/hofte høyde med informasjon om kulturminnet Allmannrøysa. Dette er en såkalt «påkastrøys», en skikk som stammer fra pilegrimsvandringene i middelalderen. Nasjonalparkforvalteren mener etter en helhetlig vurdering, at et slikt tiltak kan aksepteres, gitt Allmannrøysa spesielle verdi og karakter som kulturminne.

Nasjonalparkforvalteren vurderer det framlagte forslaget til skjøtselsplan, til å ha en helhetlig framstilling når det gjelder verneverdier, brukerinteresser, mål og tiltak, og innstiller på at forslaget blir lagt ut på høring.

Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu

Dovre nasjonalpark, Fokstugu landskapsvernområde

Kongevegen i Dovre nasjonalpark ved Hardbakken. Foto: Matti Bernitz

Forord

Arbeidet med skjøtselsplanen har pågått gjennom 2021 og sluttføres i 2022. Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har ledet prosessen. Marit Johansson, prosjektleder for Kongevegen over Dovrefjell i Statens vegvesen, har skrevet skjøtselsplanen, men flere har gitt viktige bidrag til teksten ut fra sin faglige kompetanse og rolle. Bidragsytere er Carl S. Bjurstedt (Dovrefjell nasjonalparkstyre), Trond Stensby og Eirin Berge (Rondane-Dovre nasjonalparkstyre), Hans-Jacob Dahl (Pilegrimssenter Dovrefjell) og Øystein Rønning Andersen (Innlandet fylkeskommune). I arbeidet ble det nedsatt både en prosjektgruppe og arbeidsgruppa. Prosjektgruppa har bestått av representanter fra Innlandet fylkeskommune, Statsforvalteren Innlandet, Dovre kommune, Villreinnemda Rondane-Sølnkletten, Villreinutvalget for Rondane nord, grunneiere, Statens vegvesen, Pilegrimssenter Dovrefjell og SNO Rondane. Det har blitt avholdt to møter og én befaring av strekningen Åteigen-Fokstugu i prosjektgruppa. Deltagere i arbeidsgruppa har vært Trond Stensby, Eirin Berge, Bernhard Svendsgard (Dovrefjell nasjonalparkstyre), Kari Bentsdal (Dovre kommune), Finn Bjormyr (SNO-Rondane), Øystein Rønning Andersen, Hans-Jacob Dahl og Marit Johansson. Arbeidsgruppa har hatt jevnlig møter hvor utkast til skjøtselsplanen har blitt gjennomgått og diskutert.

Vi vil takke alle bidragsytere og involverte for gode diskusjoner og innspill gjennom prosessen!

Innhold

Forord	2
1.0 Innledning	5
1.1 Bakgrunn og formål	5
Formål med skjøtselsplanen	5
Prosjekt Kongevegen over Dovrefjell	5
1.2 Bruker- og verneinteresser i området	7
Villrein	7
Bestandsforvaltning	7
Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark	9
Utmarksbeite	10
Friluftsliv	10
1.3 Kongevegen over Dovrefjell – historikk	12
2.0 Beskrivelse av strekningen Åteigen – Fokstugu	13
2.1 Delstrekning Åteigen-Ståkån	14
2.2 Delstrekning Ståkån – Bønnealteret	14
2.3 Delstrekning Bønnealteret – Hardbakken	16
2.4 Delstrekning Hardbakken – Hundyrju	17
Allmannrøysa	19
Løsfunn	20
Kongevegen ved Hundyrju	21
2.5 Delstrekning Hundyrju – Fokstugu	23
Kongevegens yngste trasé	23
Kongevegens eldste trasé	25
3.0 Forvaltningsansvar, lovverk og retningslinjer	27
3.1 Kulturminneforvaltningen	27
Kulturminneloven	27
Statens vegvesen	27
Regional kulturminneforvaltning – Innlandet fylkeskommune	27
Pilegrimsleden og Dovre kommune	28
3.2 Verneområdeforvaltningen	28
Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde	28
4.0 Grunneiere – rettigheter og interesser	32
5.0 Skjøtselsplan	32
5.1 Retningslinjer for skjøtsel av kulturminner	32
5.2 Retningslinjer/metode for skjøtsel av historiske veger	32

Vegetasjonsrydding.....	33
Tørrmurer.....	33
Stikkrenner	33
5.3 Skjøtsel av kulturminner og tilrettelegging mellom Åteigen og Fokstugu	33
Skjøtselstiltak Åteigen-Ståkån	33
Skjøtselstiltak delstrekning Ståkån – Bønnealteret	34
Skjøtselstiltak Bønnealteret – Hardbakken.....	35
Skjøtselstiltak Hardbakken – Hundyrju.....	36
Skjøtselstiltak Hundyrju – Fokstugu.....	37
Informasjonsskilt og merking	38
Eldre tilrettelegging/rydding av området	40
Håndtering av søppel	40
Ferdsestiller	40
Sykling langs Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu	41
Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden	41
5.4 Tiltaksplan	42
6.0 Oppsummering.....	43
Litteratur	44
Vedlegg	45
Praktisk veiledning – årlige skjøtselstiltak	45
Åteigen – Ståkån.....	45
Ståkån – Bønnealteret	45
Bønnealteret – Hundyrju	45
Hardbakken – Hundyrju.....	46
Hundyrju – Fokstugu	46
Kart.....	48

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu inngår i et rikt veghistorisk landskap med stor tidsdybde, og er av spesiell kulturminnefaglig interesse og verneverdi. Deler av vegmiljøet ligger innenfor Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde. Skjøtselsplanen skal sikre en fremtidig bevaring av de veghistoriske kulturminnene innenfor området, og samtidig ivareta andre verneformål i verneområdene, blant annet villrein og annet naturmangfold.

Formål med skjøtselsplanen

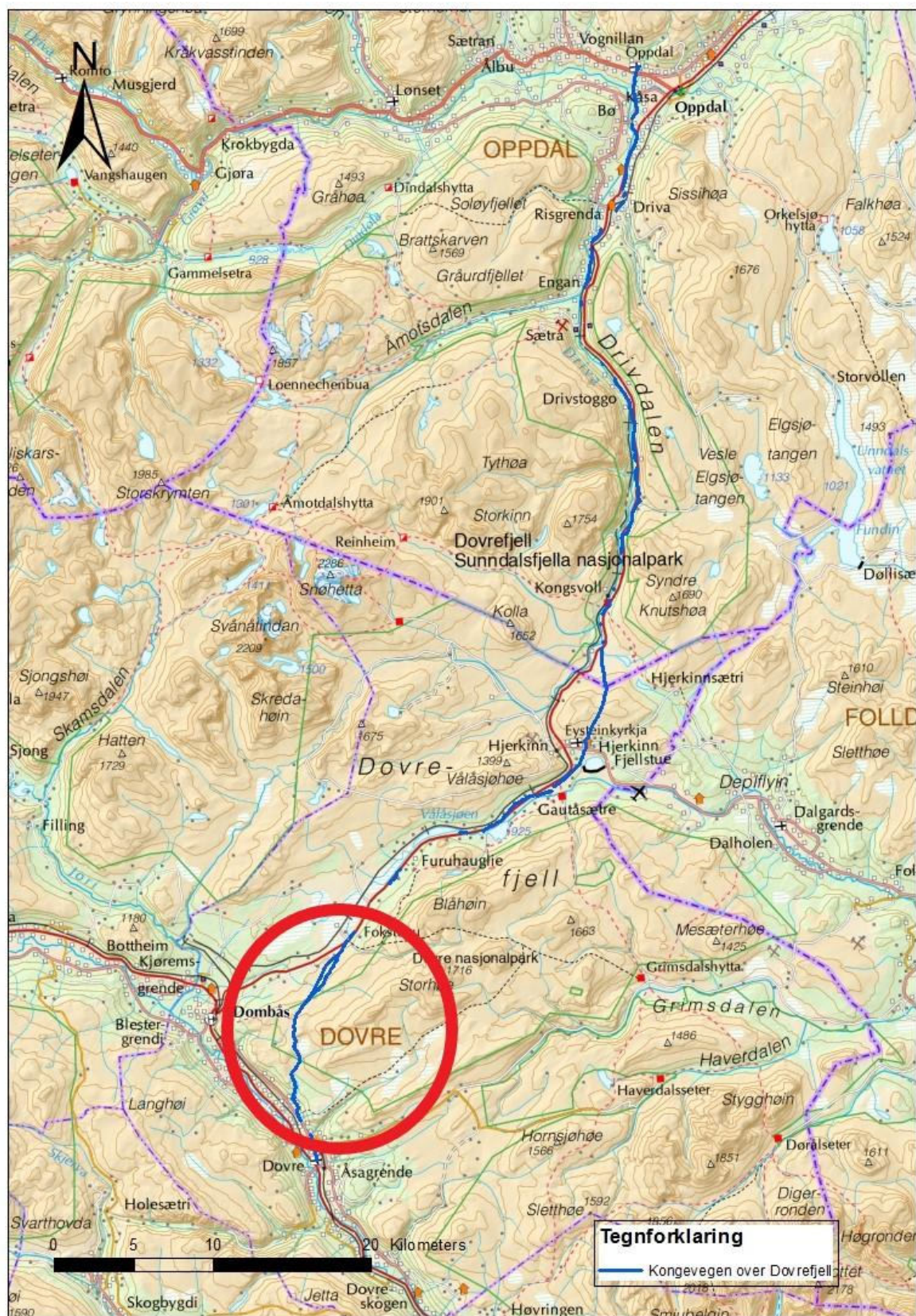
- Sikre en helhetlig ivaretagelse av Kongevegen med det historiske vegmiljøet mellom Åteigen og Fokstugu.
- Sikre at villreinens leveområde og andre verneformål i Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde blir ivaretatt i skjøtsel og vedlikehold av kulturminnet.
- Være et førende dokument for skjøtsel og ivaretagelse av strekningen.

Planen utarbeides etter initiativ fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i forbindelse med prosjekt Kongevegen over Dovrefjell som er et større samarbeidsprosjekt mellom Statens vegvesen, Innlandet fylkeskommune, Trøndelag fylkeskommune, Dovre kommune, Oppdal kommune, Dovrefjell nasjonalparkstyre, Gudbrandsdalsmusea, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Pilegrimssenter Dovrefjell. Pilegrimsleden følger også Kongevegen fra Åteigen til Fokstugu, og regnes som den mest autentiske delstrekningen av hele Pilegrimsleden fra Oslo til Trondheim.

Prosjekt Kongevegen over Dovrefjell

Hovedmålet med prosjektet Kongevegen over Dovrefjell er å bevare kulturminnet Kongevegen over Dovrefjell gjennom istandsetting, formidling og tilrettelegging. Istandsettingen gjennomføres etter kulturminnefaglige og naturfaglige prinsipper. Formidlingen av veghistorien skal øke kunnskapen om Kongevegen og være en viktig del av bevaringen av kulturminnet Kongevegen. Prosjektet har som målsetning å tilrettelegge Kongevegen som en sammenhengende historiske vandringsveg fra Dovre kirkre til Oppdal kirke. En sammenhengende tilrettelegging vil bidra til en mer helhetlig bevaring. Tilretteleggingen av Kongevegen skal også fremme fysisk aktivitet, næringsutvikling og inngå i reiselivssatsingen på begge sider av fjellet. Et annet viktig premiss og mål for prosjektet er at Kongevegen skal være et tiltak for å kanalisere ferdsel utenfor de mest sårbare naturområder på Dovrefjell.

Skjøtselsplanen har tatt utgangspunkt i rapporten som ble skrevet etter kartleggingen av Kongevegen som ble foretatt i løpet forprosjekt Kongevegen over Dovrefjell (Johansson 2018).

Oversiktskart som viser Kongevegen over Dovrefjell hvor strekningen mellom Åteigen og Fokstugu er utringet med rødt.

Kongevegen strekker seg over Hardbakken med utsikt til Snøhetta. Foto: Kjetil Rolseth

1.2 Bruker- og verneinteresser i området

Villrein

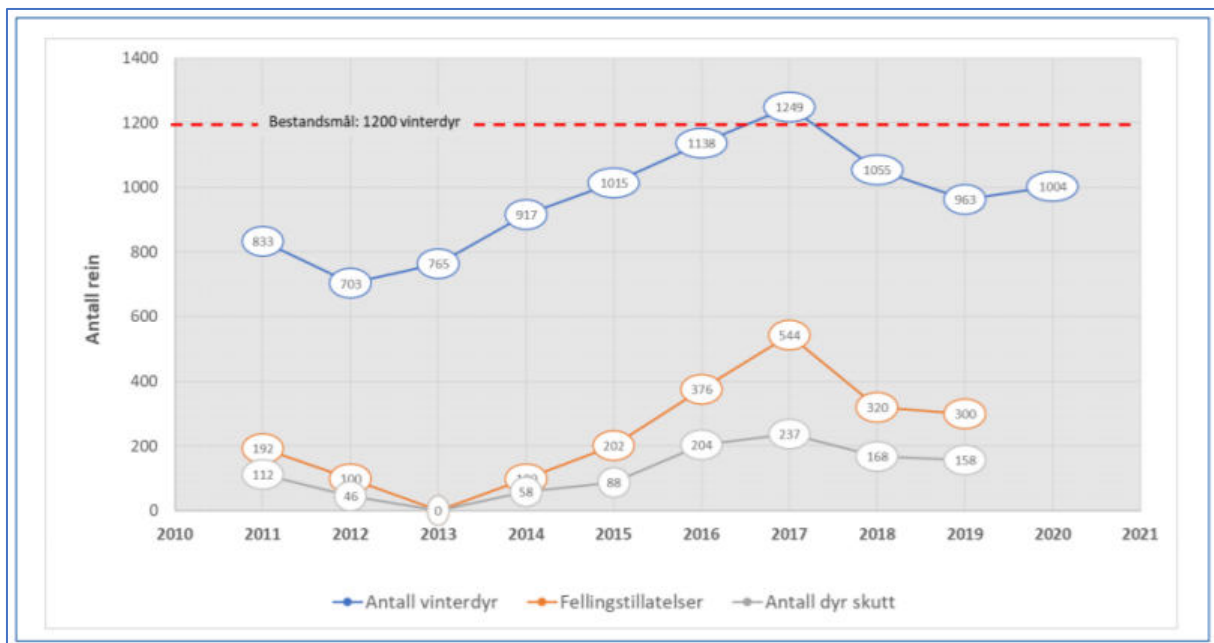
Villrein er hovedformålet med vern av Dovre nasjonalpark, og største delen av Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu ligger innenfor leveområdet for villreinbestanden i Rondane nord villreinområde.

Bestandsforvaltning

Villreinnemnda for Rondane Sørnkleppen er forvaltningsorgan for villrein, jf. hjorteviltforskriften § 21: *«Villrein i alle villreinområder med areal i to eller flere kommuner skal forvaltes av ei villreinnemnd. Villreinnemnda skal arbeide for en langsiktig bærekraftig forvaltning av villreinen og dens leveområder i samsvar med naturmangfoldloven og viltloven.»*

Rondane nord villreinutvalg er en sammenslutning av jaktrettshavere i Rondane nord villreinområde. Villreinutvalget fremmer forslag til bestandsplan m.m. til villreinnemnda, og er ellers ansvarlig for gjennomføring av villreinjakta.

Villreinutvalget for Rondane nord har i sin bestandsplan en målsetting om å ha 1200 vinterdyr nord for Ula, ca. 1600 dyr om sommeren, se figur på side 8.

Bestandsutvikling nord for Ula. (Villreinutvalget for Rondane nord)

Villreinnemnda for Rondane Sølknkletten peker på sin hjemmeside på følgende hovedutfordringer:

Rondane nord

- Restaurere trekkmuligheter på begge sider av Rondanemassivet ved hjelp av konkrete tiltak.
- Bedre tilgangen til sommerbeiter
- Sikre trekk- og sommerbeitemuligheter i Grimsdalen
- Kanalisere ferdseien ved en plan for sommerstier og skiløyper
- Sikre trekk- og beitemuligheter inn mot Sølknkletten.

Kunnskapsgrunnlag – kvalitetsnorm for villrein, delnorm 3

I forbindelse med arbeidet med Kvalitetsnormen for villrein, delnorm 3, har Norsk villreinsenter kartlagt følgende (Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Rondane) i kartfortelling som er publisert på villrein.no:

I avsnittet som omhandler funksjonsområder, beskrives områdene Dovre og Folldal:

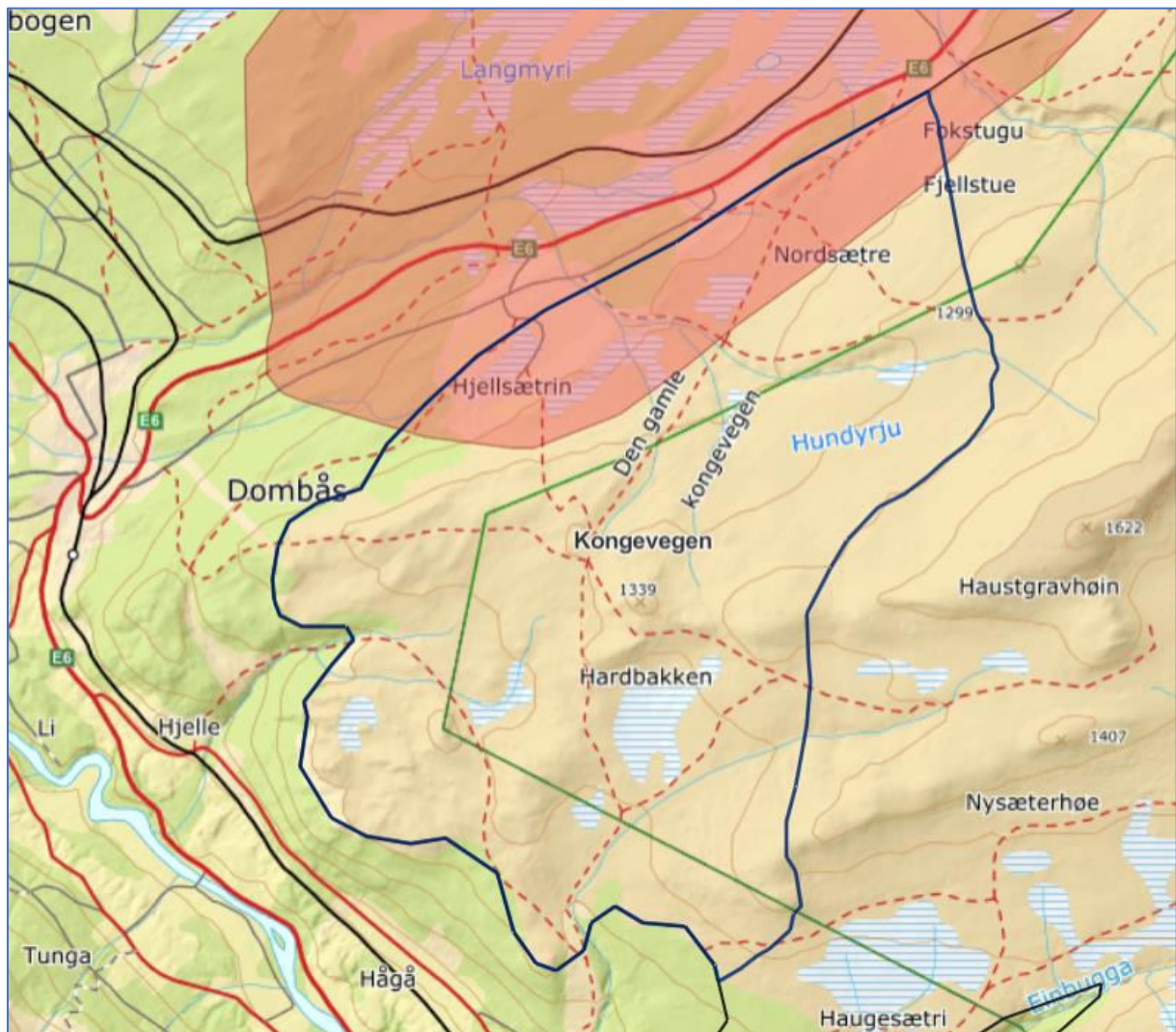
«[...] Dette er det nordligste kalvings- og oppvekstområdet, og inkluderer Dovre, Folldal og nordlige deler av Sel kommune. Det er godt kjent at villreinen benytter seg av dette området under kalvingen så vel som i oppvekstsesongen. Flere steder er det observert dyr som trekker langt ned mot skoggrensen. Dette gjelder ofte bukk, men det forekommer også at fostringsflokker benytter seg av disse områdene, spesielt områdene i nord og vest ut mot E6. [...]

Videre omtales også Kongevegen:

«[...] Kongevegen ligger i et lavtliggende område som blir tidlig bart. Den største utfordringen er derfor knyttet til kalvings-, oppvekst- og sommerperioden. Det var tidligere et viktig vårbeite¹ mellom Fortinnakollen, Gråhøranden mot elva Hundyrju og videre sørover mot Hjelldalen og Einbuggdalen.

¹ Det er fortsatt et viktig vårbeite.

Det er satt i gang et prosjekt for å utbedre stien. En potensiell utfordring i den sammenheng er økt ferdsel av gående og syklende som kan føre til ytterligere arealunnavvikelse.»

Fokusområde «Kongevegen», Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Rondane – kartfortelling villrein.no.

Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark

I sårbarhetsanalysen for Besøksstrategien for Dovre nasjonalpark står det bl.a.:

«Ferdseien langs Kongevegen /Pilegrimsleden er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreins kryssinger av et stisegment og arealunnavvikelse, jf. NINA-rapport 1013. Arealunnavvikelse fører til tap av viktige beiteressurser i barmarksperioden. En har ikke virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.»

Annet naturmangfold

I sårbarhetsanalysen for Besøksstrategien for Dovre nasjonalpark står det bl.a.:

«Kongevegen har en godt avgrenset trasé uten tilløp til parallelle stifar. De sensitive enhetene som er registrert ser ut til å tåle dagens ferdsel godt. Det er aktuelt med overvåking av tilstanden, og enkelte forbyggende tiltak, jf. eget notat fra sekretariatet.»

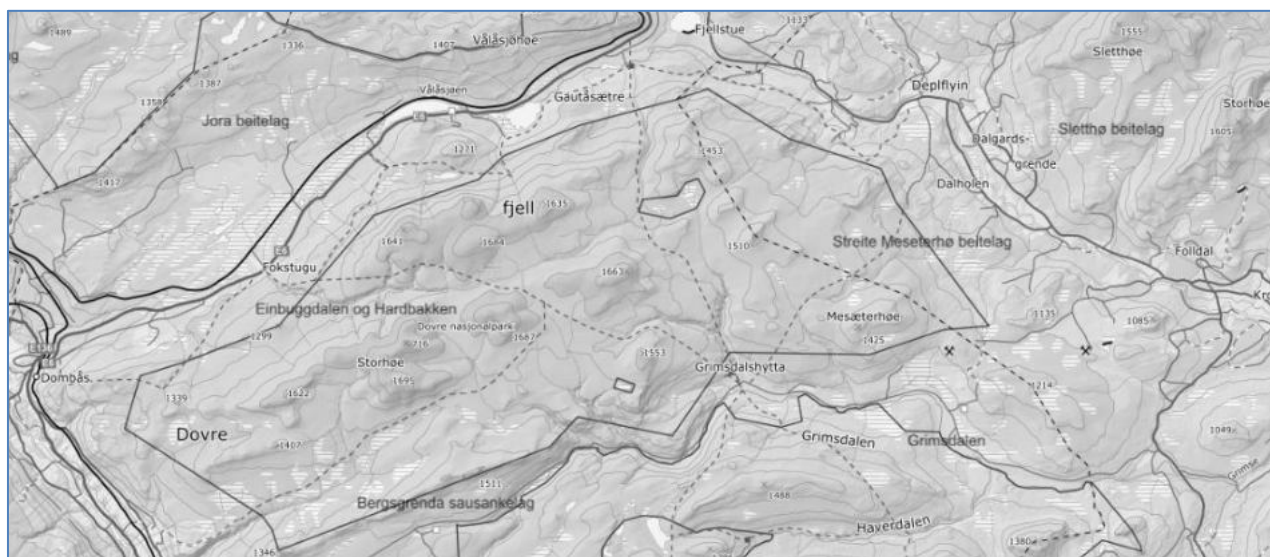
Det er ikke registrert sensitive enheter for dyreliv eller planteliv i området langs Kongevegen.

Utmarksbeite

På NIBIO sin kartløsning *Kilden* finner vi informasjon om beitelag og utmarksbeite knyttet til området, som vist i tabellen og kartet under.

Oversikt over beitelag og dyr på utmarksbeite for 2019 i området:

Beitelag	Medl.	Sau sluppet	Lam sluppet	Sau lam / km ²	Storfe sluppet	Tilgjengelig areal (km ²)
Grimsdalen (Dovre)	12	20	30	1	371	76,2
Bergsgrenda (Dovre)	5	577	954	9	25	166,5
Einbuggdalen og Hardbakken (Dovre)	10	1011	1845	15	35	189,4
Streite – Meseterhø beitelag (Folldal)	10	561	1028	9	42	168,8
Sum	37	2169	3857		473	600,9

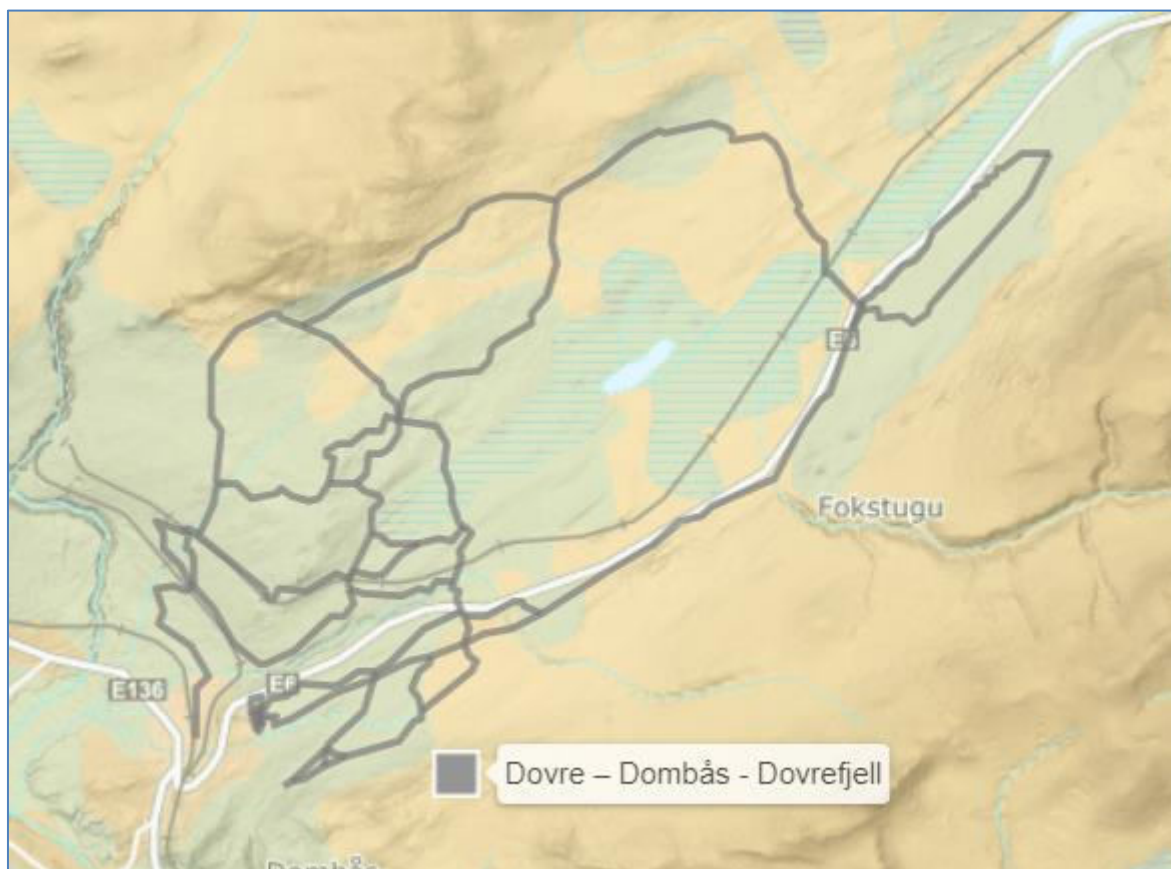
Kart over beitelag knyttet til Dovre nasjonalpark (fra NIBIO Kilden)

Representanter for beitebrukerne har uttrykt at ferdselen langs Kongevegen medfører ulemper for beitebruk. Det er bl.a. pekt på forsøpling, og at beitedyrene følger etter turvandrere ut av beiteområdet.

Friluftsliv

I tilknytning til Kongevegen går det turstier til/fra Dombås og Hjelleseter. Disse stiene har erfaringsmessig mest lokal bruk som nærturområde for befolkningen på Dombås. I brukerundersøkelsen for Kongevegen som ble gjennomført av NINA i 2019 står det imidlertid: «I fokusområde Hardbakken avskjærer Kongevegen et begrenset villreinareal der GPS posisjonene viser en arealunnvikelse, men ferdselen fra Dombås er stor i dette området, uavhengig av hva som skjer med ferdsel på Kongevegen» (Wold og Selvaag 2019:4).

Om vinteren blir skigåere i stor grad kanalisert til oppkjørte skiløyper ved Dombås og over Dovrefjellet (området Fokstugu – Furuhaugli – Gardsenden), se kartutsnitt fra skisporet.no under.

Kartutsnitt fra skisporet.no.

1.3 Kongevegen over Dovrefjell – historikk

Kongevegen over Dovrefjell ble anlagt på slutten av 1600-tallet og begynnelsen av 1700-tallet som den første offentlige anlagte vegen over et høyfjellsområde i Norge. Anleggelsen var en bestilling fra den dansk-norske kongen, og Kongevegen var i statlig eie. Utbyggingen av vegen over Dovrefjell førte til at man fikk en kjørbar veg som var anlagt etter datidens krav med oppbygget veglegeme, planbestemt kurvatur og stigning, stabbesteiner, varder og stikkrenner. Kongevegen over Dovrefjell ble sentral for å bedre kommunikasjon og transport mellom to landsdeler, og anses som et pionerarbeid i sin tid og utgjør en viktig del av norsk samferdselshistorie. De mange kongeferdene langs Kongevegen over Dovrefjell på 1700-tallet og 1800-tallet gir denne Kongevegen en helt spesiell kulturhistorie.

Anleggelsen av vegen ble utført etter instruks fra generalvegmasterne, og arbeidet ble gjennomført med ren håndmakt av bøndene i området, som ble pålagt pliktarbeid. Generalvegmaster Peter Dreyer var ansvarlig for å anlegge Kongevegen over Vårstigen og opp til Porten (fylkesgrensen) forut for Frederik IVs kongeferd over Dovrefjell i 1704, og generalvegmaster Ulrich Fredrik Boysen gjennomførte utbedringer av Kongevegen på strekningene i det sønnenfjelske i samme periode.

Da Christian V reiste over Dovrefjell i 1685 var det kun mulig å ri til hest, selv om det antagelig ble gjort noen utbedringer av vegen allerede før denne ferden. Beretninger om neste kongeferd beskriver hvordan Fredrik IV kunne reise med en tohjuls vogn – en chaise – i 1704 (Nielsen 1999: 30). 1704 anses derfor som det første sikre årstallet hvor hele Kongevegen over Dovrefjell var anlagt som en kjørbar veg. Antagelig ble vegstandarden ytterligere forbedret til Christian VI's kongeferd i 1733, da han og hans følge kunne kjøre på Kongevegen over Dovrefjell med firehjuls vogner (Sletbak 1977). Det var trolig generalvegmaster Charles Æmilius Lützow som var ansvarlig for utbedringene av vegen før kongeferden i 1733.

I siste halvdel av 1700-tallet ble Kongevegen over Dovrefjell igjen utbedret. Brødrene Krogh, som var generalvegmaster for hver sin landsdel, var ansvarlig for disse utbedringene. Nicolai Fredrik Krogh var generalvegmaster for det nordenfjelske fra 1768 til 1801 og ansvarlig for utbedringene i Trøndelag, mens Georg Anton Krogh var generalvegmaster for det sønnenfjelske fra 1767 til 1786, og ansvarlig for utbedringene av Kongevegen over Dovrefjell i Innlandet (Paus 1966: 36, 37). Flere steder fikk Kongevegen nye løp da utbedringene av brødrene Krogh ble gjennomført etter det franske prinsipp.

Det franske prinsipp handlet om bedre fundamentering og grøfting, samt idealet om den rette linjeføring. I stedet for å følge terrengets naturlige svinger og stigninger, skulle vegen nå gå rett fram for å gjøre vegen kortere (Eikehaug og Adriansen 2011: 36). På Dovrefjell førte dette idealet til at kongevegen ble lagt gjennom våte myrer og bratte bakker, noe som både må ha vært upraktisk og vedlikeholdskrevende. Kongevegen på Dovrefjell har flere eksempler som viser det franske prinsippet og hvordan det ble gjennomført uansett landskapsmessige forhold, som for eksempel traséen gjennom myra sør for Fokstugu, den lange rette linjen før Hjerkin fjellstue, og de bratte rette bakkene på Vårstigen.

Kart fra 1806 som viser Kongevegen mellom Ruste og Fokstugu, med bruene over Hundyrju inntegnet.

2.0 Beskrivelse av strekningen Åteigen – Fokstugu

Høyfjellsstrekningen på nesten 12 km mellom Åteigen og Fokstugu er trolig den lengste autentiske strekningen av den Trondhjemske kongeveg. Strekningen går fra gården Åteigen på Dovre til kjennemerket Ståkan og Bønnealteret, før Allmannrøysa som ligger på ca. 1200 meter over havet, fram til Hundyrju-elvene og Fokstugu fjellstue. Fra Allmannrøysa er det god sikt inn over Dovrefjell, og mot Snøhetta og Svånåtindan i vest. Fokstugu fjellstue kan også skimtes fra Allmannrøysa.

Allmannrøysa er et kjennemerke og et kjent varp som fremdeles er i flittig bruk. Den stadig voksende røysa er et synlig bevis på en høyst levende varptradisjon. Allmannrøysa er registrert som en mulig gravrøys og det kan være sannsynlig at det ligger en gravrøys under varpet (Hildre og Tidemansen 2013). Over Hardbakken er det spor etter flere vegfar, og et stort antall løsfunn registrert ved Hardbakken gjør at vi kan datere ferdselsvegen over Hardbakken til jernalder og middelalder, kanskje enda lengre tilbake i tid.

Langs strekningen mellom Åteigen og Fokstugu har vi flere vegrelaterte kulturminner, som varder, brukar, kavlebruer og steinsatte stikkrenner. Vi finner også flere traséer av Kongevegen nord for Hardbakken. Et tydelig bevis på vegutbedringen som ble gjennomført på slutten av 1700-tallet, inspirert av det franske prinsipp, finner vi mellom Hundyrju og Fokstugu.

Under følger en beskrivelse av Kongevegen slik den fremstår i dag og som kulturminne. Andre kulturminner i tilknytning til Kongevegen beskrives også.

2.1 Delstrekning Åteigen-Ståkån

Kongevegen strekker seg fra Åteigen 27/4, hvor det første partiet er rett og spesielt tydelig markert med en oppbygning i sør. Etter hvert slynger Kongevegen seg jevnt oppover lia, og flere steder er det partier med synlig tørrmur i nedkant av vegen. Etter vegetasjonsrydding av strekningen i 2020 og 2021 ble disse tørrmurene igjen synlige etter å ha vært dekket av einerkratt.

Terrenget er svakt hellende mot vest, og vegetasjonen består av løv- og barskog. Bredden på vegen varierer fra 2,5 til 3 meter. Vegdekket er preget av gress og jord, samt noe stein og berg. Strekningen brukes i dag som turveg og er en del av Pilegrimsleden. Vegen benyttes også som kjøreveg i forbindelse med utmarksressurser.

Dagens tilstand på denne strekningen er forholdsvis god, men enkelte steder er det markerte hjulspor som har blitt dypere ved utvasking. I nedre del av traséen ved 29/16 Knausn er det en ødelagt stikkrenne som har ført til en mindre oversvømmelse av vegen. Ved retningsskiltet til Fokstugu, på midten av strekningen, er det en bekk som renner over vegen. Begge steder kan utbedres ved heller eller steinsatte historiske stikkrenner.

Etter en brattere bakke, når vi stedet Ståkån som er markert med en pilegrimsstolpe. Fra stedet er det god utsikt over Dovrebygda og Jetta mot sydvest. Stedsnavnet *Ståkån* kan være knyttet til vegmerking, da merkingen over fjellet tradisjonelt startet her. En annen forklaring på dette stedsnavnet er knyttet til henrettelsen av en tjenestejente på Tofte, som fikk hodet satt på en stake akkurat her, til spott og spe for de ferdende langs Kongevegen (Hildre og Tidemansen 2014: 22).

Kongevegen i dette området dateres til førreformatorisk tid og er registrert som et automatisk fredet kulturminne i Riksantikvarens kulturminnedatabase med ID-nummer 35026. I tillegg er det registrert tre løsfunn i nærheten av Kongevegen på strekningen, som pilspiss fra eldre jernalder (ID 17189), ildstål fra vikingtid-middelalder (ID 17792) og kniv fra jernalder/middelalder (ID 171790). Funnene vitner om at området har vært brukt som jaktområder og for ferdsel, og kan tyde på at Kongevegen er blitt lagt i nærheten av eldre vegfar (Hildre og Tidemansen 2014:22)

2.2 Delstrekning Ståkån – Bønnealteret

Fra stedet Ståkån blir terrenget noe flatere, og vi får et mer fjellpreget landskap. Vegetasjonen består av noe fjellbjørk, og einerbusker preger terrenget ved Kongevegen. På strekningen er det flere steinsatte stikkrenner fra kongevegperioden som er markerte, men kollapset. Det er også spor etter minering på strekningen, hvor det er synlig at berg har blitt sprengt bort. Stikkrennene og mineringen utgjør i seg selv enkeltkulturminner langs Kongevegen og er synlige bevis på den høye vegstandarden som var nødvendig for kjørevegen og hovedvegen som en gang gikk her. Kongevegen er på deler av strekningen datert til førreformatorisk tid og registrert som et automatisk fredet kulturminne i Riksantikvarens kulturminnedatabase med ID 35026.

På strekningen mellom Ståkån og Bønnealteret er det en generell utfordring i forhold til tilsig av vann, spesielt på våren, som fører til oversvømmelser av vegen. Det er omtrent 10 steder med større vannproblematikk fra det flatere partiet nord for Ståkån til bekken som renner over vegen og ut i Rådååe, syd for Bønnealteret. Det første området møter vi omtrent 500 meter etter Ståkån, hvor to store dammer gjør vegen lite farbar, og man må gå større omveger rundt dammene for å komme videre

langs Kongevegen. Området måler omtrent 30 meter i lengde. Problemet ved den nordligste dammen kan løses ved en stikkrenne og dreneringsgrøft, som kan lede vannet ut av vegen og ned mot elva som renner øst for vegen. Det er mulige spor etter en stikkrenne her. I dette området lider vegen under store utvaskinger, noe som innebærer at vegfundamentet har forsvunnet, og naturlig berg ligger synlig i dagen. Det er også hjulspor i vegen.

Det neste området med vannproblematikk, finner vi kun noen meter nord for det første området og måler omtrent 14 meter i lengde. En renne i nordre del kan løse problemet med tilsig og opphoping av vann her. Hvis vi følger vegen videre nordover møter vi snart et nytt område med tilsig fra overkanten av vegen. Her er det mulig å legge en renne for å lede vannet ut av vegen. Etter dette partiet forsvinner vegen på grunn av et myrlendt område og store utvaskinger. Det er også tydelige markert hjulspor her. Nord for dette partiet finner vi to lignende våte og myrlendte områder. Det er en original stikkrenne i dette området som har kollapset. Det er mulig å restaurere denne stikkrenna for å løse vannproblematikken i området.

Kongevegen nord for Ståkån med stikkrenne fra Kongevegperioden. Foto: Ann Kristin Engh

I et tørt område like nord for stikkrenna som er omtalt ovenfor finner vi restene etter en ny stikkrenne. Stikkrennene er en type vegrelatert kulturminne som gir god informasjon om hvordan Kongevegen ble anlagt, og det kan være et egnet sted for et informasjonspunkt. Går vi noen skritt nordover langs Kongevegen ser vi restene av en oppbygd tørrmur i nedkant av vegen. Muren er omtrent 0,5 meter høy med fire omfar. Etter muren finner nok en original stikkrenne som har kollapset. Her samler det seg vann i dag og stikkrenna kan istandsettes for å gjøre vegen tørrere.

Lengre nordover renner det en bekk over Kongevegen. Bekken renner fra Sauhansstugumyre til Rådåa. Det er vanskelig å forsere bekken, spesielt om våren, og kloppsteiner eller en helle kan legges over bekken. Etter bekken finner vi et parti av vegen med store utvaskinger. Kun enkelte tuer står igjen av

det opprinnelige vegfundamentet, da det meste av vegfundamentet er vasket bort. De store utvaskingene i området ved Bønnealteret skyldes antagelig store nedbørsmengder, da vegen fungerte som et bekkefar. Store skader ble påført Kongevegen i dette området under flommen i 2013. Bildet under viser skadene og utvaskingen av vegen i 2013.

Bildet viser skader ved storflommen i 2013. Bjørn Romsås går langs kongevegen ved Bønnealteret. Foto: Ann Kristin Engh

2.3 Delstrekning Bønnealteret – Hardbakken

Strekningen mellom Bønnealteret og Hardbakken ligger for det meste over tregrensen, og vegen stiger jevnt opp mot toppunktet Allmannrøysa. I det øvre partiet er vegen i forholdsvis god stand, mens det er større utfordringer ved Bønnealteret og området nord for Bønnealteret. Vegfundamentet ble delvis vasket bort i dette området i 2013, men deler av fundamentet har nå stabilisert seg (se bildet over). Bønnealteret er en tradisjonslokaltet knyttet til den farefulle ferden over fjellet. Her skal de vandrende ha bedt for en sikker ferd over fjellet, og de som kom motsatt veg, skal ha takket for at de kom seg velberget ned fra fjellet (Hildre og Tidemandsen 2014:22). Bønnealteret er registrert i Riksantikvarens kulturminnedatabase som en tradisjonslokaltet med ID 12014.

Videre nordover blir vegfundamentet etter hvert i bedre stand. Her er det få utvaskede partier, men vegen går inn i et parti med tettere vegetasjon, noe som gjør vegen smalere og mer stipreget. Det er også mye stein i vegen her, og stedvis ligner vegen en ur.

Fra Arnkleivshø er det registrert en varderekke som strekker seg nesten fram til Vesle-Hundyrju, nord for Hardbakken. Varderekken er trolig middelaldertraséen over Hardbakken, og er registrert som automatisk fredet med ID 174378 i Riksantikvarens kulturminnedatabase. Enkelte av vardene er også intakte. Like nord for Arnkleivshø ble det også funnet en mindre strekning av Kongevegen som strekker seg i nord-vestlig retning fra dagens turveg og det vi da antar er en senere fase av Kongevegen.

Kongevegen er tydelig markert i bakkene fra Arnkleivshøe mot Hardbakken, og enkelte steder kan vi se den opprinnelige bredden på vegen. Flere steder er det rester av varder eller fundament til stikker langs Kongevegen på den øvre delen av strekningen.

Terrenget blir noe slakere når vi nærmer oss Hardbakken, og vegen blir tydeligere og bredere. Vegbredden er omtrent 3 meter i dette området. Vegen er tydelig oppbygd, og på ett parti kan vi se en oppbygging på begge sider av vegen. På et annet parti er det store stabbesteiner på hver side av vegen. Vegfundamentet er generelt klart markert, og vegbanen er tørr, forholdsvis jevn og i god stand. Det er imidlertid enkelte våtere områder og steder hvor det er dammer i vegen. Her kan det vurderes dreneringsgrøfter som leder vannet ut av vegbanen. Det er rester etter to stikkrenner syd for Hardbakken, hvor den ene har kollapset og fungerer i dag som en helle. Disse stikkrennene kan eventuelt istandsettes som et dreneringstiltak. Kongevegen er i best stand rett sør og i nærheten av Allmannrøysa, og fortsetter tydelig og bred over åsen til vi ser inn mot Dovrefjell og Snøhetta.

Ann Kristin Engh på kongevegen sør for Hardbakken. Foto: Marit Johansson

2.4 Delstrekning Hardbakken – Hundyrju

Over Hardbakken er Kongevegen bred og tydelig, og det er mindre behov for tiltak. Når vegen heller ned lia mot nord, nord for Hardbakken, kan vi se to parallelle vegløy av Kongevegen. Den østlige

traséen av Kongevegen brukes i dag som vandringsveg, mens den vestlige traséen er svakt markert, gjengrodd og ute av bruk. Det vestlige vegløpet er likevel synlig i terrenget og fremheves av en tydelig oppbygging i øst. Det er en kant som skjærer inn i hellingen i vest. Den vestlige vegen har en bredde på 4 meter, mens den østlige vegen måler 5–5,5 meter i bredden. Det vestlige parallelle løpet går helt frem til grensen for nasjonalparkområdet, hvor det forsvinner.

Kongevestrekningen nord for Hardbakken med et parallelt løp ved dagens turveg. Foto: Matti Bernitz

Middelaldervegen over Hardbakken

Som nevnt er det et lengre middelaldervegfar over Hardbakken som er markert med en lang rekke med varder (ID 174378). Varderekken strekker seg fra Arnkleivshø vest for Kongevegtraséen før den går over på østre side sør for Hardbakken, ved Hardbakken fortsetter den på ryggen vest over Allmannrøysa, og krysser Kongevegen like nord for nasjonalparkgrensen hvor vardene fortsetter på østre side av vegen nesten fram til Vesle-Hundyrju (se kart under). Varderekken på den østre side av Kongevegen nord for Hardbakken har ID 174481 i Riksantikvarens kulturminnedatabase. Varderekken er spesielt godt synlig i området nord for nasjonalparkgrensen hvor det er flere bevarte varder langs Kongevegen (se bilde under). Varderekken består ellers av en steinkrans hvor det har stått en oppreist stein eller trestaur (Hildre og Tidemandsen 2014). Varderekken er registrert som et automatisk fredet kulturminne med ID 174378 i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden.

Pilegrimsleden er lagt over Hardbakken på grunn av middelaldervegfare. Det er også gjort flere løsfunn ved Hardbakken som knytter seg til pilegrimstrafikken her i middelalder. Kongevegen ble altså anlagt i samme ferdselsområde og stedvis også i samme trasé som middelaldervegfare over Hardbakken.

I årene etter Olav Haraldssons død på Stiklestad i 1030 begynte en ny gruppe å reise over fjellet; pilegrimene. De var på reise til Olav den helliges skrin i Nidaros. Pilegrimstrafikken varte i om lag 500 år. I årene etter innføringen av reformasjonen i 1537 ble pilegrimene borte fra stiene over Dovrefjell.

Varder som markerer middelaldertraséen. Foto: Matti Bernitz

Allmannrøysa

Allmannrøysa ligger ved Kongevegen på den flate ryggen vest for Hardbakken hvor det er god sikt mot Snøhetta og Dovrefjell. Røysa er et kjennemerke og et kjent varp som fremdeles er i flittig bruk. Her legges det også skjell og andre gjenstander av pilegrimer som går mot Trondheim i dag. Den stadig voksende røysa er et synlig bevis på en høyst levende varptradisjon. Allmannrøysa er registrert som en mulig gravrøys i Riksantikvarens kulturminnedatabase (ID 78613), og det kan være sannsynlig at det ligger en gravrøys under varpet (Hildre og Tidemansen 2013), da gravminner ofte ble anlagt ved vegfar og utsiktspunkt. Over Hardbakken er det spor etter flere vegfar, og et stort antall løsfunn registrert ved Hardbakken gjør at vi kan datere ferdselsvegen over Hardbakken til middelalder og jernalder, kanskje enda lengre tilbake i tid.

Allmannrøysa med utsikt mot Snøhetta. Foto: Ann Kristin Engh

Løsfunn

Over Hardbakken og nord for Hardbakken er det registrert flere løsfunn i form av rangler, isbrodder, ildstål, samt flere pilspisser. På 2000-tallet ble det funnet over 30 løsfunn ved metallsøker langs Kongevegen. I nærheten av Allmannrøysa ble det funnet et pilegrimsmerke fra middelalder med et portrett av Olav den hellige, samt del av en vandringsstav. Løsfunnene har en viss spredning i alder, men de fleste løsfunnene dateres til yngre jernalder og middelalder. Flere av funnene er ferdselsrealterte løsfunn. Løsfunnene beviser at det har vært en ferdselsveg over Hardbakken siden jernalderen og gjennom middelalderen, kanskje også tidligere (Hildre og Tidemansen 2013: 27, 28).

Pilegrimsmerke funnet ved Hardbakken. Foto: Kulturhistorisk museum, UiO

Kart som viser gjenstandsfunn ved ferdselsvegene over Hardbakken. Innlandet fylkeskommune.

Kongevegen ved Hundyrju

Nord for nasjonalparkgrensen går Kongevegen inn i Fokstugu landskapsvernområde og deler seg i to traséer, et vestre og et østre vegløy, som strekker seg parallelt i retning Fokstugu. Fra krysset er den vestlige vegen forholdsvis godt markert og bred fram mot Vesle-Hundyrju, men delvis gjengrodd. Dette vegløpet er en omlegging og utbedring av Kongevegen som ble foretatt i siste halvdel av 1700-tallet. Strekningen går som en rett linje over Hundyrju-elvene og gjennom myrområdene mot Fokstugu og er et godt eksempel på vegbyggingsprinsippet *Det franske prinsipp*, som var førende for vegbygging i Norge på slutten av 1700-tallet. En datering av en kavlebru på strekningen, bekrefter også at dette er en trasé fra slutten av 1700-tallet.

Det finnes forholdsvis godt bevarte brukar på begge sider av både Vesle-Hundyrju og Hundyrju i forbindelse med vegen fra slutten av 1700-tallet. Brukarene var brufundament til trebruene som en gang var anlagt over Hundyrju-elvene. På det historiske kartet fra 1806 på side 13 er trebruene markert. Ved Vesle-Hundyrju finner vi et tydelig markert brukar på nordre side av elva. Brukaret måler omtrent 6 meter i bredden og er omtrent 1 meter høyt (se bildet under). På den søndre siden av elva er det kun antydninger til et brufundament. Mellom Vesle-Hundyrju og Hundyrju er det et myrlendt og vått område hvor det ble funnet en stokk under flere heller. Stokken måler omtrent 2 meter. Det er

mulig stokken er en del av en kavlebru. Stokken med overliggende heller kan gi informasjon om hvordan vegen er bygd gjennom myra sør for Fokstugu (se bildet under). Stokken som vi antar er en del av en kavlebru, funnet i Kongevegen mellom Vesle-Hundyrju og Hundyrju, ble sendt til dendrokronologisk undersøkelse. Resultatet fra prøven viser at det tidligste mulige tidspunktet for hogståret er 1769 e.Kr, og det mest sannsynlige hogståret beregnes til slutten av 1700-tallet (ca. 1780), noe som stemmer godt med anleggelsen av denne traséen, da vi tror den ble anlagt i 1770/80-årene av generalvegmeister Georg Anton Krogh.

Del av kavlebru med heller mellom Vesle-Hundyrju og Hundyrju som ble datert til slutten av 1700-tallet. Foto: Matti Bernitz

Ved Hundyrju finner vi brukar på begge sider av elvebredden. Brukarene er godt synlig i terrenget, og måler 6 meter i bredden og er 6 meter lange. Høyden på brukarene er omtrent 1,5–2 meter. Kongevegen vises tydelig inn mot det søndre brukaret, mens vegen er svakere markert på nordre side av nordre brukar. Det har også dannet seg et elveløp på nordre side av nordre brukar.

Oversiktsbilde over den vestlige traséen av kongevegen over Vesle-Hundyrju, hvor brukarene også er synlig på bildet. Foto: Matti Bernitz

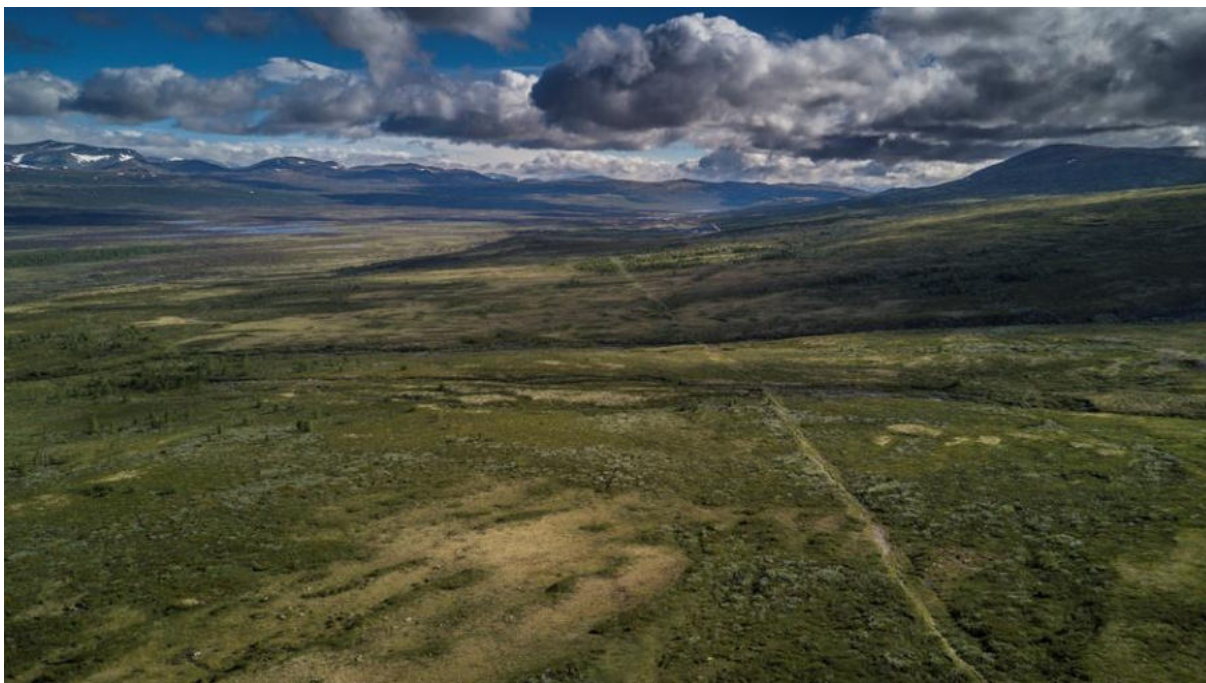
Det østligste og eldste vegfarete er godt merket, og det er denne vegen som brukes som tursti og pilgrimsled i dag. Vegen er forholdsvis tydelig markert fra krysset etter nasjonalparkgrensen og frem til Hundyrju. Det er imidlertid ingen spor etter tidligere brukar eller bru på den øverste og østligste traséen av Kongevegen.

2.5 Delstrekning Hundyrju – Fokstugu

Kongevegens yngste trasé

Fra Hundyrju fortsetter den vestlige (nedre) og yngste traséen av Kongevegen i en rett linje over et myrlendt område, som strekker seg nesten helt fram til Fokstugu. Strekningen er svakt markert i terrenget, men godt synlig på dronebildet som vises under. Kongevegen er svakt markert gjennom det myrlendte området, men på deler av strekningen kan vi se antydninger til oppbygging i nedkant av vegen. De avtegner seg mer som voller i dag, på grunn av tilgroing. Ved de markerte vollene er det også en steinsatt stikkrenne.

Vegen er markert med skiferheller med blå kongekrone enkelte steder over det lengre myrlendte området i nærheten av Hundyrju. Kongevegen var tydeligere markert i terrenget da vegen ble merket her for 30-40 år siden, da den også ble brukt som turveg.

Dronebilde som viser Kongevegen som ble lagt gjennom myra før Fokstugu på slutten av 1700-tallet. Foto: Matti Bernitz

Kongevegen fortsetter nordover mot Fokstugu til vi treffer en bekk og et nytt myrlendt område. Området er forholdsvis åpent her, og vi kan se svake konturer av vegfundamentet. I dette myrlendte område, som er kun noen hundre meter sør for krysset hvor den østlige traséen møter den vestlige traséen, er det en ny stikkrenne som er et tydelig bevis på at denne traséen var i bruk hele året (det var tidligere en teori at dette har vært en vinterveg). Stikkrenna har kollapset, men er likevel forholdsvis intakt og godt synlig både i den vestvendte muren og på overflaten av vegen.

Kongevegens vestlige(nedre) og yngste trasé sør for Fokstugu. Kongevegens trasé og oppbygging i vest er godt synlig fra høyden som ligger vest for vegen. Fra høyden ser vi hvordan traséen er oppbygd og skjærer seg inn i terrenget. Vegens oppbygning mot vest synes på midten av bilde. Foto: Marit Johansson

Det yngre vegløpet av Kongevegen strekker seg fram til det eldre vegløpet av Kongevegen sør for Fokstugu, og begge traséene går i samme løp fram til E6 ved Fokstugu fjellstue.

Stikkrenne som er synlig i vestre oppbygning på Kongevegen som går gjennom myra sør for Fokstugu. Foto: Marit Johansson

Kongevegens eldste trasé

Den østlige (øvre) traséen av Kongevegen mellom Hundyrju og Fokstugu ligger noe høyere i terrenget enn den vestlige, og traséen antas å være den tidligste fasen av Kongevegen i området. Trolig følger denne kongevegtraséen samme trasé som middelaldervegfare, og dagens pilegrimsled er også lagt i traséen. Traséen er klassifisert som automatisk fredet, og registrert i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden med ID 174481 og 21442.

På den østlige og eldste traséen er det ingen spor etter eldre brukar ved Hundyrju. Det er mulig det kun har vært en mindre bru her, med et enkelt brufundament, men brua må ha vært dimensjonert for vogner da vegen var en kjøreveg senest i 1704. Kongevegen fortsetter som en sti i nordlig retning mot Fokstugu, som er omtrent 1–1,5 meter bred. Enkelte partier består av oppbygd mur og stabbesteiner, noe som samsvarer med at dette har vært en kjøreveg, men på store deler av strekningen mellom Hundyrju og Gamle Nordseter, er det få spor etter Kongevegen. På denne strekningen finner vi også mange våte og myrlendte områder som er vanskelig å forsere som turgåer. Stier danner seg i stedet rundt disse våte områdene. Like sør for Gamle Nordseter er vegen noe markert med oppbygning, og vegen blir mer fremtredende fra seteren og fram til Fokstugu. På hele denne strekningen er det en tydelig oppbygning i nedkant av vegen med steinstreng og stabbesteiner. Ved Gamle Nordseter er det registrert et bosetnings-aktivitetsområde som er automatisk fredet med ID 51043 i Riksantikvarens kulturminnedatabase.

Strekningen mellom Hundyrju og Fokstugu ble ryddet for vegetasjon i 2019. Ved ryddingen av vegstrekningen, ble vegens oppbygning og bredde tydeligere. Strekningen mellom Gamle Nordseter og Fokstugu, som hadde en tettere vegetasjon og et tydeligere veglegeme, ble ryddet i større grad enn

strekningen mellom Hundyrju og Gamle Nordseter, hvor vegen var svakere markert og det var mindre vegetasjon. På den sistnevnte strekningen, ble bare enkelte partier med tydelig oppbygning og stabbesteiner ryddet fram i større grad. Bildet under viser et eksempel på det.

Stabbestein og deler av vegoppbygging ryddet fram i 2019. Foto: Marit Johansson

I den nordligste delen av strekningen ved Fokstugu, er det imidlertid også flere våte områder hvor det er lagt ut kreosotimpregnerte stokker langs Kongevegen. Som nevnt går den eldre og den yngre Kongevegen i samme løp fram til den gamle riksvegen og E6 hvor Kongevegen er brutt. På det siste partiet inn mot riksvegen er det registrert et fangstanlegg som er automatisk fredet med ID 51047 i Riksantikvarens kulturminnedatabase. Det er også gjort et løsfunn langs Kongevegen i dette området i form av en øks med ID 171783.

Den eldre og yngre Kongevegen går i samme løp før den blir brutt av den gamle hovedvegen og E6 før Fokstugu. Foto: Matti Bernitz

3.0 Forvaltningsansvar, lovverk og retningslinjer

Kulturminneforvaltningen og naturforvaltningen har et felles ansvar for forvaltningen av strekningene mellom Åteigen og Fokstugu. Under følger en redegjørelse av ansvar og roller.

3.1 Kulturminneforvaltningen

Kulturminneloven

Kulturminneloven fra 1978 har som formål å verne om kulturminner og kulturmiljøer.

§ 1. Lovens formål

Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.

Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.

§ 2. Kulturminner og kulturmiljøer

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

Statens vegvesen

Statens vegvesen er prosjekteier for Kongevegen over Dovrefjell og har et sektoransvar for nyere tids veghistoriske kulturminner, et ansvar som er pålagt etaten gjennom kongelig resolusjon av 01.09. 2006. For Statens vegvesen gjelder dette ansvarsområdet veger, bruer, bygninger og andre vegrelaterte kulturminner. Det styrende dokumentet for arbeidet er Nasjonal verneplan fra 2002 med 211 lokaliteter og omtrent 450 enkeltminner.

Regional kulturminneforvaltning – Innlandet fylkeskommune

Regional kulturminneforvaltning består av fylkeskommunen og Sametinget. Sametinget har forvaltningsmyndighet for alle samiske kulturminner. De arkeologiske universitetsmuseene, Sjøfartsmuseene og Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) er primært forsknings- og utgravningsinstitusjoner. Sjøfartsmuseene behandler også saker i første instans.

Den regionale kulturminneforvaltningen har to roller i forvaltningen av kulturminner, kulturmiljøer og landskap:

- Som myndighet i saker etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven
- Som rådgiver i saker som berører kulturminner.

For vegrelaterte kulturminner er det følgelig fylkeskommunen som har forvaltningsansvaret etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven. Fylkeskommunen støtter seg imidlertid ofte på Statens vegvesen/ Norsk vegmuseum som spesialisert fagmyndighet i sine uttalelser.

Pilegrimsleden og Dovre kommune

I 1993 ble det tatt et initiativ til å finne tilbake til de gamle ferdselsårene som pilegrimene brukte. Prosjekt Pilegrimsleden ble etablert og drevet av Direktoratet for naturforvaltning (i dag Miljødirektoratet) og Riksantikvaren, i samarbeid med fylker og kommuner. Veggen fra Oslo til Trondheim over Dovrefjell ble valgt, og lokalt gikk Oppdal kommune og Dovre kommune i gang med å kartlegge de eldste kjente ferdselsårene over Dovrefjell. Konklusjonen ble at over Dovrefjell har vi flere gamle ferdselsårer fra middelalderen. En av disse ble valgt, den som i hovedsak samsvarer med den senere Kongevegen over Dovrefjell.

Pilegrimsleden ble åpnet i 1997. I dag har Dovre kommune i samråd med Pilegrimssenter Dovrefjell ansvar for å forvalte og tilrettelegge Pilegrimsleden innenfor kommunen, og da strekningen mellom Åteigen og Fokstugu.

Kommunene har også en viktig rolle i kulturminneforvaltningen, særlig gjennom arbeidet med arealplaner etter plan- og bygningsloven. I planarbeidet har lokal forvaltning et ansvar for at verdifulle kulturminner i nærmiljøet blir anerkjent og tatt hensyn til. Dersom eiere av kulturminner ønsker kulturminnefaglig bistand, skal kommunen og/eller regional kulturminneforvaltning bidra med dette.

3.2 Verneområdeforvaltningen

Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde

Vegmiljøet mellom Åteigen og Fokstugu strekker seg gjennom Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde. Utarbeidelse av en skjøtselsplan for et kulturmiljø innenfor nasjonalparken og landskapsvernområdet sees i sammenheng med at kulturminner utgjør et av verneformålene i verneområdene. Grensen mellom Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde går der Kongevegen krysser Gammelseterbekken, en liten kilometer sørvest for kryssingen av Hundyrju.

Dovre nasjonalpark

Ifølge verneforskriften, er formålet med opprettelsen av Dovre nasjonalpark å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster
- **ta vare på verdifulle kulturminner**

Fokstugu landskapsvernområde:

Formålet med dette landskapsvernområdet er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner, geologiske forekomster og landskapsformer. Ut fra foredraget til vernevedtaket hos Kongen i statsråd er det også et formål med Fokstugu LVO å binde sammen verneområdene i Rondane og Dovrefjell, med tanke på eventuell tilbakeføring av reinens gamle trekkveier, dette er imidlertid ikke nedfelt i forskriften.

Nasjonalpark kontra landskapsvern og kulturminner

En viktig forskjell på forskriften for nasjonalparken og landskapsvernområdet er at forskriften for førstnevnte har kulturminner som eksplisitt formål, mens forskriften for landskapsvernområdet ikke har det. Dette er en generell forskjell mellom de to verneformene. I nasjonalparken forvaltes altså kulturminner både etter nasjonalparkforskriften (naturmangfoldloven) og kulturminneloven, mens kulturminneloven er den primære for kulturminner i landskapsvernområdet. Uansett kan skjøtselstiltak som innebærer fysiske inngrep kreve tillatelse etter verneforskrift.

Miljødirektoratet er overordna myndighet etter naturmangfoldloven bl.a. når det gjelder delegering av myndighet, klagebehandling og tildeling av midler til nasjonalparkstyrenes tiltak i verneområdene.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Dovre nasjonalpark.

Dovrefjell nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Fokstugu landskapsvernområde

Innlandet fylkeskommune er bl.a. forvaltningsmyndighet etter kulturminneloven, og planmyndighet etter Regional plan for Rondane Sørnkleppen.

Statsforvalteren har ikke konkrete forvaltningsoppgaver i verneområder der det er etablert styrer, men har klagerett på nasjonalparkstyrenes vedtak etter verneforskrifter og naturmangfoldloven.

Statens naturoppsyn er Miljødirektoratets og nasjonalparkstyrenes feltapparat med ansvar for bl.a. oppsyn, dokumentasjon og skjøtsel. Oppsynsansvaret gjelder etter flere miljølover, blant annet kulturminneloven og naturmangfoldloven (dvs. bl.a. verneforskriftene).

Dovre kommune er bl.a. myndighet etter plan- og bygningsloven. Kommunen har også gjennom avtaler forpliktet seg til vedlikehold av ulike element på Pilegrimsleden.

Villreinnemnda for Rondane og Sørnkleppen er forvaltningsmyndighet etter viltloven, og skal ivareta villreininteressene i plansaker.

Villreinutvalget for Rondane nord er en sammenslutning av grunneiere/fjellstyrer om forvaltning av fellingsretter for villrein, gjennomføring av villreinjakta, informasjon m.m.

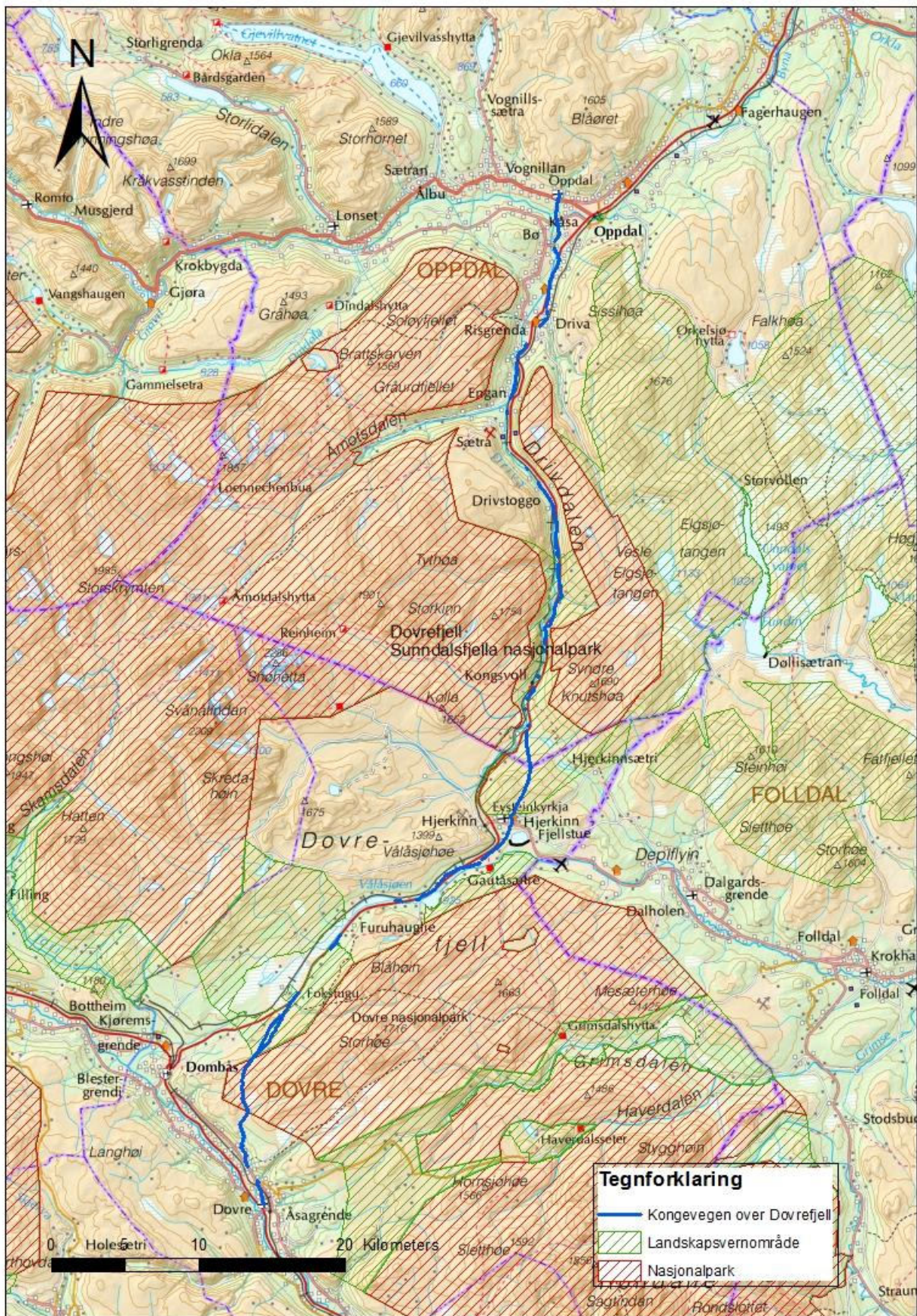
Gjeldende forvaltningsplaner for Dovre nasjonalpark og Fokstugu LVO er hhv. «Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane» fra 2009 og «Forvaltningsplan for Dovrefjell» fra 2006. Disse inneholder retningslinjer for forvaltning av kulturminner innenfor verneområdene, jf. Miljødirektoratet sin veileder *M-420/2015 Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven. For Dovrefjell forutsetter forvaltningsplanen samarbeid med kulturminnemyndighetene*. Der fredete kulturminner er nevnt i verneforskriften, vil både kulturminneloven og verneforskriften gjelde. Interessekonflikter kan også løses gjennom utarbeidelse av forvaltnings- og eventuelt skjøtelsesplaner, eller tilpasninger i måten man utfører et tiltak eller istandsetting på, for eksempel hvilke tider på året dette gjennomføres. Slike tilpasninger bør gjøres så langt det er mulig i saker hvor ulike verdier står imot hverandre.

Generelt krever forvaltningen av kulturminner i verneområdene et nært samarbeid mellom verneområdeforvaltere, SNO, regional kulturminneforvaltning og administrative kontaktpersoner i kommunene. Saksbehandling etter ulike lovverk Naturmangfoldloven og kulturminneloven er særlover. De går foran plan- og bygningsloven, som er en generell lov.

I forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane viser vedlegg 17 traséen der Kongevegen går gjennom Dovre nasjonalpark som en sti (Kongevegen sammenfaller med Pilegrimsleden gjennom Dovre nasjonalpark). Traséen betraktes som en sti i forvaltningsplanen. I foreliggende skjøtelsplan omtales traséen/strekningen som en veg i den forstand at kulturminnet Kongevegen over Dovrefjell er en offentlig veg fra 1600–1700-tallet, anlagt med en vegstandard for hest og vogn (og kan ikke sidestilles med veger som er omtalt i forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane). Prosjekt Kongevegen over Dovrefjell tilrettelegger imidlertid Kongevegen for gående ferdsel.

I Miljødirektoratet sin strategi 2020–2025 for bruk av tiltaksmidler i verneområder over statsbudsjettet gjelder følgende føringer for kulturminner i verneområder:

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvar for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som ikke finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvar for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Kartet viser Kongevegen mellom Dovre og Oppdal og verneområdene på Dovrefjell.

4.0 Grunneiere – rettigheter og interesser

Oversikt over berørte grunneiere:

Gnr./bnr.	Eier	Kontakt
19/9	Dombåsfeltet grunneierlag	Hans Olav Arnekleiv
	Einbuggdalen grunneierlag	Ivar Michael Ulekleiv
2/1	Statskog	Runar Myrer Rueslåttan
19/1	Joramo bygdeallmenning	
23/2 og 24/5	Målfrid og Odd Aspehol	
29/6	Konrad Eithun	
27/1	Anita Killi	
26/1, 28/1 og 3	Jørn Erik Killi	
24/3-4	Birger Iversen Korsvold	
29/1	Tore Killi Moastuen	
25/1	Ingebrigt Vigenstad	
29/9	Alf Aateigen	
27/3-4	John Anton B. Ruste	

Ulike tiltak vil kreve avklaringer med grunneierne. Jf. Naturmangfoldloven §47: «Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd». Naturmangfoldloven § 47 gir likevel forvaltningsmyndigheten rett til å gjennomføre skjøtselstiltak. I samme paragraf utdypes det videre: «Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep».

5.0 Skjøtselsplan

5.1 Retningslinjer for skjøtsel av kulturminner

Skjøtsel av kulturminner skal sikre bevaring, formidling og opplevelse, og forhindre forfall, slitasje og gjengroing. Skilting, tilrettelegging og skjøtsel øker tilgjengeligheten til et kulturminner. I tillegg kan informasjonsskilt bidra til kunnskap, forståelse og respekt for kulturminner.

Skjøtsel av kulturminner skal gjennomføres så skånsomt som mulig, og så langt det er mulig skal det gjennomføres med håndmakt. Vedlikeholdet som beskrives i denne planen skal gjennomføres med jevne mellomrom for å opprettholde kulturminnets verdi og forhindre forringelse. Skjøtselsarbeid skal ikke tilføre noe nytt, eller endre/gjøre inngrep i vegminnene.

5.2 Retningslinjer/metode for skjøtsel av historiske veger

Skjøtsel og istandsetting av Kongevegen over Dovrefjell skal gjennomføres etter kulturminnefaglige og naturfaglige hensyn, og historiske prinsipper.

Direktoratet for naturforvaltning ga ut en håndbok for bruk, vern og istandsettelse av eldre vegfar i 1994. Håndboken gir råd om hvordan vegfundament, vegdekket, grøfter og stikkrenner, samt murer skal istandsettes. Håndboken er nå revidert og ble utgitt i ny utgave høsten 2021. Den nye utgaven gis ut av Riksantikvaren og Statens vegvesen i samarbeid med Miljødirektoratet. Håndboken, og de råd og veiledning som den gir, vil legges til grunn for skjøtselsarbeidet.

Vegetasjonsrydding

Vegetasjonsrydding er et sentralt tiltak ved istandsettelse av en historisk veg. Rydding av vegetasjon bør være det første tiltaket som settes i gang, da ryddingen kan gi en bedre oversikt over vegens utstrekning, dimensjoner og tilstand. Et hovedprinsipp for rydding av historiske veger er at vegens fulle bredde, inkludert grøfter og murer, blir ryddet.

Rydding av trær og busker som vokser i vegen, muren eller tett ved vegen må vurderes nøye slik at eventuelle skader på vegen unngås. Ellers må mengde trær, og hvor mye som skal ryddes, vurderes i hvert enkelt tilfelle, og et estetisk utseende bør etterstrebes. Rydding bør i flere tilfeller også omfatte kulturminner ved vegen og siktlinjer (Adriansen 2017: 26). Det er uansett viktig å rydde vekk kvist, stubber og annet avfall, slik at dette ikke tetter grøfter eller stikkrenner. Trær og kvist som ligger igjen langs en historisk veg kan også skjule opplevelsverdige kulturminner langs vegen, som gravhauger eller røyser, varder eller tørrmurer (Møyner 1994: 78–79).

Et generelt problem på historiske veger, er trær som vokser i tørrmurene. Trærne både støtter og bryter muren, og fjerningen av disse trærne kan derfor være kompleks (Møyner 1994: 72).

Tørrmurer

Ved reparering av *tørrmurer* bør det originale uttrykket opprettholdes. Steiner bør legges på samme måte som det ble gjort opprinnelig, med både jevn og ujevn skiftgang, og det er viktig at original størrelse, form og type stein benyttes. Entreprenøren som utfører tørrmuringsarbeidet må ha god erfaring med historisk tørrmuring, og må kunne fordele last i murliv, tverrsnitt og bakmur ved bruk av forband og tverrband.

Stikkrenner

I forbindelse med en restaurering av et vegfar er det grunnleggende å anlegge eller istandsette *stikkrenner* og *grøfter*. Vann er en stadig trussel mot et vegfar, og det er viktig å lede vannet ut av vegen. I noen tilfeller vil det kun være nødvendig å rense grøfter og stikkrenner. Andre ganger kan det være behov for å istandsette stikkrenner eller anlegge nye stikkrenner på vegstrekningen, og da bør stikkrennen bygges i stein. Stein er både et autentisk materiale og mer holdbart enn plastikk og betong.

5.3 Skjøtsel av kulturminner og tilrettelegging mellom Åteigen og Fokstugu

Skjøtselstiltak Åteigen-Ståkan

Aktuelle tiltak er vegetasjonspleie, anleggelse av stikkrenner, istandsetting av et utvasket område, merking og formidling. Strekingen ble ryddet i 2021, og det vil være viktig å gjennomføre årlig vedlikehold for å holde vegetasjonen nede, spesielt med tanke på å holde tørrmurene på strekingen synlige. Se ellers oversiktskart på side 48 som viser de aktuelle stedene for skjøtselstiltak.

Nedenfor hytta 29/16 Knausen er det en moderne stikkrenne som er ødelagt. Veggen er her delvis oversvømt og det har blitt en forsenkning i vegfundamentet på grunn av tilsiget av vann. Dagens stikkrenne er laget av sement, og denne kan oppgraderes til en steinsatt stikkrenne som vil være mer historisk riktig. Videre oppover ved merkeskiltet til Fokstugu er det en bekk som renner over vegen, og her kan det eventuelt anlegges en steinsatt stikkrenne/legges en helle for å gjøre forseringen enklere.

I en av svingene opp mot Ståkån er det noen utvaskede partier som kan utbedres ved hjelp av dreneringstiltak/stikkrenne og grusing.

På strekningen er det jevnlig merking med blå kongekrone malt på skiferhelle, men det er behov for vedlikehold av noe av den eksisterende merkingen. Åteigen utgjør en inngangsport til Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu, og det vil være nyttig med et informasjonsskilt her.

Skjøtselstiltak delstrekning Ståkån – Bønnealteret

Aktuelle tiltak på denne strekningen vil hovedsakelig være vegetasjonspleie, dreneringstiltak, eventuelt restaurering av stikkrenner, utbedring av overgang over bekk, samt vedlikehold av merking og mulig oppsetting av informasjonsskilt. Se ellers oversiktskart på side 49 som viser de aktuelle stedene for skjøtselstiltak for strekningen Ståkån – Bønnealteret.

I de våtere områdene hvor det dannes store dammer kan det gjøres tiltak for å lede vannet ut av vegen ved hjelp av grøfter, renner og restaurering av stikkrenner. Dette gjelder spesielt i området fra Ståkån til bekken som renner ut i Rådåa.

Stikkrenne fra 1700-tallet som ble ryddet fram i 2021. Foto: Marit Johansson

Det kan samtidig legges ut en helle eller kloppsteiner, slik at elva fra Sauhansstugumyre til Rådåa er lettere å forsure. Deler av strekningen ble ryddet for vegetasjon i 2020 og 2021 for å synliggjøre

vegbredde, stikkrenner og tørrmur. Det er en tørrmur som utmerker seg på strekningen, og det vil være spesielt viktig å gjennomføre vedlikehold av vegetasjon her slik at tørrmuren forblir synlig.

Tørrmuring på strekningen mellom Ståkån og Bønnealteret, ryddet fram i 2020. Foto: Marit Johansson

Skjøtselstiltak Bønnealteret – Hardbakken

Aktuelle tiltak vil være istandsetting av stikkrenner, samt vedlikehold av eksisterende merking og opprydding av eldre merking og tilretteleggingstiltak. Hardbakken kan være et naturlig punkt for et informasjonsskilt som kan erstatte noe av dagens eldre tilrettelegging. Se ellers oversiktskart på side 50 som viser de aktuelle stedene for skjøtselstiltak.

På det flatere partiet opp mot Hardbakken, er det enkelte våtere områder og steder hvor det er dammer i vegen. Her kan det vurderes tiltak som dreneringsgrøfter som leder vannet ut av vegbanen. I dette området er det to kollapsede stikkrenner, og disse kan eventuelt restaureres. Den eksisterende merkingen langs strekningen bør også vedlikeholdes. Med vedlikehold menes kun utskifting av steiner som er ødelagt eller med slitt maling.

Kollapset stikkrenne sør for Hardbakken. Foto: Ann Kristin Engh

I forhold til middelaldertraséen bør det gjennomføres jevnlig tilsyn med varderekken over Hardbakken slik at vardene bevares. Allmannrøysa bør på samme måte ettersees med jevnlig mellomrom, og søppel eller lignende bør fjernes.

Skjøtselstiltak Hardbakken – Hundyrju

Aktuelle tiltak på strekningen er vedlikehold av eksisterende merking, informasjonsskilt, vegetasjonsrydding på kongevegens vestre løp, sikring og rydding av brukar, bedre tilrettelegging av overgang over Hundyrju/rekonstruksjon av bruer over Hundyrju. Se ellers oversiktskart på side 51 som viser de aktuelle stedene for skjøtselstiltak på strekningen.

Langs Kongvegens nedre og yngste trasé, over Hundyrju-elvene, er det brukar på begge sider av begge elvene som er godt synlig i terrenget. Disse bør i det minste ryddes for vegetasjon og sikres slik at de kan formidles og videre forfall forhindres. Det er også ønskelig å anlegge en ny og bedre bru/overgang eller rekonstruere de tidligere trebruene. En eventuell rekonstruksjon av trebruene, bør gjennomføres etter den historiske byggeinstruksen for bruer fra 1767. Rekonstruerte bruer/tilrettelegging ved det yngste løpet kan sikre en god og trygg overgang over elvene, da det er vanskelig å forsere elvene både på den øvre og nedre traséen. Det vil også være en viktig måte å formidle de bevarte brukarene og de tidligere bruene som en gang stod her. Ved en tilrettelegging av overgang over Hundyrju-elvene/rekonstruksjon av trebruene langs det nedre løpet, vil man kunne flytte Pilegrimsleden og Kongevegen som turveg til det vestlige og lavereliggende løpet. En lavereliggende turveg vil være gunstig for villreinen og deres beiteområder. Et mer langsiktig mål kan være å tilrettelegge hele den nedre traséen av Kongevegen (gjennom myra mot Fokstugu) som en turveg.

Gjengrodde brukar ved Hundyrju. Foto: Marit Johansson

Skjøtselstiltak Hundyrju – Fokstugu

Aktuelle skjøtselstiltak på denne strekningen er vegetasjonsrydding, kloppegging/kavlebruer, rekonstruksjon av stikkrenner, samt vedlikehold av eksisterende merking og nytt informasjonsskilt ved Fokstugu. På strekningen finner vi to parallelle traséer av Kongevegen (et eldre og et yngre løp), og begge løp har behov for videre skjøtsel og bedre tilrettelegging for å bevare traséene. Den eldste traséen av Kongevegen, som er en middelaldertrasé og et automatisk fredet kulturminne, ble ryddet for vegetasjon i 2019, og det vil være behov for å holde vegetasjonen nede for å forhindre ny gjengroing av vegen. Se ellers oversiktskart på side 52 som viser de aktuelle stedene for skjøtselstiltak.

Vegetasjonsrydding av strekningen sør for Fokstugu. Foto: Matti Bernitz

På Kongevegen like sør for Fokstugu er det to større våte områder med en eldre klopplugging som består av kreosotimpregnerte stokker. Stokkene er både gamle og sleipe, samt skadelig for miljøet, og det vil være gunstig å gjennomføre dreneringstiltak og anlegge steinsatt historiske stikkrenner for å gi en tørrere og mer farbar veg. Alternativt kan man klopplukke det våte området med stein. Det er også to mindre områder nord for Gamle Nordseter hvor det er behov for mindre dreneringstiltak. Der Kongevegen møter den tidligere riksvegen ved Fokstugu står det i dag et informasjonsskilt om Kongevegen, og dette bør erstattes med et nytt kongevegskilt som omtalt under. Den yngste Kongevegen kan eventuelt ryddes og tilrettelegges ved kavlebruer. På begge traséer er det behov for å vedlikeholde den eksisterende merkingen.

I dette området møtes den yngre og den eldre Kongevegen. Området er vått og det er eldre kreosotimpregnerte stokker som bør erstattes med en mer varig løsning. Foto: Marit Johansson

Informasjonsskilt og merking

I forbindelse med prosjektet, vil Kongevegen over Dovrefjell merkes med både skifersteiner med blå kongekrone og retningsskilt. Blå kongekrone males på skiferheller og settes på bakkenivå. Traséen mellom Fokstugu og Åteigen ble merket med skiferheller med kongekrone for omtrent 40 år siden, og for denne traséen vil det kun være aktuelt å vedlikeholde eksisterende merking, det vil si bytte ut ødelagte og slitte skiferplater. Se bilde under som viser denne type merking.

Pilegrimsleden har et eget merkesystem med beskyttet logo for å sikre en enhetlig merking av alle godkjente pilegrimsleder. Informasjon om dette finnes på nettsiden www.pilegrimsleden.no. På strekningen Åteigen til Fokstugu er leden merket med skiferstein påmalt logo. Dette ble gjort i årene 1996–1997. Samtidig ble det satt opp tre merkestolper med tekst innhugget; ved Ståkån, Bønnealteret og Allmannrøysa. Disse markerer viktige kulturminner langs leden. Det årlige vedlikeholdet av pilegrimsleden, inkludert merkingen, er det vertskommunen Dovre kommune, som har ansvaret for.

Kongevegmerking sør for Hardbakken. Foto: Marit Johansson

I tillegg vil vi merke med retningsskilt som følger nasjonal standard for merking. Se bilde under. Det vil ikke være aktuelt å merke med retningsskilt innenfor nasjonalparken, men retningsskilt vil være viktig å sette opp ved Åteigen og Fokstugu, samt ved Hundyrju.

Retningsskilt for Kongevegen.

Formidling av kunnskap om Kongevegen er sentralt for å sikre en god bevaring av vegen, og prosjekt Kongevegen har ønsket å sette opp enkelte informasjonsskilt på strekningen mellom Åteigen og Fokstugu. Viktigst vil det være å sette opp informasjonsskilt ved utgangspunktene ved Fokstugu og Åteigen. Det kan ellers være hensiktsmessig å sette opp enkelte skilt av type 2 der det er forsvarlig ut fra et naturfaglig ståsted. Hardbakken utgjør et spesielt verneverdig veghistorisk kulturmiljø hvor det kan være relevant å opplyse om verneverdiene for å sikre en bevaring av kulturminnene. Alle skilt bør etterses vår og høst, og eventuelle ødelagte plakater må byttes ut. Det bør på samme måte gjøres ettersyn av merking slik at merkingen holdes i god stand med tydelig blåmalt kongekrone og eventuelt falne skifersteiner må settes opp og støttes med omkransede steiner.

Informasjonsskilt type 1 (høytstående) og 2 (skråstilt) som skal informere om Kongevegen. Foto: Marit Johansson

Eldre tilrettelegging/rydding av området

I området ved Hardbakken er det per dags dato noe eldre skilting og tilrettelegging. Den eldre tilretteleggingen bør fjernes eller oppgraderes slik at det ikke skjemmer området. All merking og skilting langs strekningen skal være i god stand. Aktuelle ansvarlige bør kontaktes før eldre skilt og tilrettelegging fjernes.

Håndtering av søppel

I forbindelse med skjøtsel og ivaretagelse av Kongevegen vil det føres jevnlig tilsyn i forhold til forsøpling. Forsøpling er ikke tillatt, og på informasjonsskiltene for prosjekt Kongevegen over Dovrefjell bes det om at all søppel tas med hjem eller til nærmeste søppelkasse. Generelt oppfordres det til å ta hensyn til natur og dyr der du ferdes. Punktene under står på alle skilt ved inngangsporter til Kongevegen.

Ta hensyn til natur og dyr der du ferdes

- Lukk grindene etter deg
- Avfall tar du med hjem, eller til nærmeste søppelkasse
- Hunden skal være i bånd
- La busker, trær og planter få stå i fred

Ferdselsteller

Det er satt opp to ferdselstellere langs Kongevegen på strekningen. En av tellerne er satt opp innenfor nasjonalparkgrensen nord for Hardbakken. Den andre er satt opp i området sør for Bønnealteret. Ferdselstellere skal sikre god kontroll over trafikken langs Kongevegen inn mot Dovre nasjonalpark. Tellingene gir informasjon om daglige passeringer, gjennomsnittlig passeringer og de mest aktive periodene. For eksempel registrerte telleren ved Bønnealteret et gjennomsnitt på 12 passeringer i døgnet i 2021 (juni-oktober). Det er viktig at det føres jevnlig tilsyn med tellerne, minst to ganger i året. Det vil også være behov for å skifte batteri hvert andre år. Kontroll av tellerne gjennomføres på nettsiden hvor trafikkdata er tilgjengelig. Nettsiden vil gi informasjon dersom noe er galt med tellerne. Hovedansvaret for videre oppfølging og skjøtsel av ferdselstillerne vil ligge hos Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Nasjonalparkstyret vil ha en årlig gjennomgang av trafikk tallene, og vurdere eventuelle tiltak for ferdsel hvis det skulle vise seg å bli en markant økning.

Aktuelle tiltak ved en mulig markant økning i ferdselen kan være:

- Bruk av ferdselstellere for å ha oppdatert kunnskap om totalt volum og sesongvariasjoner i ferdselen.
- Analyser av villreindata og ferdselsdata.
- Overvåking av slitasje på Kongevegen – terreng og kulturminner.
- Informasjon om og styring av besøkende til mer robuste deler av Kongevegen og til ønsket sesong.
- Regulering av ferdsel ved grupper.
- Dialog og samarbeid med grunneiere, rettighetshavere og reiselivsnæringen/bedriftsnettverket.

Ferdselsteller ved Kongevegen nord for Hardbakken. Foto: Marit Johansson

Sykling langs Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu

Kongevegen i dette området er spesielt sårbar i forhold til sykling. Store deler av strekningen er også automatisk fredet da Kongevegen følger det gamle middelaldervegfare her. I dag ser vi hvordan elsykling blir mer aktuelt, noe som medfører en bruk av en tyngre sykkel som kan sette mer spor i terrenget. Innenfor nasjonalparken og landskapsvernområdet er elsykkel forbudt. På strekningen Åteigen-Fokstugu vil prosjekt Kongevegen og Pilegrimsleden anmode om at det ikke sykles, og det vil bli informert om dette gjennom våre informasjonskanaler og på informasjonsskilt ved Åteigen og Fokstugu. I tillegg ønsker vi å gjennomføre en jevnlig miljøovervåking i forhold til sykling på traséen, og det er også ønskelig å telle antall syklistene for å få mer oversikt over volumet. Det vil videre være viktig å ha god dialog med reiselivsnæringen angående sykling og kulturminnets sårbarhet på strekningen.

Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden

Strekningen mellom Åteigen og Fokstugu er registrert med flere ID-nummer i Riksantikvarens database Askeladden. Som en del av det videre arbeidet med strekningen bør de eldre registreringene gjennomgå slik at det kun blir ett ID-nummer for hele strekningene. Gjennomgangen av registreringer i Askeladden vil være et samarbeid mellom prosjekt Kongevegen, Statens vegvesen og Innlandet fylkeskommune.

5.4 Tiltaksplan

Strekning	Skjøtselstiltak	Tidspunkt for tiltak	Ansvar 2022	Ansvar videre skjøtsel*
Åteigen- Ståkån	Informasjonsskilt Åteigen	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Stikkrenne	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Klopplegging bekk/stikkrenne	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Dreneringstiltak	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Vegetasjonspleie	Årlig		Avklares i 2022
	Merking	2022/ årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen, SVV	Avklares i 2022
Ståkån- Bønnealteret	Stikkrenner/dreneringstiltak	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Klopplegging bekk	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Merking	2022/Årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Ferdsestiller	Årlig tilsyn og kontroll	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre/SVV/Innlandet fk	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Bønnealteret- Hardbakken	Ev. restaurering av stikkrenner	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Opprydding av forfallen merking og tilrettelegging	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Merking	2022/årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Informasjonsskilt	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Tilsyn vardereke og Allmannrøysa	Årlig tilsyn		Avklares i 2022
Hardbakken- Hundyrju	Vegetasjonsrydding vestre løp	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Tilrettelegging av overgang over Hundyrju med sikring av brukar	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Ev. informasjonsskilt ved Hundyrju	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Merking	2022/årlig ettersyn		Avklares i 2022
	Ferdsestiller	Årlig tilsyn og kontroll	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre/SVV/Innlandet fk.	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Hundyrju- Fokstugu	Vegetasjonspleie	Årlig		Avklares i 2022
	Klopplegging/historiske stikkrenner	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022

	Merking	2022/ årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Informasjonsskilt Fokstugu	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Ev. tilrettelegging/rydding – Yngre Kongeveg	2022 eller senere	Prosjekt Kongevegen/SVV	

* Prosjektet Kongevegen over Dovrefjell med samarbeidspartnere har som mål å ha en skjøtselsavtale på plass for videre drift og gjennomføring av tiltak for hele strekningen innen prosjektet avsluttes i 2022.

6.0 Oppsummering

Målet med skjøtselsplanen er å sikre en framtidig bevaring av kulturminnet Kongevegen som inngår i et veghistorisk miljø mellom Fokstugu og Åteigen. Samtidig er målet å sikre at villreinens leveområde og andre verneformål i Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde blir ivarettatt i skjøtsel og vedlikehold av kulturminnet. Planen utarbeides i forbindelse med prosjekt Kongevegen over Dovrefjell etter initiativ fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, da bevaring av kulturminner er et av verneformålene for nasjonalparken. Strekningen mellom Åteigen og Fokstugu utgjør et rikt ferdselslandskap med en lang tidsdybde. Denne strekningen av Kongevegen er trolig også den lengste delen av den Trondhjemske kongeveg som fremdeles er autentisk.

I skjøtselsplanen er strekningen mellom Åteigen og Fokstugu beskrevet, og det er blitt redegjort for aktuelle skjøtselstiltak langs strekningen. Videre er ulike verne og brukerinteresser gjort rede for, samt relevante lovverk og forvaltningsinstanser.

I tillegg til skjøtsel, vil kunnskap om og bruk av strekningen være viktig for å ta vare på vegen, men bruken må være bærekraftig både med tanke på kulturminnet, villreinen og annet naturmangfold. Tilsyn, skjøtsel og god kontroll på ferdsel må ligge til grunn for bruken av Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu.

Kongevegen sør for Fokstugu. Foto: Matti Bernitz

Litteratur

Adriansen, Jan (2017): Utbetring av Kongevegen over Filefjell. NVP Filefjell 2012–2016 Rapport, Region vest, Prosjektavdeling E16 Filefjell, Statens vegvesen

Bjurstedt, Carl S., Rusten, Espen, Hoel, Arild og Thyrum, Kirsten (2006): Forvaltningsplan for verneområdene på Dovrefjell. Dovrefjellrådet

Eikehaug, Tine og Jan Adriansen (2011): *Kongevegen over Filefjell. Forprosjektet – en mulighetsstudie*. Statens vegvesen.

Hildre, Nina og Kjersti Tidemansen (2014): Arkeologiske registreringer på Dovrefjell 2013. *Kulturhistoriske rapporter 2014/1*, Oppland fylkeskommune, Dovre kommune

Johansson, Marit (2018): *Kongevegen over Dovrefjell. En kartlegging av historien og mulighetene i dag*. Statens vegvesen.

Møyner, Kari (1994): Gamle veger og vegfar. Bruk, vern og vedlikehold. *DN-håndbok 5*, Trondheim

Nielsen, Anne Marie (1999): *Kongeferder i Norge gjennom 300 år*. Statens vegvesen/Norsk vegmuseum. Thorsrud A.S. Lokalhistoriske forlag, Lillehammer

Paus, H. W. (1966): Norges generalvegmaster. Generalvegmasterperioden 1665–1824. Nationaltrykkeriet, Oslo

Sletbak, Nils (1977): *Fjellstuene på Dovrefjell*. Det norske samlaget, Oslo

Wold, Line C. og Sofie K. Selvaag (2019): Kongevegen over Dovrefjell. Bruksstatus 2019. *NINA rapport 1772*

Vedlegg

Praktisk veiledning – årlige skjøtselstiltak

Åteigen – Ståkån

Informasjonsskilt

Det skal føres årlig tilsyn med informasjonsskiltet og eventuelt skadet plakat eller skilt skal skiftes ut. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen om produksjon/innhold av plakat.

Stikkrenne

Stikkrenner må renses hvert år, og eventuelle skadete stikkrenner må repareres etter historiske instruks. Hovedprinsipp er tørrmurt kiste med lokkstein. Det skal ikke benyttes annet materiale enn stein ved reparasjon og istandsetting av historiske stikkrenner. Ved istandsetting, ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen.

Dreneringstiltak

Årlig rens og ettersyn av grøfter. Rens skal foretas manuelt.

Vegetasjonspleie

Det må foretas årlig vegetasjonspleie av strekningen som ble ryddet for vegetasjon i 2020 og 2021. Vegetasjonspleien gjennomføres ved ryddesag, hvor vegetasjon på hele veglegemet holdes nede, og det er spesielt viktig å holde alle murer ryddet for vegetasjon.

Merking

Årlig ettersyn av nåværende merking (blåmalt kongekrone på skiferstein), og utskiftning av slitte og ødelagte skilt. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen for nye merker.

Ståkån – Bønnealteret

Stikkrenner/dreneringstiltak

Stikkrenner må renses hvert år, og eventuelle skadete stikkrenner må repareres etter historiske instruks. Hovedprinsipp er tørrmurt kiste med lokkstein. Det skal ikke benyttes annet materiale enn stein ved reparasjon og istandsetting av historiske stikkrenner. Ved istandsetting, ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen.

Merking

Årlig ettersyn av nåværende merking (blåmalt kongekrone på skiferstein), og utskiftning av slitte og ødelagte skilt. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen for nye merker.

Ferdsestiller

Tilsyn minst to ganger årlig med teller. Reparasjoner ved behov. Fortløpende tilsyn med nettside og innhenting og bearbeiding av data. Ansvar for skjøtsel og forvaltning er Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Bønnealteret – Hundyrju

Stikkrenner

Stikkrenner må renses hvert år, og eventuelle skadete stikkrenner må repareres etter historiske instruks. Hovedprinsipp er tørrmurt kiste med lokkstein. Det skal ikke benyttes annet materiale enn stein ved reparasjon og istandsetting av historiske stikkrenner. Ved istandsetting, ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen.

Merking

Årlig ettersyn av nåværende merking (blåmalt kongekrone på skiferstein), og utskiftning av slitte og ødelagte skilt. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen for nye merker.

Informasjonsskilt

Det skal føres årlig tilsyn med informasjonsskiltet og eventuelt skadet plakat eller skilt skal skiftes ut. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum om produksjon/innhold av plakat.

Hardbakken – Hundyrju

Vegetasjonspleie

Det må foretas årlig vegetasjonspleie av strekningene ved Hundyrju. Pleien skal gjennomføres med ryddesag, og det er spesielt viktig å holde alle murer/brukar ryddet for vegetasjon.

Tilrettelegging/bru Hundyrju

Det må føres årlig tilsyn med bru/tilrettelegging over Hundyrju. De historiske bruene må tjæres og repareres ved behov. Alle reparasjoner skal følge den historiske bruinstruksen fra 1767, og gjennomføres etter prinsipper for tradisjonshåndverk.

Informasjonsskilt

Det skal føres årlig tilsyn med informasjonsskiltet og eventuelt skadet plakat eller skilt skal skiftes ut. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen om produksjon/innhold av plakat.

Ferdsestiller

Det skal føres tilsyn med teller minst to ganger årlig. Reparasjoner ved behov. Fortløpende tilsyn med nettside og innhenting og bearbeiding av data. Ansvar for skjøtsel og forvaltning er Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Merking

Årlig ettersyn av nåværende merking (blåmalt kongekrone på skiferstein) og utskiftning av slitte og ødelagte skilt. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen for nye merker.

Hundyrju – Fokstugu

Vegetasjonspleie

Det må foretas årlig vegetasjonspleie av strekningene som er ryddet. På den mest fremtredende strekningen fram til Fokstugu skal hele veglegemet holdes fritt for vegetasjon, og det er spesielt viktig å holde murer frie for vegetasjon. Vegetasjonspleien gjennomføres ved ryddesag.

Kloppegging/stikkrenner

Det skal føres årlig tilsyn med stikkrenner og/eller klopper. Klopper skal repareres ved behov, og stikkrenner skal renses og eventuelt repareres ved behov. Eventuelt skadete stikkrenner må repareres etter historisk instruks. Hovedprinsipp er tørrmurt kiste med lokkstein. Det skal ikke benyttes annet materiale enn stein ved reparasjon og istandsetting av historiske stikkrenner.

Informasjonsskilt

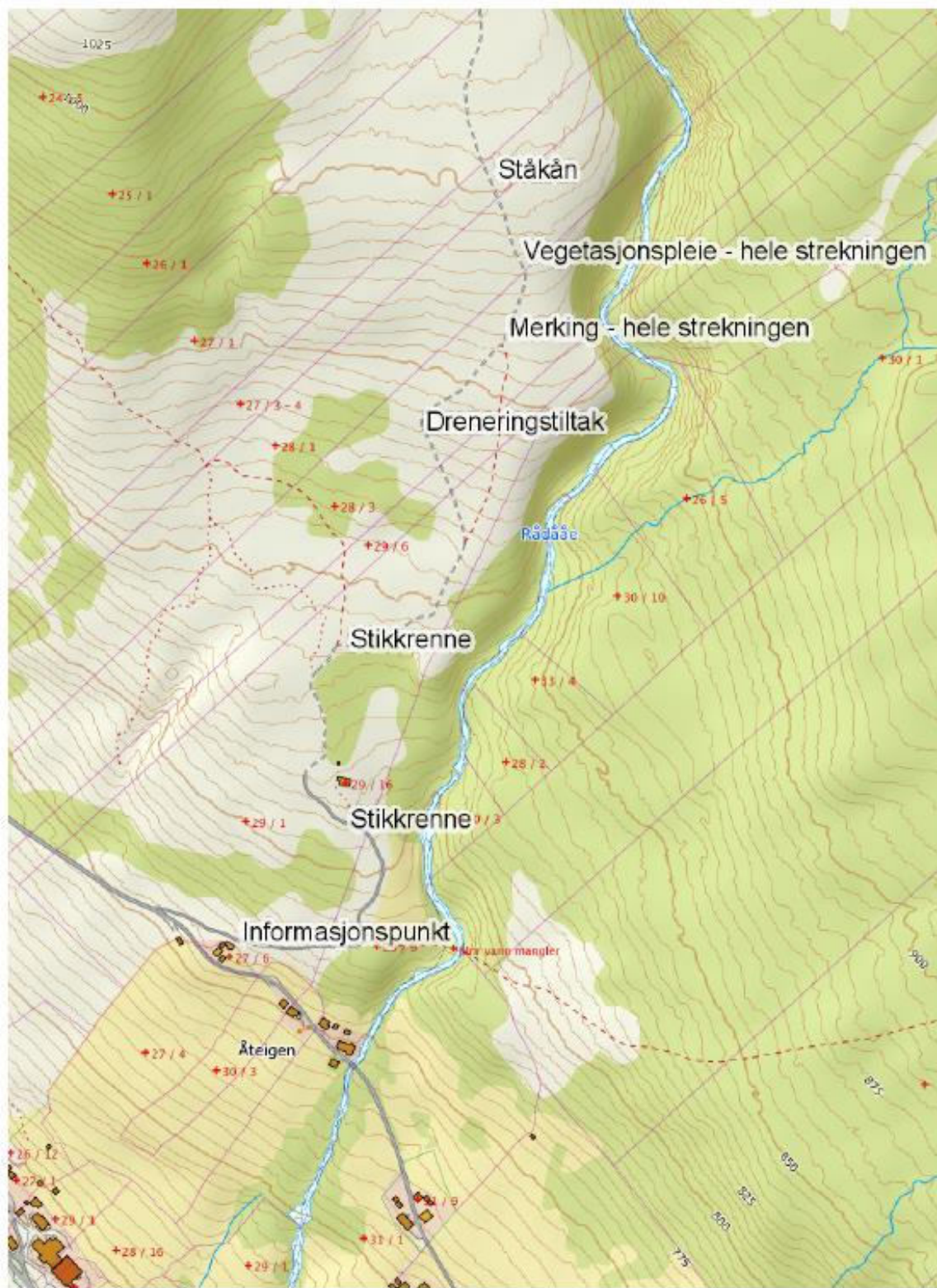
Det skal føres årlig tilsyn med informasjonsskiltet og eventuelt skadet plakat eller skilt skal skiftes ut. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen om produksjon/innhold av plakat.

Merking

Årlig ettersyn av nåværende merking (blåmalt kongekrone på skiferstein), og utskiftning av slitte og ødelagte skilt. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen for nye merker.

Kart

Strekning Åteigen – Ståkån med skjøtselstiltak markert

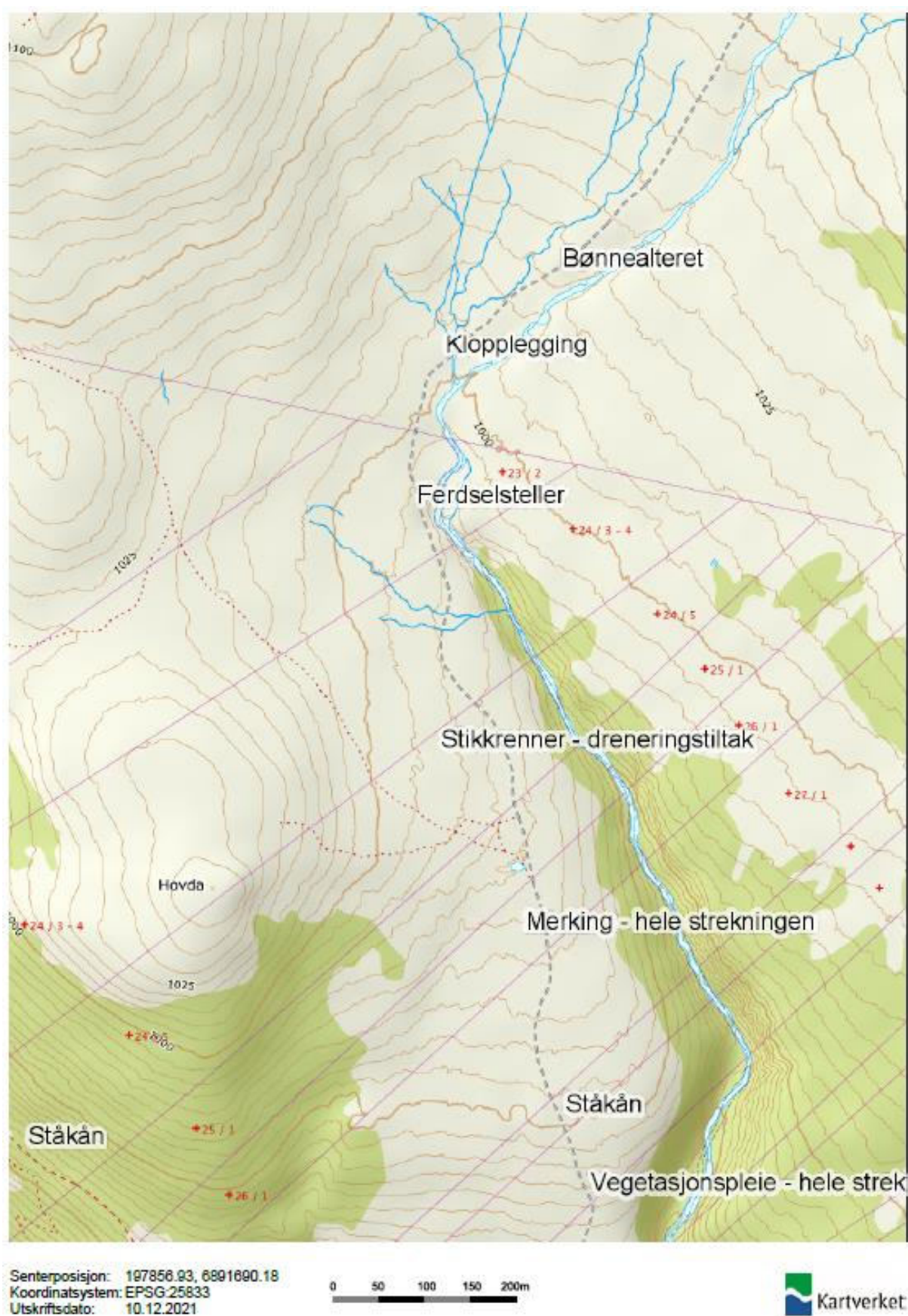

Senterposisjon: 197952.02, 6890666.14
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 10.12.2021

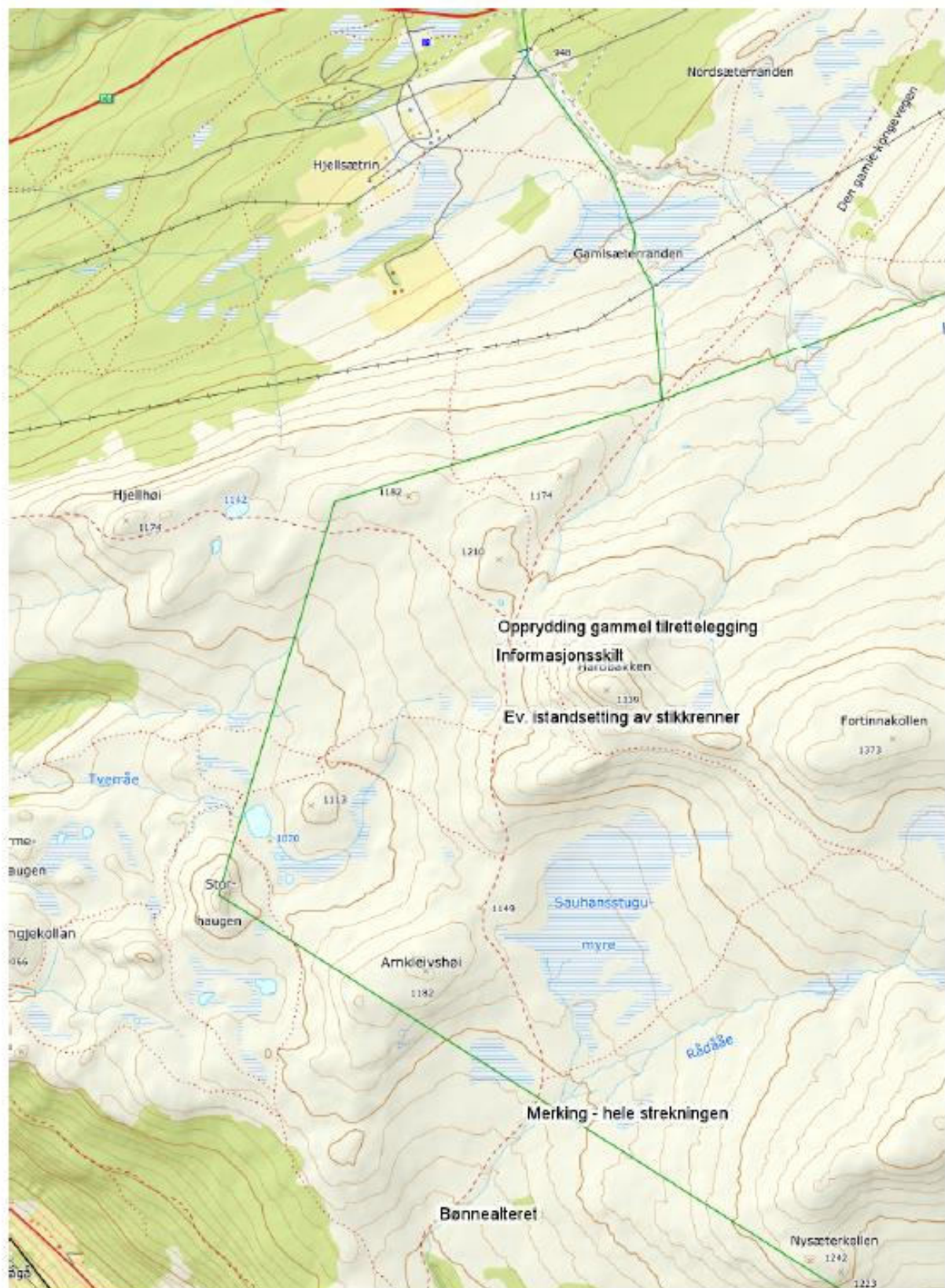
0 50 100 150 200m

Kartverket

Strekning Ståkån – Bønnealteret med skjøtselstiltak markert

Strekning Bønnealteret-Hardbakken med skjøtselstiltak markert

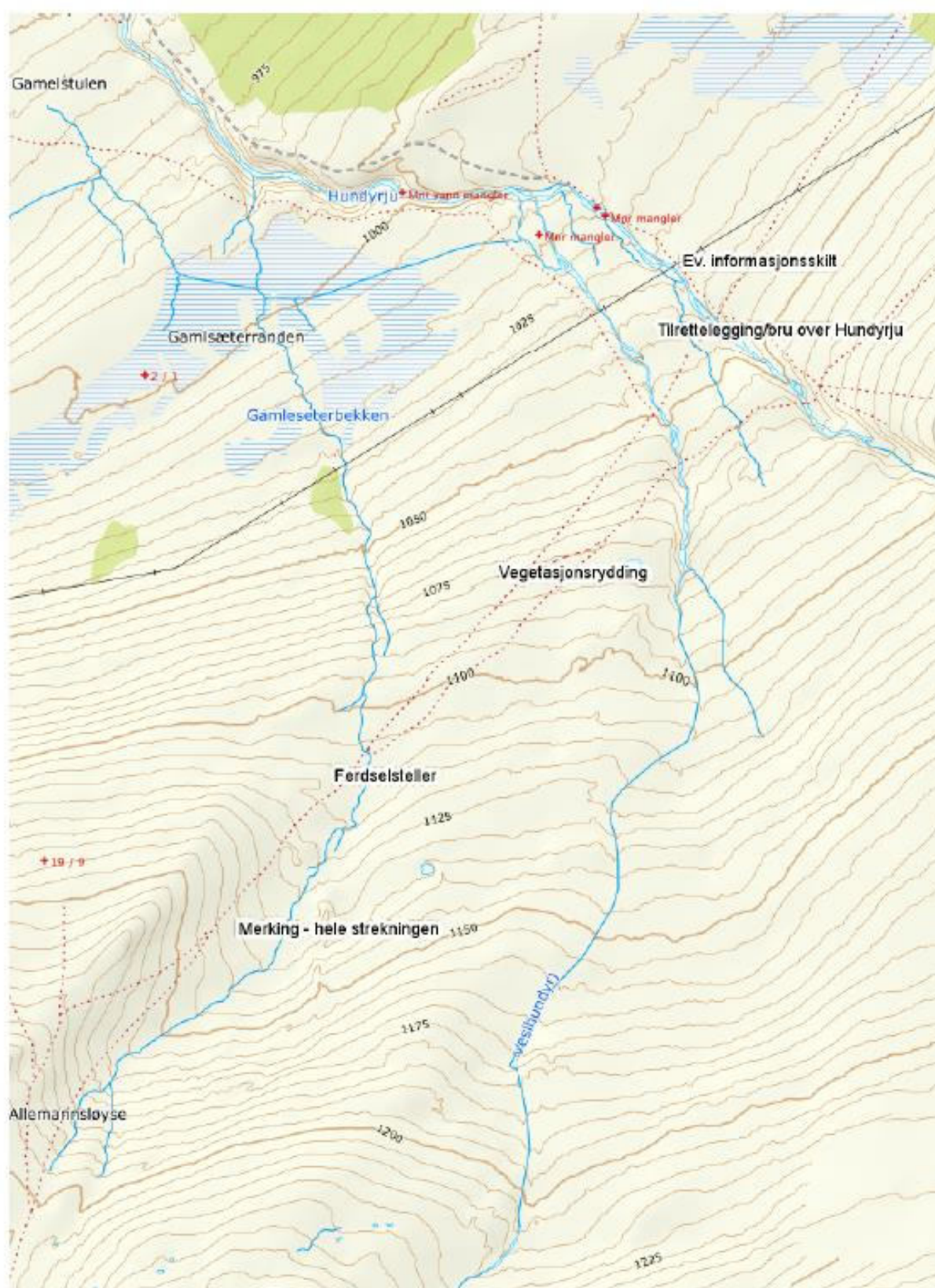

Senterposisjon: 198099.63, 6894992.99
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 12.12.2021

0 200 400 600 800m

Strekningen Hardbakken-Hundyrju med skjøtselstiltak markert

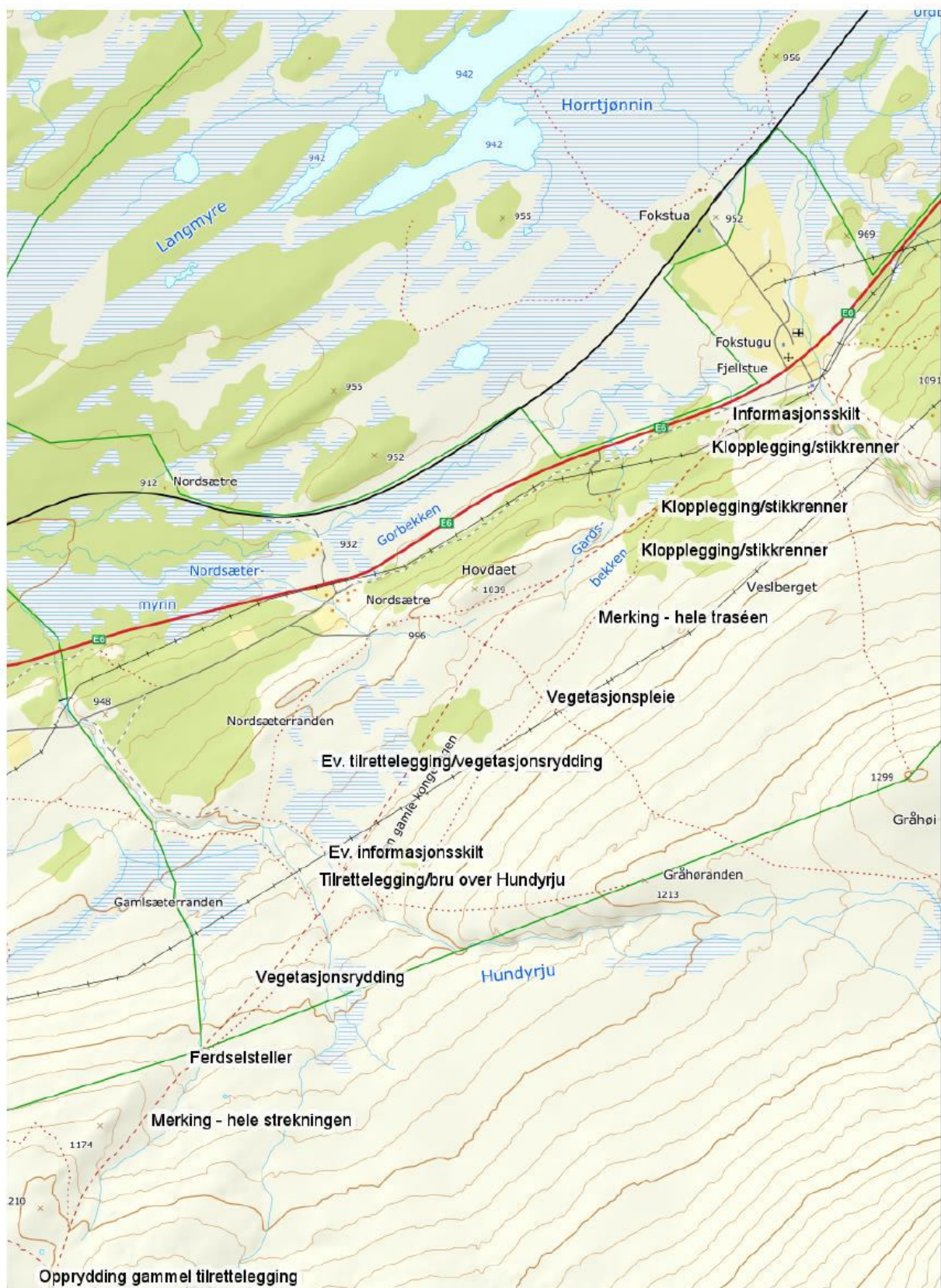

Senterposisjon: 199295.48, 6896505.02
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 13.12.2021

0 100 200 300 400m

Kartverket

Strekningen Hundyrju – Fokstugu med skjøtselstiltak markert

Senterposisjon: 200485.31, 6898392.33
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 13.12.2021

0 200 400 600 800m

Kartverket

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnhusvegen 33
2661 Hjerkin

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 911 61 458
sfinpost@statsforvalteren.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/rondane-dovre>

I følge liste

Saksbehandler Trond Stensby

Vår ref. 2021/810-29 432.3

Deres ref. «REF»

Dato 13.01.2022

Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen / Pilegrimsleden - referat fra møte i prosjektgruppa, 13.01.22

Møte holdt torsdag 13.01.22, kl. 12:00 – 14:00, på TEAMS.

Til stede:

Ann Kristin Engh	Kongevegen over Dovrefjell / Statens vegvesen
Arne Vadet	Villreinnemnda for Rondane og Sørnkletten
Bernhard Svendsgard	sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre
Carl S. Bjurstedt	sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre
Eirin Berge	sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Hans Jacob Dahl	Pilegrimsenter Dovrefjell / Kongevegen over Dovrefjell
Hans Olav Arnekleiv	Dombåsfeltet grunneierlag / Rondane nord villreinutvalg
Ivar Michael Ulekleiv	Einbuggdalen grunneierlag
Kari Bentsdal	Dovre kommune
Marit Johansson	Kongevegen over Dovrefjell / Statens vegvesen
Runar Myhrer Rueslått	Statskog SF
Trond Stensby	sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Øystein Rønning Andersen	Innlandet fylkeskommune - kulturarvenheten

Andre inviterte (forfall):

Alf Torolf Aateigen	grunneier
Anita Killi	grunneier
Birger T Iversen Korsvold	grunneier
Ingebrigt Vigenstad	grunneier
John Anton Baukhol Ruste	grunneier
Joramo bygdealmennig	grunneier
Jørn Erik Killi	grunneier
Konrad Eithun	grunneier
Marit Vorkinn	Statsforvalteren i Innlandet / sekretær Villreinnemnda for Rondane og Sørnkletten
Martine Hårstad	sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Målfrid Aspehol	grunneier
Odd Aspehol	grunneier
Thea Sørensen	
Tore Killi Moastuen	grunneier

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjøna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyme, Myldingi, Veslehjerkinnjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

1 Orientering

Marit Johansson orienterte om utkastet til Skjøtelsplan for Kongevegen over Dovrefjell, mellom Åteigen og Fokstugu, jf. også vedlagt innkallingen til møtet.

2 Innspill

Eirin Berge

- Spørsmål om Allmannrøysa er eit gravminne?
- Nasjonalparkstyrene disponerer ingen hjemmel til å gi ferdselsrestriksjoner - om det i det hele tatt skulle bli aktuelt. Denne hjemmelen ligger til Miljødirektoratet. Så nasjonalparkstyrene har de "myke" verktøyene som informasjon og kanalisering.
- Forvaltningsplan for Rondane som nå er under rullering - når et utkast av denne er klar blir den sendt på høring til flere av dere og da har en mulighet til å komme med innspill bla om dette med sykling på Pilgrimsleden/Kongevegen
- Ikke alltid lett å styre markedsføringa i dag med alt det som skjer på SoMe - bloggere etc.....
- Det eksisterer i dag en alternativ sykkelrute fra Dombås - "Nasjonalparkvegen"
- El-sykkel = motorferdsel i verneområder og er forbudt her. Nyanse – el-sykkel kan brukes på veger som er åpne for motorisert ferdsel (men uansett ikke på sti)
- Skjøtelsplanen virker godt gjennomarbeidet og tar opp mange relevante problemstillinger - tror dette vil bli et nyttig dokument! Og ikke minst er prosessen svært nyttig - der ulike interesser har fått kommet frem med sine synspunkter.

Hans Jacob Dahl

- Også to gravrøyser på Gautstien.
- Allmannrøysa knytter seg til pilegrimstradisjonen, påkastrøyser.
- Liste over rodeinndelingen av Kongevegen, nevnt «korset på Hardbakken».
- Ferdselstall fra 2019 viser bl.a. at pandemien sterkt har påvirket antallet som går Pilegrimsleden.
- Har vært en jevn økning i tallet på vandrere.
- Mange utlendinger, men også lokalbefolkningen bruker stiene knyttet til Kongevegen.
- Ønsker ikke sykling på Kongevegen / Pilegrimsleden.
- Kapasiteten på overnatting og åpningstider er styrende for ferdsel på Pilegrimsleden.
- Det er en tålegrense for omfanget av ferdsel, og hva som er en god led å gå. Andre leder brukes lite, flytte ferdselen dit?
- Ikke et godt tiltak å sette opp søppelstativ – det genererer bare mer søppel. Vandrere må ta meg seg søppelet sitt ut av området.

Carl S. Bjurstedt

- Sammenheng mellom ferdselen på Pilegrimsleden – og overnattingskapasiteten i området.
- Store vyer for økning i bruken av Pilegrimsleden, jf. intervju med ny daglig leder.
- Pilegrimsleden er en del av et større stisystem, derfor vanskelig å regulere på den aktuelle strekningen.
- Bør vurdere ikke å anbefale å gå Kongevegen her.
- Sykling, kan stoppes i nasjonalparken i forvaltningsplanen.
- Søppel ikke registrert som et stort problem, dvs. langs Kongeveg / Pilegrimsled. Derimot nytt til posteringsplasser for reinsjegere, og fiskeplasser..

- Sjøppelstativ bør plasseres der folk parkerer bilen.

Marit Johansson

- Allmannrøysa registrert som automatisk freda kulturminne. Databasen (Askeladden) viser gravminne, ikke sikre bevis. Må i så fall foreta en utgraving. Tradisjonslokalitet fra middelalderen.
- Fint å kunne fordele ferdselen på ulike pilegrimsleder.
- Sykling er ikke ønskelig. Kongevegen som kulturminne tåler ikke slitasjen sykling vil gi.
- Må ha overvåking av ferdsel og slitasje med fokus på sykling.
- Vil anmode om at det ikke sykles.
- Dialog med reiselivet om ivartaking av kulturminneverdiene.
- Ikke helårs bruk, avgrenset til delar av juni, juli august, og noe i september.
- Lokal bruk er også en del av den totale ferdselen.
- Synd at den aktuelle strekningen ikke er en del av Statens vegvesens verneplan. Det er ikke ønskelig eller planer om samme istandsetting her, som over Hjerkinnhøe.
- Skjøtelsesplanen er en plan for å ivareta vegen. Den kan bli borte uten aktiv skjøtsel og bruk.

Hans Olav Arnekleiv

- Finnes ikke effektive tiltak for å regulere ferdselen.
- Pandemien begrenser ferdselen.
- Områdene rundt Kongevegen er viktig beiteområder for villrein om våren, og tidlig på sommeren. Juni er for tidlig å gå.
- Burde vært lagt en alternativ rute.
- Sykkelsider legger ut ruter. Negativt også for beitenæringen, bl.a. terrengsykkel.no legger ut anbefalte ruter.
- Bru over Hondyrju vil generere mer ferdsel.
- Ikke ha informasjon på store tavler inne i området.
- Plan og tiltak bør vente på kvalitetsnormen for villrein, som er under arbeid.
- Tok opp spørsmål om alternativ trase for motorferdsel opp fra Åteigen, viktig for landbruksnæringen.

Ann Kristin Engh

- Viktig å ta vare på Kongevegen. Den er et kulturminne av nasjonal verdi, og en viktig del av samferdelshistorien m.m.
- Naturen tar vegen tilbake og kunnskapen forsvinner, hvis det ikke gjøres tiltak.
- Viktig å skilte og informere om at sykling ikke er ønsket.

Kari Bentsdal

- Dovre kommune synes arbeidet som pågår er viktig for å ta vare på Kongevegen som kulturminne.
- Det er viktig at Kongevegen gjennom bruk blir synt fram som kulturminne, slik at kommende generasjoner vil kjenne til verdien, og vera i stand til å ta vare på den.
- Kongevegen er også viktig for innbyggerne i Dovre kommune. Vegen har ein god del lokal ferdsel, og er viktig for trivsel og folkehelse.
- Bruk, informasjon og markedsføring må avveies mot hensynet til villrein, andre naturhensyn, og grunneierinteressene.

- Tok opp spørsmål om nivået på informasjon? Kommunen meiner det er eit godt prinsipp å skilte lite i fjellet og heller konsentrere informasjonen i endene av vegstrekninga. I dag er det mange som lesar seg opp på førehand av tur, og digitale plattformer er mykje brukt.
- Viktig å vera føre var for utviklinga i terrengsykling. Endringer skjer raskt her.

Øystein Rønning Andersen

- Ikke uvanlig med gravminner mellom bygda og «det ukjente» i fjellet.
- Viktig hvordan Kongevegen markedsføres bl.a. i reiselivet, spesielt med tanke på sykling. Erfaringer fra Filefjell - ikke merka for sykling.
- Støtter at dette er kulturminner som er viktige å ta vare, vegen kan bli borte. Være obs på faren for vannskader m.v. og faren for uønsket slitasje.

Arne Vadet

- Viktigste område som er att for villreinen i Rondane.
- Kongevegen avskjærer en stor del av villreinens leveområde, skeptisk til økt bruk og ferdsel.
- Kommentar til stedsnavn: skrive «Jetta», ikke «Blåhø».

Ivar Michael Ulekleiv

- Viste til istandsetting av Kongevegen over Hjerkinnhøe, og at det ble stygt i landskapet.
- Villreinen sliter, og har bruk for vårbeitet. Virkelig bekymret for rein og beitedyr i området.
- Kongevegen bør legges om.
- Stoppe de som sykler på vegen.
- Einbuggdalen grunneierlag vil ikkje tillate noen tiltak innenfor sitt område.
- Einbuggdalen skjønner at kongeveien ligger fast. Det er oppgradering /markedsføring for å få flere til å bruke den vi er i mot.
- I tillegg kommer Pilgrimsleden . Den er omlagt nesten gjennom hele dalen i forhold til opprinnelig trasé. Og det skal den også her ,for å verne om det vi har igjen av villrein. Uten villrein hadde aldri området blitt vernet.
- At Stensby prøver å score billige poeng på å latterliggjøre grunneierlaget, viser tydelig den arrogante holdning overfor oss som eier og har tatt vare på området i alle år.
- Området vi eier er vernet uten noen form for kompensasjon/ erstatning. Da må man kunne forvente at vi i det minste blir hørt før nye ødeleggende tiltak blir gjennomført.

Trond Stensby

- Ikkje mulig å flytte eller legge om Kongevegen, i og med at det er et fast, fysisk kulturminne.

3 Oppsummering

Etter drøftingene i møtet blir følgende tema skrevet inn/ytterligere omtalt i skjøtelsplanen:

- Hvordan håndtere søppel.
- Mulige tiltak ved vesentlig økning i ferdselen.
- Tiltak for å hndre sykling på Kongevegen.
 - strekningen bør miljøovervåkes med tanke på sykling og at antall syklistar bør registreres bedre.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre tar ansvar for å få forslaget til skjøtelsplan på høring, med minst seks ukers høringsfrist, fra primo februar.

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Mottakerliste:

Bjurstedt, Carl S.
Marit Johansson
Ann Kristin Engh
Arne Vadet
Runar Myhrer Rueslåtten
Bjormyr, Finn (Finn.Bjormyr@miljodir.no)
Hans Jacob dahl
Kari Bentsdal
Ivar Michael Ulekleiv
Andersen, Øystein Rønning
Hans Olav Arnekleiv
Bernhard Svendsgard

Kopi til:

Konrad Eithun	Bakkelykkjevegen 3	2665	LESJA
Marit Vorkinn			
John Anton Baukhol Ruste	Blæstervegen 259	2660	Dombås
Martine Hårstad			
Anita Killi	Øverbygdsvegen 275	2662	DOVRE
Birger T Iversen Korsvold	Gudbrandsdalsvegen 1857	2662	Dovre
Eirin Berge			
Målfrid Aspehol	Øverbygdsvegen 386	2662	Dovre
Sørensen, Thea			
JORAMO BYGDEALMENNING	Almenningsvegen 11	2660	DOMBÅS
Odd Aspehol	Øverbygdsvegen 386	2662	Dovre
Tore Killi Moastuen	Øverbygdsvegen 271	2662	Dovre
Ingebrigt Vigenstad	Øverbygdsvegen 344	2662	DOVRE
Alf Torolf Aateigen	Kroken 5	2670	Otta
Jørn Erik Killi	Killi Nordigard, Øverbygds 287	2662	Dovre

I følge liste

Saksbehandler Trond Stensby

Vår ref. 2021/810-23 432.3

Deres ref.

Dato 12.11.2021

Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen / Pilegrimsleden - oppsummering møte arbeidsgruppe 09.11.21

Møte holdt 09.11.21, kl. 09:30 – 11:30. på TEAMS.

Til stede:

Marit Johansson
Øystein Rønning Andersen
Kari Bentsdal
Carl S. Bjurstedt
Eirin Berge
Trond Stensby.

Forfall:

Finn Bjormyr
Bernhard Svendsgard
Hans Jacob Dahl.

Saker.

1. Gjennomgang av utkast til skjøtselsplan.
2. Sammensetning og nytt møte i prosjektgruppa.
3. Informasjonspunkt og parkering vest for Fokstugu.

1. Gjennomgang av utkast til skjøtselsplan

Marit Johansson presenterte et utkast til en skjøtselsplan. Trond Stensby har bidratt med avsnitt om verne- og brukerinteresser. Øystein Rønning Andersen og Hans Jacob Dahl har kommet med noen bidrag på sine felt.

Det kom følgende innspill:

Øystein Rønning Andersen

Omtalen av kulturminnene kan kortes ned, alternativt tas som vedlegg.
Disponeres teksten med fokus på tiltakene.
Hva med Filefjell – hven har driftsansvaret for Kongevegen her?

Carl S. Bjurstedt

Nevne Fokstugu landskapsvernområde må omtales i dokumentet.
Statsforvalteren er ikke overordna myndighet i fht. verneområder forvalta av NP-
/verneområdestyrer (det er det Miljødir. som er). SF har kun klagerett på styrevedtak, ingen myndighet over styrene.

Kart med de sentrale punktene det er vist til i skjøtelsesplanen.

Eirin Berge

Endre overskrift som gjelder forvaltning av verneområdene.

Tok opp spørsmål om veg kontra sti, jf. forvaltningsplanens definisjoner.

Kari Bentsdal

Vise eiendomsgrenser kartvedlegg.

Frykten for økt ferdsel gir motstand - ikke forslagene til skjøtsel av kulturminnene.

Vegen ligg der og er kjent. Moderate forslag i skjøtelsesplan , vil neppe påvirke ferdselen.

Marit Johansson

Strekningen Aateigen - Fokstugu har kvaliteter som gjør at den burde ligget i Statens vegvesens verneplan.

Pilegrimstrafikk hat pågått siden åpningen av leden i 1997.

I og med at det er flere verne- og brukerinteresser i området, har en lagt opp til en forholdsvis grundig omtale av kulturminneverdiene.

Over Filefjell har kommunen Lærdal og Vang fått driftsansvaret.

Kongevegprosjektet vil ikke presse gjennom tiltak, der det er vesentlig motstand eller manglende samtykke. Kongevegprosjektet er inne i slutfasen, og en må ha fokus på oppgaver som er gjennomførbare.

Trond Stensby

Kongvegen er ikke en veg etter nåtidas forstand, Viktig å vise at planen gjelder ivaretagelse av kulturminnet.

Foreslo å beholde foreslåtte tiltak på avsnittet Bønnealteret - Hardbakken , for å vise behovet for tiltak. Men presisere at det kreves samtykke fra grunneier der dette mangler. Også skyve på tiltak i tid, for ikke å bygge opp til konflikt.

Konklusjon

Marit Johansson arbeider videre med utkast med sikte på framlegging i prosjektgruppa.

2. Sammensetning og nytt møte i prosjektgruppa

Marit Johansson tok opp spørsmålet om å utvide prosjektgruppa med nye medlemmer, etter at omfanget av skjøtelsesplanen ble utvidet.

Trond Stensby mente det var greit å utvide gruppa i tråd med at strekningen for skjøtelsesplanen var utvidet. De partene som er berørt av tiltak i nasjonalparken er allerede representert.

Trond Stensby varsler et møte i prosjektgruppa, onsdag 5. januar 2022, kl. 10:00 – 14:00.

3. Informasjonspunkt og parkering vest for Fokstugu.

I forlengelsen av møtet ble drøftet forhold rundt informasjonspunktet og parkeringen vest for Fokstugu.

Marit Johansson og Kari Bentsdal følger opp dette.

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Mottakerliste:

Kari Bentsdal

Bjurstedt, Carl S.

Andersen, Øystein Rønning

Marit Johansson

Kopi til:

Bernhard Svendsgard

Bjormyr, Finn (Finn.Bjormyr@miljodir.no)

Hans Jacob Dahl

Eirin Berge

STATENS VEGVESEN AVD OSLO
Postboks 8037 DEP

0034 OSLO

Deres ref:
Marit Johansson

Vår ref:
2020/46047-12
Øystein Rønning Andersen
Thea Sørensen

Dato:
29.10.2021

Uttalelse til skjøtsels- og tilretteleggingstiltak langs Kongevegen ved Fokstugu, Dovre kommune

Vi viser til e-post fra Deres Marit Johansson den 26.01.2021 med søknad om skjøtsels- og tilretteleggingstiltak langs Kongevegen ved Fokstugu i Dovre kommune. Innlandet fylkeskommune har tidligere uttalt seg til deler av søknaden som omhandler rekonstruksjon av historiske bruer over Hondyrju, jf. vår uttalelse av 25.03.2021. For øvrige tiltak har vår uttalelse avventet befarings på stedet samt utarbeidelse av skjøtselsplan. Befaring ble gjennomført den 17.06.2021. Arbeidet med skjøtselsplan pågår imidlertid fremdeles. Fylkeskommunen vil derfor avvente uttalelser som gjelder tiltak innenfor Dovre Nasjonalpark inntil dette arbeidet er ferdigstilt. Kongevegprosjektet i regi av Statens Vegvesen (SVV) går imidlertid i 2022 inn i sin siste sesong med tiltaksmidler, og det er i den forbindelse et ønske om en avklaring av de omsøkte tiltakene utenfor nasjonalparkgrensa. Dette for å sikre framdriften i prosjektet.

Denne uttalelsen omfatter således de omsøkte skjøtsels- og tilretteleggingstiltak på strekningen Fokstugu – Hondyrju, det vil si langs den delen av Kongevegen som ligger utenfor Dovre Nasjonalpark.

Beskrivelse av skjøtselstiltak

Fylkeskommunen hadde felles befarings med SVV den 17.06.2021. Tilstede på befaringsen var Marit Johansson og Ann-Kristin Engh fra SVV samt Thea Sørensen og Øystein Rønning Andersen fra Innlandet Fylkeskommune. Hensikten med befaringsen var å se på de spesifikke skjøtselstiltakene som er ønskelig å gjennomføre langs Kongevegen. De konkrete tiltakene er i hovedsak knyttet til vannproblematikk, enten i form av myrlendt grunn eller graving fra kryssende bekker. Vannproblematikken er spesielt kritisk på fire steder på den aktuelle strekningen, jf. vedlagte kart. Under følger en kort beskrivelse av de ulike tiltakene. Nummereringen følger av kartet. Det er allerede foretatt vegetasjonsrydding og lettere rensing av torv for å få fram «kantstein» og vegskulder på Kongevegen.

Tiltak 1:

Parti på ca. 45 m av Kongevegen hvor veglegemet i stor grad har «forsvunnet i myra». På grunn av vannsig fra myrlendt terreng i overkant, er vegen mer eller mindre usynlig. Stedvis har vannsiget form av mindre bekker som krysser vegen. I dag er det lagt ut

kreosotimpregnerte jernbanesviller for å sikre en tørrskodd ferdsel over det fuktige området. Kongevegprosjektet ønsker her å grave grøft langs oversiden av vegen samt etablere 2-3 stikkrenner slik at vannet kan kanaliseres gjennom vegen og slik forhindre videre forsumping av det historiske vegfare. Erfaring fra lignende Kongevegstrekninger over Dovrefjell viser at både grøfter og stikkrenner var naturlige deler av veganlegget. Trolig har det også vært både stikkrenner og grøfter ved Fokstugu, men hvor disse har sunket, tettet seg og blitt gjenfylt etter at vegen gikk ut av bruk og vedlikeholdet opphørte. Omsøkt tiltak må derfor ansees å være en reetablering av vegelementer som antas å ha vært en del av det historiske vegfare. Som et minimum ønsker Kongevegprosjektet å bytte ut de kreosotimpregnerte svillene med tråkkstein, dersom ikke grøfting og stikkrenner tillates.

Bilder av vannsig og myrlendt grunn ved tiltaksområde 1. Foto: IFK/Øystein R. Andersen

Tiltak 2:

Vannproblematikk mye likt tiltak 1. På et parti på 20-25 m, der man antar at eldre, øvre Kongevegtrasé deler seg fra den yngre, nedre traseen, oversvømmes og forsumpes vegen av et vannsig fra ei myr i overkant. Som for tiltak 1, ønsker man her å reetablere grøfter og stikkrenner for å drenere ut vegen. I dag er området kloppet med kreosotimpregnerte jernbanesviller. Som et minimumstiltak ønsker Kongevegprosjektet å fjerne svillene til fordel for tråkkstein, dersom grøfting og stikkrenner ikke lar seg gjennomføre.

Bilde av tiltaksområde 2. Yngre Kongevegtrasé skråer ut i kant av myra til høyre, mens den eldre traseen skjærer opp i bjørkeskogen til venstre. Foto: IFK/Øystein R. Andersen

Tiltak 3:

Parti på 50-55 m av Kongevegen i skrånende terreng opp bjørkelia der kryssende bekker trekker ut i vegen og forårsaker skader på veg. Under befaringen rant det vann nedover store deler av vegbakken. Vannet graver ut veglegemet og etterlater seg store og dype renner i vegen. Kongevegprosjektet ønsker å drenere ut vegen ved å gjenfinne og gjenåpne gamle og tette stikkrenner, alternativt etablere nye dersom det er behov.

Bilder av tiltaksområde 3 der rennende vann trekker ut i vegen og forårsaker vannskader i form av store og dype renner i veglegemet. Foto: IFK/Øystein R. Andersen

Tiltak 4:

Vannproblematikk mye likt tiltak 3 hvor en bekk har trukket inn i vegen og forårsaker skade på veglegemet. Bekken var tørrlagt under befaringen, men store og dype renner viser hvordan overflatevannet ødelegger vegen ved større nedbørsmengder. Også her ønsker Kongevegprosjektet å drenere ut vegen ved å etablere stikkrenne(r), fortrinnsvis ved å gjenfinne og åpne opp gamle stikkrenner i vegenlegget. Vannskadene er synlige i et parti på 10-15 m langs Kongevegen.

Bilder av tiltaksområde 4 som tydelig viser hvordan vannmasser har gravd ut deler av veglegemet. Foto: IFK/Øystein R. Andersen

Generelt om tiltakene:

De fleste tiltakene skissert over skal gjennomføres manuelt og etter antikvariske prinsipper. Der det er mulig, ønsker man å gjenbruke eldre stikkrenner og få gjenåpnet disse slik at de gjenopptar sin opprinnelige funksjon. For å sikre en best mulig drenering må det sees på spesifikke løsninger for de enkelte tiltakene. Lokalisering av vannkilden og vannløp er essensielt for å sikre et godt resultat. Det er derfor ikke satt noe spesifikt antall stikkrenner for hver av tiltaksområdene, da dette må vurderes fortløpende under arbeidet. Enkelte steder vil det være påkrevd med bare en stikkrenne, mens andre vil kreve 2-3 stikkrenner for å sørge for at alle vannkilder dreneres godt nok.

Fylkeskommunens vurdering

Kongevegen er på denne strekningen registrert som automatisk fredet i den nasjonale kulturminnedatabasen, Askeladden, da den er antatt å følge en eldre middelalderveg, jf. id 31334. Veien har ingen middelalderkarakter, da den fremstår som et godt eksempel på en kongeveg slik den ble anlagt på slutten av 1600-/begynnelsen av 1700-tallet. Hvorvidt det ligger bevarte rester etter middelaldervegen, i form av hulveier eller lignende, under den seinere Kongevegen er usikkert. Trolig har den yngre Kongevegen fjernet mye av sporene etter de eldste vegfarene. Middelaldervegen må derfor inntil videre ansees som en antatt trasé, og ikke som et fysisk spor etter middelaldertrafikken som en gang gikk over Fokstugu.

Fylkeskommunen anser de omsøkte tiltakene som vedlikehold og sikringstiltak for å sikre Kongevegen og veganlegget som kulturminne, jf. kulturminnelovens § 11 a). Det er fylkeskommunen som er rette myndighet til å vurdere denne type saker.

I det nevnte arbeidet med skjøteselplan har det vært uttrykt en bekymring for at en skjøtsel og tilrettelegging av Kongevegen over Hardbakken og Fokstugu vil kunne medføre økt ferdsel,

spesielt knyttet til sykling. Den økte ferdselen kunne derfor få negative konsekvenser både med hensyn til skader på vegfarene som kulturminner og med hensyn til villreinen i området. Vi deler denne bekymringen, men mener at de omsøkte tiltakene er viktige for å sikre kulturminnene mot skade. Vegen er allerede påført skader fra vannrelatert problematikk og det er viktig å få stoppet videre skade for å kunne ivareta vegen som et kulturminne. For videre utdyping av problematikken rundt økt/endret ferdsel og villreinhensyn, så henviser vi til vår tidligere uttalelse av 25.03.2021.

Det er Statens Vegvesen gjennom Kongevegprosjektet Dovrefjell som vil forestå og bekoste de omsøkte tiltakene. Fylkeskommunen ser det som positivt at det gjennomføres tiltak for sikre veger som kulturminne og opplevelsesverdien langs denne. Vi har følgelig ingen innvendinger mot de omsøkte tiltakene. Vi forutsetter at de omsøkte tiltakene i størst mulig grad gjennomføres etter antikvariske prinsipper slik at Kongevegens historiske egenart og autenticitet ivaretas. Arbeidene må foretas av personer med relevant kompetanse. Vi forutsetter også at arbeidet med tiltakene gjøres så skånsomt som mulig slik at ikke dette påfører vegen ytterligere skade og at man unngår unødvendige kjøreskader. Eventuelle terrengsår må istandsettes, tilbakeføres og revegeteres etter endt gravearbeid.

Kongevegprosjektet innehar egen arkeologisk kompetanse, og vi forutsetter at denne benyttes med tett oppfølging av gravearbeidene. Dersom det i forbindelse med tiltak i marka blir funnet automatisk fredete kulturminner som ikke er kjent, skal arbeidet straks stanses i den grad det berører kulturminnene eller deres sikringssoner på fem meter, jf. lov om kulturminner § 8. Melding skal snarest sendes til kulturminnemyndighetene i Innlandet fylkeskommune slik at vernemyndighetene kan gjennomføre en befaring og avklare om tiltaket kan gjennomføres og eventuelt vilkårene for dette.

Skilting og tilrettelegging

Søknaden omfatter også oppsett av informasjonsskilt som et tilretteleggingstiltak av Kongevegen. På strekningen Fokstugu – Hondyrju er det skissert 3 informasjonspunkt/skiltpunkt (1 stk. kategori 1 skilt + 2 stk. kategori 2 skilt, jf. kart fra forprosjektrapport). Det ble i liten grad sett på detaljplasseringer av skiltpunkt under befaringen i juni.

Fylkeskommunen synes det er utfordrende å uttale oss til den forelagte søknaden om skilting. Antall skilt, detaljplassering av skiltpunkt osv. er nært knyttet til innholdet man ønsker å formidle på de ulike informasjonspunktene. Før vi vet mer om hva prosjektet ønsker med de ulike informasjonspunktene er det derfor vanskelig å komme med klare anbefalinger og innspill.

Vi vil imidlertid understreke at all skilting av automatisk fredete kulturminner, som Kongevegen tross alt er definert som på denne strekningen ved Fokstugu, må skje i tett dialog og etter godkjenning av kulturminnemyndighetene i fylkeskommunen. Vi imøteser derfor en videre dialog rundt dette i løpet av vinteren 2020/2021. Generelt vil vi bemerke at en skilting av Kongevegen også bør omfatte en bredere formidling av kulturhistorien som helhet, ikke bare samferdselshistorien over Dovrefjell alene. Blant annet krysser Kongevegen på denne strekningen et tuftområde, det såkalte «Gamle Nordseter», datert til seinmiddelalder/tidlig etter-reformatorisk tid (jf. ID51043). Tuftområdet bør vurderes som et mulig formidlingspunkt.

En skilting og tilrettelegging av Kongevegen bør også sees i sammenheng med tilretteleggingstiltak for pilegrimsleden. Det bør gjøres en helhetlig vurdering av antall

informasjonspunkt på hele strekningen Åteigen – Fokstugu. Som nevnt i vår tidligere uttalelse, bør man kanskje også se på muligheten for en digital formidling på hele eller deler av strekningen som et alternativ til den mer tradisjonelle skiltingen. Dette for å redusere antall skilt. For mange skilt kan i verste fall forringe opplevelsesverdien av Kongevegen som kulturminne dersom «skiltjungelen» blir for tett. De kan også oppfattes som fysiske barrierer sett i forhold til hensynet til villreinen, både innenfor og utenfor nasjonalparken. En formidling av Kongevegen bør således være nøye gjennomtenkt før man iverksetter tiltak i marka. Innlandet fylkeskommune blir gjerne med på en videre dialog rundt formidlingen av Kongevegen og den øvrige kulturhistorien langs denne.

Med vennlig hilsen

Anne Therese Engesveen
Enhetsleder

Øystein Rønning Andersen
arkeolog/saksbehandler

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Kopi til:

STATENS VEGVESEN
DOVRE KOMMUNE
STATSFORVALTEREN I INNLANDET
STATSFORVALTEREN I INNLANDET DOVRE NASJONALPARK
Marit Johansson

I følge liste

Saksbehandler Trond Stensby

Vår ref. 2021/810-19 432.3

Deres ref.

Dato 12.07.2021

Dovre NP - Fokstugu LVO - Kongevegen / Pilegrimsleden - oppsummering av befaring 16.06.21

Befaring ble holdt 16.06.21, kl. 09:00 – 15:30.

Til stede:

- Marit Johansson, Kongevegen over Dovrefjell
- Bernhard Svendsgard, Dovre kommune
- Arne Vadet, Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten
- Hans Olav Arnekleiv, Dombåsfeltet sameie / Rondane nord villreinutvalg
- Carl S. Bjurstedt, sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre
- Hans Jacob Dahl, Pilegrimssenter Dovrefjell
- Martine Hårstad, informasjonsrådgiver sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre / Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.
- Øystein Rønning Andersen, Innlandet fylkeskommune, kulturarv
- Thea Sørensen, Innlandet fylkeskommune, kulturarv
- Trond Stensby, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Forfall:

- Eirin Berge, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.
- Ivar Michal Ulekleiv, Einbuggdalen grunneirag
- Marit Vorkinn, Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten / Statsforvalteren i Innlandet
- Finn Bjørmyr, SNO.

Befaringen ble gjennomført som en del av arbeidet med Skjøtslesplan for Kongevegen i Dovre nasjonalpark. I forkant var det lagt vekt på følgende tema for befaringen:

- Kongevegen – kulturminner og kulturhistoriske verdier.
- Aktuelle tiltak for bevaring av kulturminnene.
- Andre verne- og brukerinteresser.

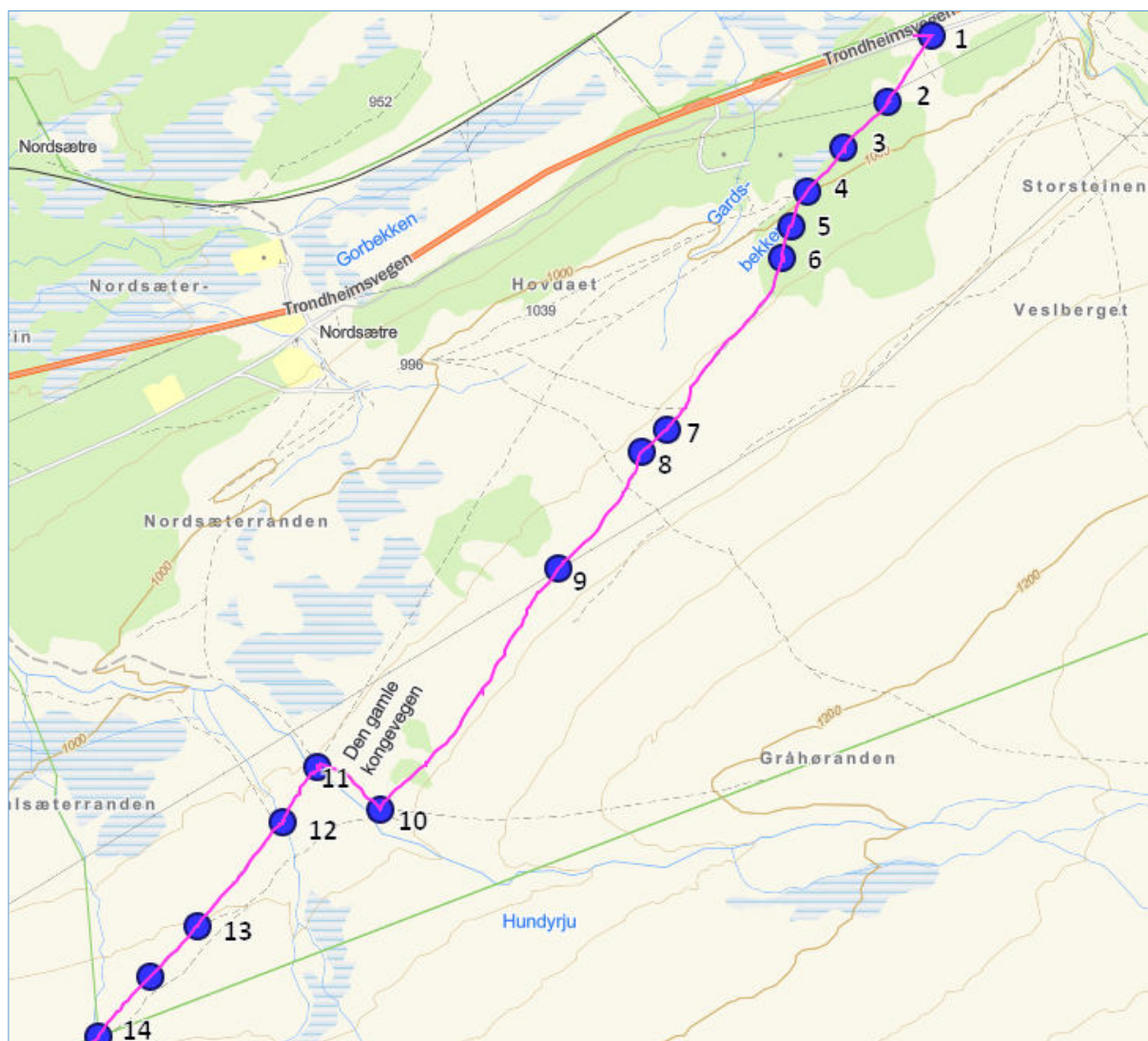
Befaringen ble gjennomført i til dels tungt regnvær, noe som påvirket mulighetene for å ta bilder, og notater. I oppsummeringen er det derfor brukt en del bilder fra en befaring gjort 13.10.20.

Etter oppstart av arbeidet er en kommet til at det bør lages en skjøtelsesplan for hele strekningen mellom Aateigen og Fokstugu. Oppsummeringen fra befaringen blir derfor delt i tre hovedbolker:

- A. Strekningen i Fokstugu landskapsvernområde
- B. Strekningen i Dovre nasjonalpark
- C. Strekningen sør for nasjonalparken.

A. Strekningen innenfor Fokstugu landskapsvernområde

Kart over befarte punkter er vist i figur 1.

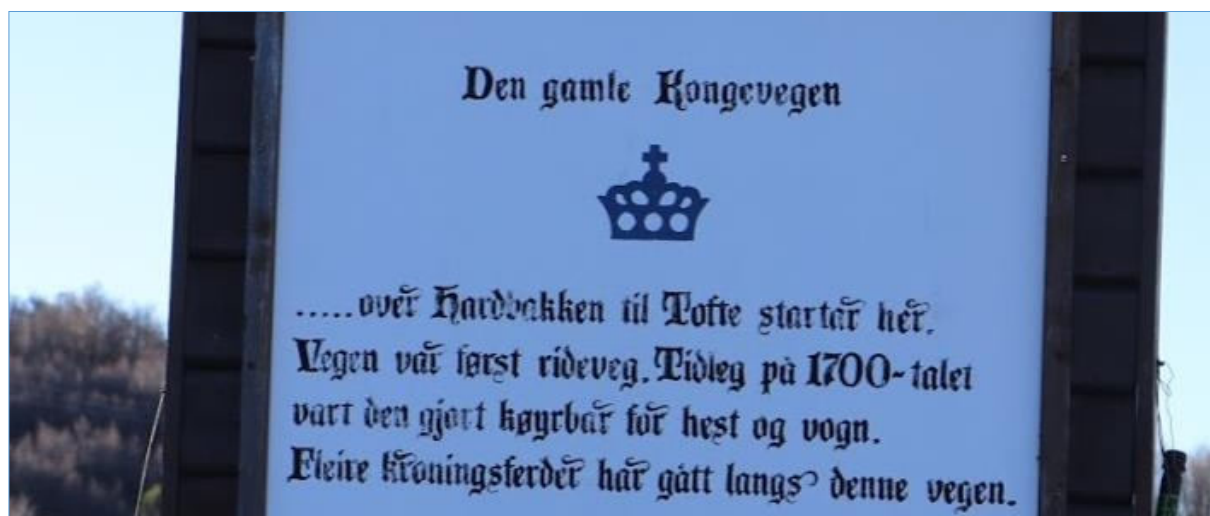

Figur 1. Befarte punkter – Kongevegen i Fokstugu landskapsvernområde.

Nummereringen nedenfor refererer seg til numrene i kartet.

1. Infoskilt ved starten sør for Fokstugu.

Behov for nytt skilt. Eksisterende er rundt 40 år gammelt? Kongevegen er ryddet for vegetasjon fra her og sørover til Hondyrju.

2. Gamle klopper

De gamle kloppene (kreosotinpregnerte sviller?) over myra og bekken holder på å morkne. Behov for å legge nye klopper.

3. Kryss – ulike traseer av Kongevegen

Her deler Kongevegen seg i en «øvre» eldre trase fra 1704, og en «nedre» yngre trase fra 1770.

Ved punktet er det behov for å legge stikkrenner, og drenere vekk vatn.

4. Kongevegen – byggemåte

På punktet ser en (trase 1704) Kongevegens bredde, og utforming med skjæring og fylling. Det er i årenes løp blitt dannet en sti i kanten av traseen, men vegens bredde er vesentlig større.

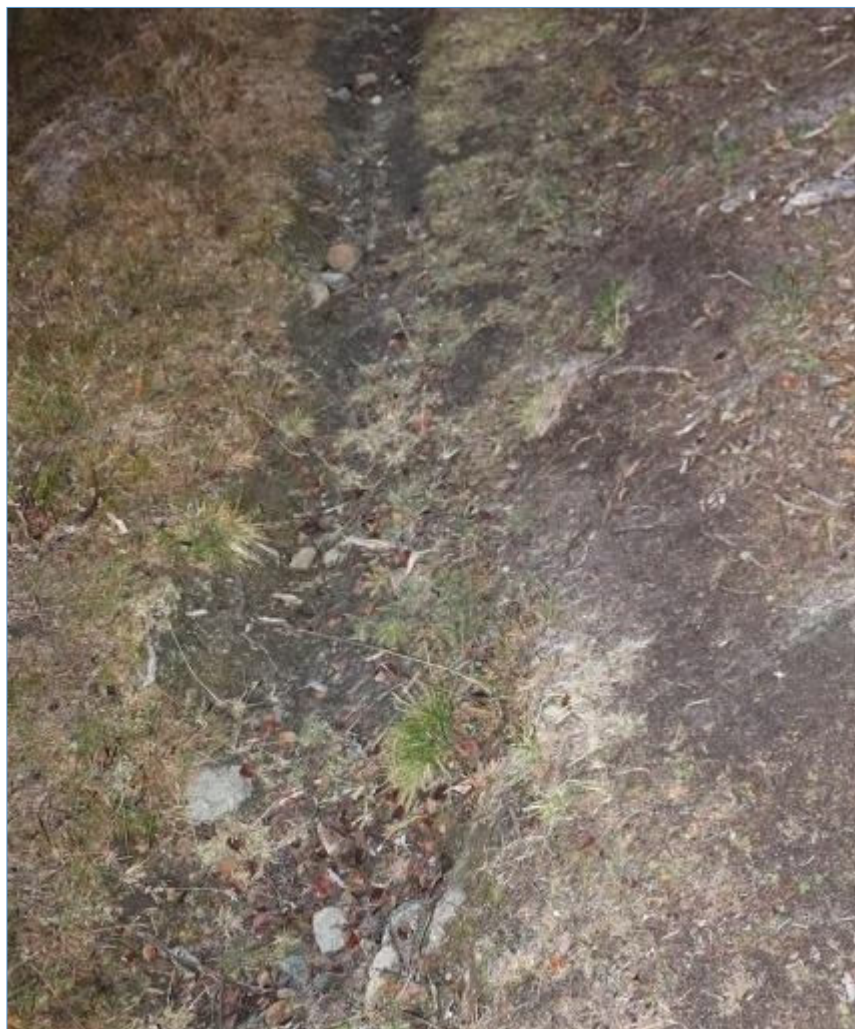
Vegen er bygd av lokale folk fra Dovre og Lesja, som kunne pålegges slikt arbeid som en del av skattleggingen av bgdene på den tiden.

5. Strekning med erosjon

Mellom punktene 4 og 5 ble det registrert at vatnet graver på utsatte punkter i traseen til Kongevegen. Problemet vil kunne øke hvis det ikke blir tatt tak. Aktuelle tiltak er istandsetting og bedre drenering. Bildene nedenfor er fra en tidligere befaring (13.10.20)

6. Punkt der det er lagt opp masse

Det er lagt opp en del masse som tyder på at det er gjort endringer i trassen på et tidspunkt. Detaljene rundt dette er ikke klarlagt.

7 – 9. Ulike forhold

Traseen er rydde for vegetasjon. På deler av strekningen, delvis over myrlende, er traseen mer diffus, men vegkanten synes igjen definert i terrenget fra 8 og sørover. Det midterste bildet er fra en tidligere befaring (13.10.21)

10. Kryssing av Hondyrju – 1704-traseen

Ved kryssing av de to løpene av Hondyrju etter 1704-traseen er det brukt lette gangbruer som dras på land etter endt vandrersesong. De to nederste bildene er fra en tidligere befraing (13.10.20)

11 og 12 Kryssing av Hondyrju – 1770-traseen

Der Kongevegen, 1770-traseen, krysser Hondyrju, står det att rester etter gamle brukar. Her er det planer om å sette opp rekonstruksjoner av bruene som tidligere har stått på plassen.

13. Vegdele – 1704-traseen og 1770-traseen

Ved punktet deler Kongevegen seg i en «øvre», 1704-trase, og en ned «nedre» 1770-trase. Bildet er tatt i nordlig retning, ved en tidligere befaring, (13.10.20). Synes også godt på flybilde.

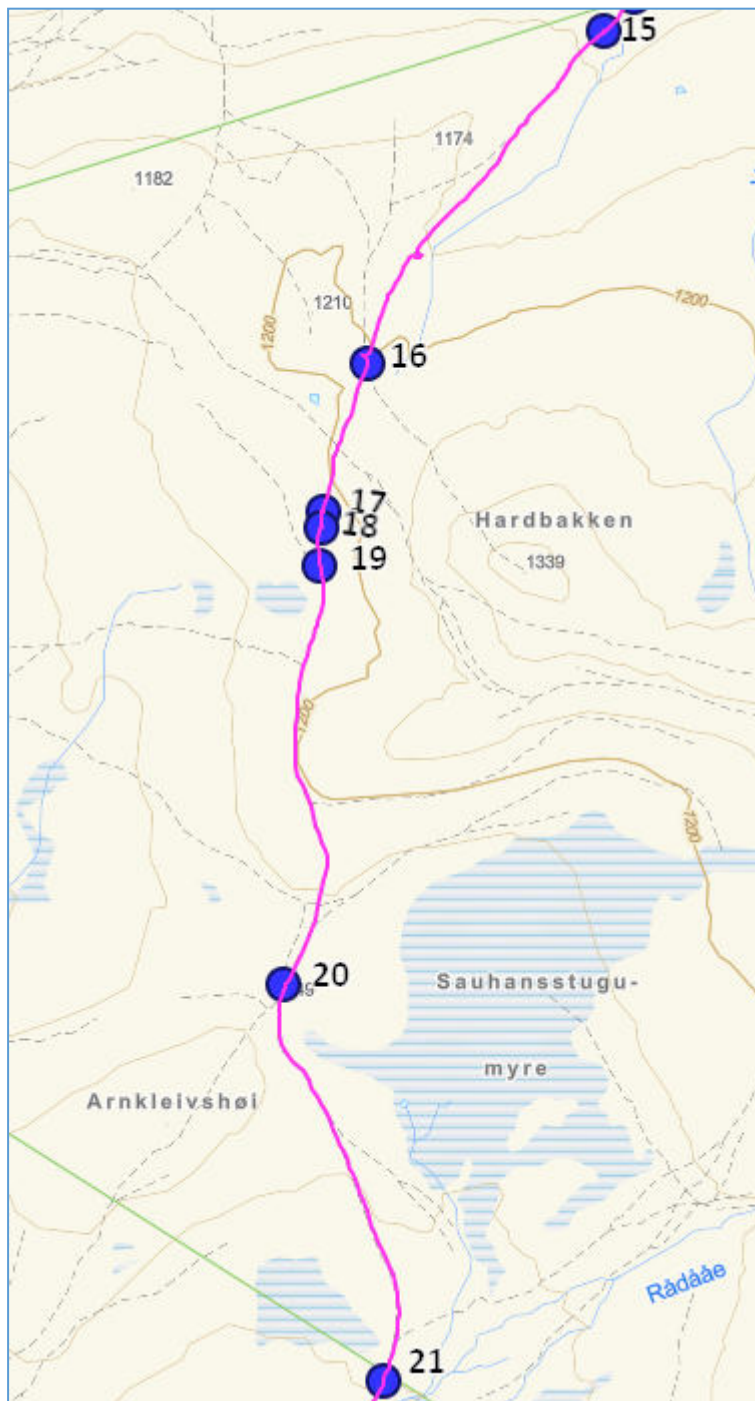
14. Grense mellom Fokstugu landskapsvernområde og Dovre nasjonalpark

Grensa mellom Fokstugu landskapsvernområde og Dovre nasjonalpark går ved Gammelseterbekken. Her det satt opp verneområdeskilt («løveskilt»), og en steinhelle fra etableringen av nasjonalparken i 2003. Bildet er tatt ved en annen befaring, (13.10.20).

B. Strekningen innenfor Dovre nasjonalpark

Kart over befarte punkter er vist i figur 2.

Figur 2. Befarte punkter – Kongevegen i Dovre nasjonalpark

Nummereringen nedenfor refererer seg til numrene i kartet.

15. Ferdselsteller

Kongevegprosjektet har satt opp en ferdselsteller ved punktet. Et apropos fra *NINA-rapport 1772 Kongevegen over Dovrefjell Bruksstatus 2019*, s. 21:

«... Fokstugu hadde 2259 passeringer og Aateigen hadde 1348 passeringer. Hardbakken hadde 2246 registrerte passeringer noe som kan indikere at en høy andel går over Hardbakken fra disse to utgangspunktene. ...»

16. Allmannrøysa

Punktet er det høyest liggende på strekningen Aateigen – Fokstugu. Her finner en ei påkastrøys, et gammelt kulturminne knyttet til pilegrimstradisjonen. Allmannrøysa er registrert i Riksantikvarens kulturminnedatabase som en mulig gravrøys. I tillegg er det flere elementer knyttet til skilting, merking og en «turkasse» ilagt en bok der en kan skrive navnet sitt. (Bildene er fra en tidligere befaring, 13.10.20)

17 – 19. Stikkrenner

Kongevegen er opprinnelig bygd med stikkrenner. Noen av de finnes igjen langs traseen.

20. Vegdele – eldre trase

Også sør for Hardbakken finner en eldre traseer av Kongevegen, som har gått ut av bruk.

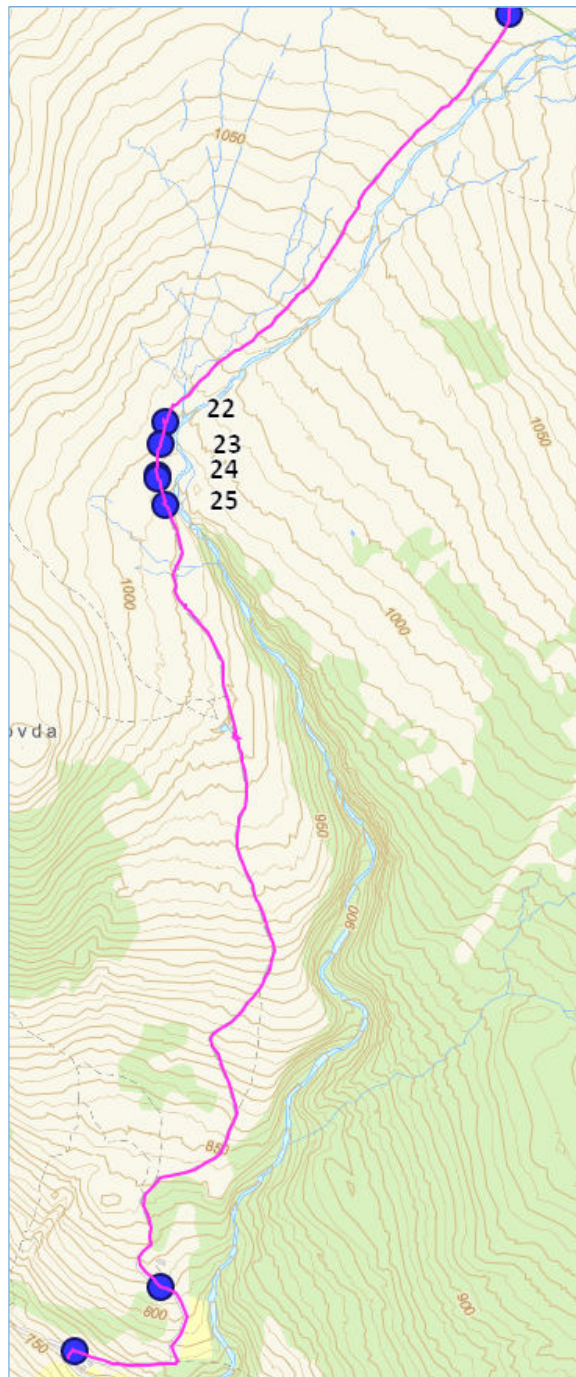
21. Grense Dovre nasjonalpark

Her er det satt opp en steinhelle fra etableringen av nasjonalparken i 2003. Verneområdeskilt («løveskilt») mangler. Bildet er tatt ved en annen befaring, (13.10.20).

C. Strekningen sør for nasjonalparken

Kart over befarte punkter er vist i figur 3.

Figur 3. Befarte punkter – Kongevegen i Dovre nasjonalpark

Nummereringen nedenfor refererer seg til numrene i kartet.

22 – 25. Stikkrenner

Kongevegen er opprinnelig bygd med stikkrenner. Noen av de finnes igjen langs traseen.

Merking

Det er etablert praksis at Kongevegen og Pilegrimsleden merker traseen med hvert sitt merke. I tillegg er det brukt egne merke for lokale turstier.

Drøftinger/innspill:

- Tilgjengelige områder med vår og sommerbeite for villrein er en begrensende faktor for villreinen i Rondane nord. De forholdsvis store flyene sør og nord for Hondyrju, og områdene sør for Hardbakken er derfor av stor verdi for villreinen. Ferdsel langs Kongevegen / Pilegrimsleden gjør at områdene blir mindre brukt av villreinene. Til ulike tider av året, f.eks. om våren og under jakten, kan villreinen trekke over Hondyrju og helt ned mot E6. Tilsvarende skjer på Snøhetta-siden inn mot jernbanen.
- Det er et mål å ta vare på Kongevegen, forebygge slitasje og erosjon. Bærekraftig bruk bidrar til bevaringen av Kongevegen.

- Ved en rekonstruksjon av bruene over Hondyrju vil traseen bli liggende lavere i terrenget og flytte ferdselen lengre mot E6.
- Kongevegen generer ikke ferdsel, men Pilegrimsleden gjør det.
 - overnattingskapasitet og mangel på infrastruktur begrenser ferdselen
 - dagens ferdsel akseptabel.
 - bruke virkemidler for å styre dagsturismen bort fra sårbare områder.
 - utlendinger søker urørt natur og stillhet.
- Det ble diskutert problemstillinger knyttet til ferdsel i forbindelse med jakt.
- Hyttebygging, både lokalt og i regionen, medfører økt ferdsel. Folk søker ut på ulike mål for dagsturer. Bilen gir mobilitet, og internett/sosiale medier gir informasjon og skaper trender.
- Ferdselen er også et problem for beitebruken, f.eks. forsøpling, og at dyrene blir uroet eller følger med folk til bygds.
- Et hovedinntrykk er at utsatte partier, som skråninger og fuktige områder, står seg godt med dagens ferdselstrykk.
- Andre aktuelle problemstillinger:
 - materialbruk i klopper, stein, impregnert tre
 - sanere informasjon/skilt i området ved Allmannrøysa, og erstatte med et enkelt skråskilt ved påkastrøysa.
 - behov for vedlikehold av de gamle stikkrennene etter antikvariske metoder.

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Mottakerliste:

Marit Johansson
Arne Vadet
Inge Angård
Finn Bjormyr
Hans Olav Arnekleiv
Øystein Rønning Andersen
Marit Vorkinn
Martine Hårstad
Thea Sørensen
Hans Jacob Dahl
Ivar Michael Ulekleiv
Carl S. Bjurstedt

Kopi til:

Eirin Berge
Bernhard Svendsgard

I følge liste

Saksbehandler Trond Stensby

Vår ref. 2021/810-12 432.3

Deres ref.

Dato 21.06.2021

Dovre NP - oppsummering av møte i arbeidsgruppe skjøtselsplan for Kongevegen / Pilegrimsleden - 10.06.21

Møte holdt på TEAMS, 10.06.21, kl. 10:00 – 11:10.

Til stede:

Marit Johansson
Øystein Rønning Andersen
Carl S. Bjurstedt
Trond Stensby.

Utkast til skjøtselsplan

Marit Johansson la fram et utkast til skjøtselsplan, sendt ut før møtet. Gjorde oppmerksom på at enkelte kapitler mangler tekst, og at det er behov for utfylling av enkelte avsnitt. Også referert utsendt innspill frå Trond Stensby, til kap. 2.0, 3.0 og 4.0.

Drøftinger og innspill

Øystein Rønning Andersen

Ferdselslandskapet over Dovrefjell - mytene og tradisjonene knyttet til Dovrefjell - en del av KULA, som Riksantikvaren nå har sendt på høring.

Ta inn definisjonen av kultuminner i kulturminnelova § 2

Jf. innspill om § 21. § 11 a treffer bedre ift skjøtsel av automatisk freda kulturminner:

§ 11. Vedlikehold, granskning m.v.

Når grunneier eller bruker er varslet, har vedkommende myndighet adgang til:

- a. Å søke etter, registrere, avbilde, holde i stand, restaurere, bygge opp igjen, flytte og gjerde inn automatisk fredete kulturminner og gjøre de tiltak som trengs til pleie og anskueliggjørelse av dem, herunder rydde området omkring.

Behov for refleksjoner rundt omfanget av tiltakene. Hva er skjøtsel og hva er istandsetting og restaurering?

Viktig å få samkjørt merkingen – se på muligheten for felles merking?

Marit Johansson

Skjøtelsplanen skal gjelde for heile strekningen Aateigen – Fokstugu.

Carl S. Bjurstedt

Vil legge fram sak for styret om at skjøtelsplanen også blir gjeldende for Fokstugu landskapsvernområde, møte 21.06.21.

Kongevegen er hverken automatisk fredet eller vedtaksfredet, jf. skjøtselshjemlene i kulturminneloven §§ 11a og 21.

Trond Stensby

Presisere at området er en del av villreinens leveområde og villrein er en sentral del av verneformålet.

Ta inn et oppsummerende avsnitt om fredningsstatusen for de ulike kulturminnene – gi en bedre oversikt.

Informasjon på Hardbakken er omdiskutert. Designmanualen for Merkevaren Norges nasjonalparker har nå et skråstilt skilt som kan brukes i nasjonalpark. Tema på befaringen sanere eksisterende info – evt nytt skilt.

Utkast til skjøtelsplan kan behandles i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 29.09.21 – høringsvedtak.

Opplegg for befaring 16.06.21

- Kl. 09:00. Oppmøte ved parkering ved E6, ca. 400 m sørvest for Fokstugu,
- Ca. kl. 15:00. Tar sikte på å være ved Åteigen
- Retur med minibuss til Fokstugu for henting av biler.

Tema for befaringen:

- Kongevegen – kulturminner og kulturhistoriske verdier.
- Aktuelle tiltak for bevaring av kulturminnene.
- Andre verne- og brukerinteresser.

Befaringen vil bli ledet av Marit Johansson, Kongevegprosjektet.
Trond Stensby utarbeide et notat med oppsummering av befaringen.

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

- 1 Skjøtelsplan for veghistorisk miljø over Hardbakken - utkast

2 Inspill skjøtselsplan Kongevegen

Kopi til:

Finn Bjormyr

Eirin Berge

Hans Jacob Dahl

Mottakerliste:

Carl S. Bjurstedt

Øystein Rønning Andersen

Marit Johansson

Fra: Gjelsvik, Erlend[erlend.gjelsvik@innlandetfylke.no]

Sendt: 14. jun 2021 10:03:49

Til: Vorkinn, Marit; Stensby, Trond

Kopi: Berge, Eirin; Marit Johansson (marit.johansson@vegvesen.no); Andersen, Øystein Rønning

Tittel: SV: Møte om samhandling og saksbehandlingsrutiner vedr. Statens vegvesens Nasjonal verneplan

Hei

Jeg vil bare si at Marit Vorkinn og jeg har flere samarbeidsflater der vi diskuterer natur- og kulturmiljøforvaltning. Spørsmålet hennes vedr kongeveg og kulturminnemyndighet er høyst relevant, og internt hos oss endte vi opp med en diskusjon mellom fire rådgivere om kulturminnemyndighet vs kulturminneansvar jmf sektorprinsippet, statlige verneplaner osv, samt diskusjon om målkonflikter og ikke minst utvikling av verktøy og handlingsrom i villreinforvaltninga. Denne diskusjonen er svært viktig og vi har den løpende internt hos oss siden vi er flere rådgivere som jobber opp mot kongevegen(e) og pilegrimsleden.

Jeg har det overordnede oppfølgingsansvaret for kongevegprosjektet fra Innlandet fylkeskommune, og har hatt det siden 2017. Jeg har hatt det samme ansvaret for pilegrimsledarbeidet fra 2017 og fram til i år. Øystein Andersen har kommuneansvaret for Dovre og følger derfor opp skjøtselsplanarbeidet og forvaltningsplanarbeidet. Irene Skauen Sandodden jobber sammen med SVV om kartfesting og digitalisering av alle kongevegstrekker i Innlandet. Vi er dermed borti en rekke problemstillinger som vi diskuterer. Spørsmålet om kulturminnemyndighet og kulturminneansvar utløser en rekke andre spørsmål. Rent formalistisk er det sikkert mulig å trekke noen rollegrenser, men både kulturmiljøfeltet og villreinforvaltninga er i bevegelse, og da er det viktig å ha spørsmålet oppe kontinuerlig.

Erlend

Fra: Vorkinn, Marit <fmopmvo@statsforvalteren.no>

Sendt: mandag 14. juni 2021 08:35

Til: Stensby, Trond <trste@statsforvalteren.no>

Kopi: Berge, Eirin <fmopebe@statsforvalteren.no>; Marit Johansson (marit.johansson@vegvesen.no) <marit.johansson@vegvesen.no>; Andersen, Øystein Rønning <oystein.ronning.andersen@innlandetfylke.no>; Gjelsvik, Erlend <erlend.gjelsvik@innlandetfylke.no>

Emne: SV: Møte om samhandling og saksbehandlingsrutiner vedr. Statens vegvesens Nasjonal verneplan

Når jeg rettet et spørsmål til Erlend var det ut fra min egen forvirring; ikke manglende tillit til verken Øystein eller Marit. Mitt poeng er imidlertid fortsatt at her er det ulike verneinteresser, kulturvern og villrein som står mot hverandre, og at det må foretas en prioritering. Da mener jeg at nasjonal vernestatus er relevant.

Jeg beklager at du fikk informasjon som du allerede hadde.

Med vennlig hilsen

Marit Vorkinn

seniorrådgiver

Statsforvalteren i Innlandet

Telefon: 61 26 60 68

E-post: fmopmvo@statsforvalteren.no

Web: www.statsforvalteren.no/in

Fra: Stensby, Trond <trste@statsforvalteren.no>

Sendt: mandag 14. juni 2021 07:29

Til: Vorkinn, Marit <fmopmvo@statsforvalteren.no>

Kopi: Berge, Eirin <fmopebe@statsforvalteren.no>; Marit Johansson (marit.johansson@vegvesen.no) <marit.johansson@vegvesen.no>; Øystein Rønning Andersen (oystein.ronning.andersen@innlandetfylke.no) <oystein.ronning.andersen@innlandetfylke.no>; Gjelsvik, Erlend <erlend.gjelsvik@innlandetfylke.no>

Emne: SV: Møte om samhandling og saksbehandlingsrutiner vedr. Statens vegvesens Nasjonal verneplan

Marit Vorkinn

Kopi: Eirin Berge; Marit Johansson; Øystein Rønning Anderssen; Erlend Gjelsvik.

Takk for informasjon.

Dette er forhold vi er kjent med.

Ellers har jeg full tillit til at Øystein Rønning Andersen og Marit Johansson både har nødvendig kulturminnekompetanse, og vil ivareta rollene for samhandling mellom Innlandet fylkeskommune og Statens Vegvesen / Kongevegprosjektet på rett måte i dette prosjektet.

Med vennlig hilsen

Trond Stensby

nasjonalparkforvalter

**Rondane og Dovre
nasjonalpark**

Telefon: 61 26 62 06

Mobil: 911 61 458

E-post: trste@statsforvalteren.no

Web: <http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/>

Fra: Vorkinn, Marit <fmopmvo@statsforvalteren.no>

Sendt: fredag 11. juni 2021 11:28

Til: Stensby, Trond <trste@statsforvalteren.no>

Kopi: Berge, Eirin <fmopebe@statsforvalteren.no>

Emne: VS: Møte om samhandling og saksbehandlingsrutiner vedr. Statens vegvesens Nasjonal verneplan

Jeg ringte Erlend Gjelsvik i går, for jeg var noe forvirret om hvem det er som har kulturminnemyndigheten for Kongevegen. Det var ikke et helt urelevant spørsmål viste det seg, for her det gråsoner her, og det har vært møter for å avklare saksgang, jfr. det første vedlegget.

Men av vedlegg 2 ser en at strekningen av Kongevegen mellom Dovre og Fokstugu ikke er inne i «Nasjonal verneplan for veger, bru og vegrelaterte kulturminner», det er det bare strekningen mellom Hjerkin Fjellstugu og Vårstigen som er, jfr. vedlegget «Innlandet». Jeg mener dette må ha betydning når ulike vernehensyn skal veies mot hverandre.

To.

Med vennlig hilsen

Marit Vorkinn

seniorrådgiver

Statsforvalteren i Innlandet

Telefon: 61 26 60 68

E-post: fmopmvo@statsforvalteren.no

Web: www.statsforvalteren.no/in

Fra: Gjelsvik, Erlend <erlend.gjelsvik@innlandetfylke.no>

Sendt: torsdag 10. juni 2021 14:59

Til: Vorkinn, Marit <fmopmvo@statsforvalteren.no>

Emne: Fwd: Møte om samhandling og saksbehandlingsrutiner vedr. Statens vegvesens Nasjonal verneplan

Last ned [Outlook for iOS](#)

Fra: Sandodden, Irene Skauen <irene.skauen.sandodden@innlandetfylke.no>

Sendt: Thursday, June 10, 2021 1:03:07 PM

Til: Andersen, Øystein Rønning <oystein.ronning.andersen@innlandetfylke.no>; Gjelsvik, Erlend <erlend.gjelsvik@innlandetfylke.no>

Kopi: Nygård, Torill <torill.nygard@innlandetfylke.no>

Emne: VS: Møte om samhandling og saksbehandlingsrutiner vedr. Statens vegvesens Nasjonal verneplan

Her er forslag til rutiner som er drøftet med Vegmuseet i møte i våres.

Med vennlig hilsen

Irene Skauen Sandodden

Konservator

Kultur

Telefon: 909 61 598

E-post: irene.skauen.sandodden@innlandetfylke.no

Innlandet fylkeskommune

Telefon: 62 00 08 80

www.innlandetfylke.no

Fra: Ann Kristin Engh <ann.ENGH@vegvesen.no>

Sendt: torsdag 8. april 2021 12:56

Til: Marit Johansson <marit.johansson@vegvesen.no>; Riseng, Aud Margrethe

<aud.margrethe.riseng@innlandetfylke.no>; Kjelstad, Kristin Loe <kristin.loe.kjelstad@innlandetfylke.no>;

Sandodden, Irene Skauen <irene.skauen.sandodden@innlandetfylke.no>; Langøigjelten, Randi

<randi.langoigjelten@innlandetfylke.no>; Stikbakke, Helge <helge.stikbakke@innlandetfylke.no>; Haug, Janicke

<janicke.haug@innlandetfylke.no>; Nygård, Torill <torill.nygard@innlandetfylke.no>; 0402 Sør-Østerdalen

<0402Sor-Osterdalen@vegvesen.no>; Bjørnstad, Ragnar <ragnar.bjornstad@innlandetfylke.no>; Cathrine

Thorstensen <cathrine.thorstensen@vegvesen.no>; Grethe Vikane <grethe.vikane@vegvesen.no>

Kopi: Knut Lillebø Baar <knut.baar@vegvesen.no>

Emne: Møte om samhandling og saksbehandlingsrutiner vedr. Statens vegvesens Nasjonal verneplan

Agendaen for morgendagens møte er gjennomgang av nye saksbehandlingsrutiner, roller, ansvar og samarbeid mellom fylkeskommunen og vegvesenet om objektene i etatens Nasjonale verneplan for veger, bruer og vegrelaterte kulturminner.

Dagsorden

- Velkommen og innledning ved Grethe Vikane, Avdelingsdirektør Samfunnsutvikling og klima
- Deltagere – presentasjon
 - PP presentasjon:
- Kulturminneforvaltning etter 2020
- Statens vegvesens sektoransvar
- Om oss og budsjetter
- Sektoransvar for veghistorie – hva gjør vi/spesielle fokus
- Objekter i Innlandet fylke
- utfordringer i forvaltningen
- Tilrettelegging av historiske vandreveger

- Diskusjon samhandling og saksbehandlingsrutiner

Vedlagt følger forslag til rutiner samt liste over objekter i vegvesenets verneplan.

Jeg får feilmelding på Anne Engesveens mail, så fint om noen videresender

Mvh
Ann Kristin Engh

Statens vegvesen, Transport og samfunn
Samfunnsutvikling og klima, Norsk vegmuseum, Vegmuseumet fagavdelinger

Besøksadresse: Fyrstikkalléen 1, Oslo

Mobil: +47 98651297 **epost:** ann.engh@vegvesen.no

www.vegvesen.no **epost:** firmapost@vegvesen.no

I følge liste

Saksbehandler Trond Stensby

Vår ref. 2021/810-10 432.3

Deres ref.

Dato 20.05.2021

Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen / Pilegrimsleden - referat fra orienteringsmøte

Møte holdt 20.05.21, kl. 09:00 – 10:30, på TEAMS.

Til stede:

Marit Vorkinn, Statsforvalteren / Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten
Øystein Rønning Andersen, Innlandet fylkeskommune
Torill Nygård, Innlandet fylkeskommune
Marit Johansson, Kongevegprosjektet
Hans Jacob Dahl, Pilegrimssenter Dovrefjell
Carl S. Bjurstedt, sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre
Eirin Berge, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Trond Stensby, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Bakgrunn

Spørsmålet om samordning mellom Dovrefjell nasjonalparkstyre og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre er tatt opp, og sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyret hadde bedt om at det ble holdt et møte om temaet - etter innspill fra villreinnemnda for Rondane om behov for samordning mellom nasjonalparkstyrene mhp behandling av søknadene fra Kongevegprosjektet.

Orienteringer

Trond Stensby orienterte om forvaltning og pågående prosesser i regi av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, se vedlegg.

Carl Bjurstedt orienterte

De samme formaliteter gjelder for Dovrefjell nasjonalparkstyre.

Har deltatt i prosjektgruppe, nå med i samarbeidsgruppen for Kongevegprosjektet.
Ser på Kongevegprosjektet som et konfliktreducerende tiltak, bl.a. ved kanalisering av ferdsl.

Forvaltningsplanen har kulturminnekapittel, og nevner Kongevegen. Har retningslinjer for tiltak som berører kulturminner - restaurering normalt OK, rekonstruksjon kun om kulturminnemyndighetene godkjenner.

Siden 2014 - flere saker om restaurerings-, rekonstruksjons- og informasjonstiltak langs Kongevegen fra Hjerkin og nordover og nå info langs Kongevegen i Fokstugu LVO og

bruene over Hondyrju – forholdt seg til at kulturminnevernmyndighetene er inne i prosjektet, og har vurdert tiltakene når det gjelder kulturminnehensyn. Vurdert ikke å være i strid med verneverdiene.

Besøksstrategien godkjent nylig, med noen endringer som ikke berører Dovre NP, Kongevegen inne, konkret m/ bl.a. «carwalks».

Kongevegprosjektet har primært gjort tiltak over Hjerkinnhøe og mot Kongsvold. I Hjerkin/Kongsvoll/Drivdalen landskapsvernområde, vernet 1974, og derfor er en del saker behandlet etter naturmangfoldloven § 48.

Kongevegprosjektet vil lede ferdsel langs Pilgrimsleden bort fra et viktig trekkområde for villrein i Knutshø LVO.

Fokstugu landskapsvernområde, også på sørsiden av E6, er forvaltet av Dovrefjell nasjonalparkstyre, selv om delen sør for E6 geografisk hører til Rondane (Regional plan for Rondane / Rondane nord villreinområde).

Har lagt samme helhetlige vurdering som tidligere i Drivdalen/Kongsvoll/Hjerkin LVO til grunn i saken i Fokstugu LVO som gjelder:

- Bruer
- Infoskilt
- Skilting.

Men det burde vært koordinert mot Dovre nasjonalpark.

Mottatt varsel om klage fra villreinnemnda på skilting langs Kongevegen. Kongevegprosjektet vil utsette tiltaket i påvente av andre avklaringer.

Marit Johansson orienterte om Kongevegprosjektet, se vedlegg.

Innspill/merknader

Marit Vorkinn.

Kvalitetsnormen for villrein er også en viktig prosess. Mye tyder på at Rondane nord kommer ut som et rødt område. Det vil da bli gjennomført påvirkningsanalyser og utarbeidet en handlingsplan.

Kongvegen er ikke tilstrekkelig i utkanten til å ha en kanaliserende effekt ift. villrein.

Viste en kartfigur med omsøkte tiltak for å illustrere utbyggingspresset mot villrein i Rondane.

Villreinen i Rondane er inndelt i tre delbestander, fare for ytterligere oppsplitting nord og sør for Grimsdalen, Viste til problem med fotrøte på villrein 2019.

Kongevegen problematisk for villrein, og ytterligere tilrettelegging kan få utilsiktede konsekvenser. Redd for at sykling på Kongevegen kan få et økt omfang.

Dagsturer kontra flerdagsturerr – opprettholde fordeling jf. NINA-rapporten.

Hvem tar ansvaret for å koordinere prosessene langs Kongevegen?

Innspill etter møtet:

Det pågår nå en runde der Klima- og miljødepartementet vurderer utvidelser av eksisterende nasjonalparker/opprettelse av nye nasjonalparker. Utvidelse av Dovre nasjonalpark vestover er blant de områdene som KLD skal vurdere å igangsette en verneplanprosess i (Miljødirektoratet har sendt tilråding om dette). Dette er nok et signal om betydningen av å ivareta dette området ut fra villreinhensyn.

Marit Johansson

Kan Kongevegen være en avlastning for de store pressområdene?

Kongevegprosjektet er ikke bare et tiltak for friluftsliv, men også for kulturminnevern.

Hvis Kongevegen går ut av bruk og blir glemt, vil det lede til forfall av kulturminnet. Kongevegen avskjerer et begrenset område, også betydelig ferdsel fra Dombås, jf. rapport fra NINA. Se på helheten – nasjonalparkgrensa er «kunstig» ift. kulturminnet Kongevegen.

Legge en helhetsvurdering, legger Pilgrimsleden bort fra et viktig trekkområde for villrein i Knutshø LVO.

Kongvegprosjektet er et bevaringsprosjekt, driver ikke markedsføring. Mulighetstudien peker på muligheten for å styre trafikken, samarbeid med reiselivet blir viktig.

Formidling – kunnskap om kulturminnet. FB og Instagram – forsiktig med bilder frå Dovre NP.

Rebecca Nedregotten Strand – sporløs formidling – bruk av mobil.

Carl S. Bjurstedt

Kongevegen går mellom Dovre kirke – Oppdal kyrkje, Pilegrimsleden mellom Oslo og Nidaros. Strekningen Åteigen - Fokstugu vil derfor ha trafikk uansett, som del av disse konseptene.

Skilting i seg sjølv ikke et problem – men ferdselen. Designmanualen – nye skilt som kan settes opp inne i verneområdene.

Øystein Rønning Andersen

Strekningen Åteigen – Fokstugu har et spesielt kulturmiljø – ferdsel og veg i fleire faser. Viktig strekning for Pilegrimsleden, berører autenticiteten til Pilegrimsleden. Omlegging av pilegrimsleden vil være et tap.

Bekymret for villreinens bruk av området.
Positive til bygging av bruene over Hondyrju.

Avvente skjøtselsplanen – vurdere tiltak innenfor nasjonalparken.
Ønsker å se på helheten Åteigen – Fokstugu, bl.a. konsekvenser for ferdsel.

Eirin Berge

Andre måter å informere på enn fysisk, f.eks. mobiltelefon. Viktig å unngå skilting for å bevare preget av urørthet i nasjonalparken, som er en del av formålet med vernet.

Nasjonalparkriket har en strategi for bærekraftig reiseliv, hvordan ser Kongevgeprosjektet på dette?

Oppsummering

Igangsatte planprosesser går sin gang.

Sekretariatene for Dovrefjell nasjonalparkstyre og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre samrår seg med tanke på en utviding av prosjektgruppen/arbeidsgruppen for skjøtselsplanen for Kongevegen.

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

- 1 Trond Stensby Møte 20.05.21
- 2 Marit Johansson Kongevegen Åteigen- Fokstugu 20.05.21

Kopi til:
Eirin Berge

Mottakerliste:

Marit Vorkinn
Hans Jacob Dahl
Carl Bjurstedt
Øystein Rønning Andersen
Torill Nygård
Marit Johansson

Innlandet

fylkeskommune

Kultur - Arkeologi

STATSFORVALTEREN I INNLANDET
Postboks 987, Norge

2604 LILLEHAMMER

Deres ref:
2021/810-2 432.3

Vår ref:
2020/46047-9
Øystein Rønning Andersen

Dato:
06.04.2021

Uttalelse til oppstart av skjøtselsplan for Kongevegen/ Pilegrimsleden - Dovre Nasjonalpark

Vi viser til brev av 12.02.2021 samt til oppstartsmøte den 09.03.2021. Saken gjelder varsel om oppstart av skjøtselsplanarbeid for den delen av Kongevegen/pilegrimsleden mellom Åteigen og Fokstugu som ligger innenfor Dovre Nasjonalpark.

Fylkeskommunen ser det som positivt at det iverksettes arbeid med skjøtselsplan for denne delen av kongevegen/pilegrimsleden. Da deler av kongevegen her følger middelaldervegfar som er automatisk fredete i henhold til kulturminneloven, så oppfordrer vi til tett dialog med kulturminnemyndighetene i fylkeskommunen i det videre arbeidet med planen og eventuelle skjøtselstiltak på vegen. Vi oppfordrer også til å se på muligheten for en helhetlig skjøtselsplan for hele strekningen Åteigen – Fokstugu, da tiltak på kongevegen også utenfor nasjonalparkgrensa kan få innvirkning på forhold inne i nasjonalparken.

Ut over dette, viser vi til våre innspill i oppstartsmøtet den 09.03.2021, og har ingen ytterligere merknader til planen.

Med vennlig hilsen

Øystein Rønning Andersen
Arkeolog/saksbehandler

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Postadresse:
Postboks 4404
Bedriftssenteret
2325 Hamar

Besøksadresse:
Innlandet fylkeskommune
Parkgata 64
Hamar

Telefon: +47 62 00 08 80
E-post: post@innlandetfylke.no
Internett: www.innlandetfylke.no
Org.nr.: 920717152

I følge liste

Referat - møte arbeidsgruppa 23.03.21 - Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen / Pilegrimsleden

Møte holdt 23.04.21, kl. 10:00 – 10:40, på TEAMS.

Til stede:

Marit Johansson, Kongevegprosjektet
Hans Jacob Dahl, Pilegrimsleden
Bernhard Svendsgard, Dovre kommune
Eirin Berge, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Trond Stensby, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

1. Referater

- Innlandet fylkeskommune, 06.04.21. Uttalelse til oppstart av skjøtselsplan for Kongevegen/Pilegrimsleden - Dovre Nasjonalpark.
- Dovre kommune, 23.04.21. Kongevegprosjektet - tillatelser etter pbl og motorferdsellov (gjelder utenfor Dovre nasjonalpark)

2. Disposisjon for skjøtselsplanen

Marit Johansson orienterte, og la fram et utkast til disposisjon.

- Mange veghistoriske vegminner innenfor Dovre nasjonalpark, kompleksitet, «lag på lag».
- Viktig å involvere forvaltningsmyndigheten – Innlandet fylkeskommune.
- Hovedmålet er bevaring, jf. punkt om rutiner og ansvar.

Innspill:

- Ta med et punkt om grunneiere – rettigheter og interesser.
- Viktig å holde orden på begrepsbruken,
 - Kongevegen er en veg med et oppbygget veglegeme.
 - Etter verneforskriften/forvaltningsplanen definert som stier.
- Retningslinjer vil også si noe om metodikk for skjøtsel.
- Ha et kapittel om avbøtende tiltak for å forebygge skader på andre verneverdier.

En oppdatert disposisjon følger vedlagt referatet.

3. Befaring

Dato for befaring med prosjektgruppen satt til **onsdag 16. juni 2021**, hele dagen.
Et foreløpig utkast til skjøtelsesplan vil være grunnlag for programmet på befaringen.

4. Neste møte i arbeidsgruppa.

- Neste møte i arbeidsgruppa blir **torsdag 10. juni 2021, kl. 10:00 – 12:00**. Sted for møtet foreløpig ikke fastsatt.
- Øystein Rønning Andersen forespørres om å være med i arbeidsgruppa, for å sikre en god og nødvendig dialog med Innlandet fylkeskommune.
- Marit Johansson legger fram et utkast til skjøtelsesplan til drøfting i møtet.

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

- 1 Disposisjon - skjøtelsesplan for veghistoriske kulturminner i Dovre nasjonalpark

Kopi til:
Øystein Rønning Andersen
Eirin Berge

Mottakerliste:
Marit Johansson
Finn Bjørnmyr
Hans Jacob Dahl

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnhusvegen 33
2661 Hjerkin

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47
fminpost@statsforvalteren.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/rondane-dovre>

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Trond Stensby

Vår ref. 2021/810-3 432.3

Deres ref. «REF»

Dato 09.03.2021

Referat fra oppstartsmøte 09.03.21 - prosjektgruppe - Skjøtselsplan for Kongevegen - Dovre nasjonalpark

Møte holdt tirsdag 09.03.21, kl. 10:00 - 12:00, på TEAMS.

Til stede:

- Øystein Rønning Andersen, Innlandet fylkeskommune - kulturarv
- Marit Vorkinn, Statsforvalteren i Innlandet / sekretær Villreinnemnda for Rondane Sørnkletten
- Bernhard Svendsgard, Dovre kommune, planlegger
- Hans Olav Arnekleiv, Dombåsfeltet grunneierlag / Villreinutvalget for Rondane nord
- Ivar Michal Ulekleiv, Einbuggdalen grunneierlag
- Arne Vadet, Villreinnemnda for Rondane Sørnkletten
- Marit Johansson, Kongevegprosjekt, prosjektleder
- Hans Jacob Dahl, Pilegrimssenter Dovrefjell
- Finn Bjørnmyr, SNO
- Trond Stensby, nasjonalparkforvalter
- Eirin Berge, nasjonalparkforvalter, deltok frå kl. 11:10

Ikke møtt:

- Thea Sørensen, Oppland fylkeskommune, kulturarv
- Martine Hårstad, informasjonsrådgiver

1. Gjennomgang av prosjektplanen, v. Trond Stensby.

Se vedlegg

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturresevat	Flakktjøna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinnjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

2. Kongvegprosjektet – Pilegrimsleden – det kulturminnefaglige grunnlaget, v. Marit Johansson og Hans Jacob Dahl.

Se vedlegg, videre også:

- Et viktig veghistorisk bilde, med stor tidsdybde.
- Parallell løp, utbedret flere ganger.
- Løsfunn og spor dokumenterer at det er vegstrekninger fra middelalderen og mulig jernalderen.
 - Isbrodder og pilegrimsmerker.
 - Varderekke etter den gamle ridevegen.
- Kongevegen
 - Bygd først på 1700-tallet og senere utbedret flere ganger
 - Første kjøreveg på en fjellovergang
 - Sent på 1700-tallet – vegutbedring,
 - fundamentering,
 - steinsatte stikkrenner
 - offentlig anlagt veg
 - bygd av lokale bønder – for hånd – fantastisk utført arbeid
 - ønsker å løfte fram innsatsen – utført høyt til fjells i et krevende terreng.
- Behov for skjøtsel for å bevare kulturminnet.
- Kart fra 1806 viser at vegen er i bruk som allminnelig kjøreveg over Dovrefjell.

Pilegrimsleden etablert på 1990-tallet

- Forarbeid i Dovre gjort av Berit Fiksdahl og Hans Jacob Dahl. Vurderte
 - Grimsdalen
 - Gautstigen
 - Hardbakken.
- Dette er vegfar som har vært i samtidig bruk.
- Hulveger ved Aateigen, flere skjulte lag.
- Det ble gjort funn
 - Endestykke på en stav med trebit datert seint 1100-tall
 - Funnet et merke av metall – pilegrimsmerke
- Allmannarøysa – et levende varp også registrert som en gravrøys

Konklusjon: Hardbakken rett trase å bruke for Pilegrimsleden – etablert i 1997.

3. Forvaltningsmessig status, v. Øystein Rønning Andersen, Innlandet fylkeskommune.

- Innlandet fylkeskommune er i omorganisering etter regionreformen.
- Øystein er saksbehandler for kulturminner med ansvar for bl.a. Dovre kommune.
 - (Thea Sørensen, ansvar for nyere tids kulturminner i Dovre)
- Har ikke vært tett på Kongevegprosjektet.
- Kongevegen faller litt mellom to stoler – er både automatisk fredet kulturminne (fra før 1537), og nyere tids kulturminne, jf. bygging av vegen på 1700-tallet og framover.

- Arkeologene er fagfolkene som er mest ute i felt, og kommer derfor også i kontakt med nyere tids kulturminner.
- Vil følge opp saken
 - også koble på andre, t.d. Erlend Gjelsvik. Eventuelt nye folk??
 - Lovverk: Automatisk fredet – fylkeskommunen delegert myndighet til å fatte vedtak etter kulturminneloven – nye rutiner må falle på plass – i mange saker forpliktet til å konsultere Kulturhistorisk museum.
- Fylkeskommunen ser positivt på at det startes arbeid med en skjøtelsplan – må godkjennes av fylkeskommunen.
- Vurdering ift. hvor store tiltak som planlegges – enkel vegetasjonsrydding kurant, andre større tiltak krever dispensasjon fra kulturminneloven. Viktig med tett dialog mellom fylkeskommunen og arbeidsgruppa for skjøtelsplanen.

4. Innspill og drøftinger.

Bernhard Svendsgard

- Har mottatt søknad om tiltak på Kongevegen, men har avventet dette møtet før behandling. Må sende saken til Innlandet fylkeskommune.
- Er det også søkt om tiltak innenfor nasjonalparken?
- Aakroken ligger utenfor nasjonalparken. Motorferdsel her skjer lovlig med hjemmel i motorferdselloven.

Øystein Rønning Andersen

- Må betrakte Kongevegen som et automatisk fredet kulturminne.
 - Har fått tilsendt noen saker fra Kongevegprosjektet.
- Greit å ha en skjøtelsplan – slippe ad hoc- og hastebehandling
- Viktig å se helheten Dovre – Fokstugu, la ulike myndigheter uttale seg til sitt.
- Jf. skjøtelsplan for Formokampen – oftest at fylkeskommunen selv som utarbeider skjøtelsplaner – viktig med tett dialog om tiltak – avklare saksbehandling og mulig utfall i en tidlig fase.
- Støtter forslaget om en felles befaringsplan
- Sykkling og kulturminneloven. Ikke lov å sette i verk tiltak som skader kultminner – må være et mål med skjøtelsplanen å forebygge skader på kulturminnet.
 - Hvordan håndheve dette – en utfordring!
- Aakroken:
 - Kjenner ikke vegen og forholdene i detalj – vanskelig å uttale seg med sikkerhet.
 - Bruken ikke i tråd med kulturminneloven? Kommer an på – veger er ofte oppgradert.
 - Ta stilling til hva er alternativene – en parallell veg kan også påvirke kulturminnet.
 - Trengs det dispensasjon for bruk.
 - Kanskje aktuelt å se på større strekninger – også utenfor nasjonalparkgrensene.

Hans Olav Arnekleiv

- I utgangspunktet ikke i mot å ta vare på historia om Kongevegen.
- Grunneierlaget har fått sak om bruer ved Hondyrju – delte meninger – flytting av traseen kan være positivt for villrein. På den annen side kan tilrettelegging medføre mer trafikk.
- Villrein skutt på Hardbakken 1984 - da 2400 dyr – nå 800 dyr igjen i Rondane nord.
- Økt bruk av Kongevegen vil medføre enda mer avkorting av beiteområdene – særlig vårbeitet er viktig – simlene avhengig av grønt beite for god melkeproduksjon.
- Området har dårlige vekter – dårlige tilvekst – rein nord for Ula . har dårlige kår – vil få rødt på kvalitetsnormen når det gjelder vekt, tilvekst, tilgang på beiter.
- Kan ta vare på Kongevegen – men ikke markedsføres i turistsammenheng. Ansvarsløst med tanke på forvaltning av villrein og leveområder.
- Viste til Arne Vadet som har merket seg at ferdselen øker - ser slitasjen fra ferdsel på mange stier.
- Hvis Kongevegprosjekt vil ha mange til å gå Kongevegen - vil slitasjen til slutt gjøre traseen til en grusveg.
- Skeptisk til økt markedsføring.
- Må være villreinens røst – området blir tatt litt her og litt der – sitter igjen med reduserte leveområder.
- Nettet er en effektiv markedskanal – f.eks. sykkelturner blir delt i sosiale medier og gir økt ferdsel – skeptisk til utviklingen her.
- Bruken i Aakroken er interessant – har vært tatt opp med Marit Johansson og Hans Jacob Dahl – vegen er brukt for å hente elg og føre tilsyn med beitedyr, må det lages en parallell veg?

Marit Johansson

- Det viktigste for prosjektet er bevaring av Kongevegen – og å legge til rette for en bærekraftig bruk av Kongevegen.
- Bevaring gjennom bruk. Traseen forsvinner hvis den ikke er i bruk. Jf. at en stor del av Kongevegen sunket i myra nord for Hondyrju. Har skjedd i løpet av 40 år.
 - Ute av syne - ute av sinn...
- Enig i at Kongevegen ikke tåler tusenvis av brukere – legger ikke opp til en storslått turistifisering.
- Aakroken. Finne løsninger – vegen er bygd for hest og vogn – bruk og bevaring – må ha respekt for lokale behov - også Innlandet fylkeskommune må mene noe om saken.
- Skjønner bekymringen for villrein – Kongevegen kan være et kanaliserende tiltak
- Ikke interessert i å legge til rette for sykling på Kongevegen.
- Skilte ved Aateigen – Fokstugu hva er grei bruk, når det gjelder sykling grunder og forsøpling o.s.v.

Arne Vadet

- Støtter innlegget fra Hans Olav Arnekleiv.
- Problem med økt ferdsel i området mellom E6 og Grimsdalen – det siste rolige området for villreinen.

Marit Vorkinn

- Ses i et større perspektiv - særlig opptatt av villrein.
- Villreinen i Rondane er den genetisk opprinnelige villreinen - sammenlignes med hvitt nesehorn i Afrika.
- Tilråd bruk av digital informasjonstilrettelegging – ikke fysisk skilting i nasjonalparken.
- Tiltak kan gi utilsiktet økning i ferdsel – jf effekten av sykkelstien over Dovrefjell.
- Statsforvalteren har fått et oppdrag fra departementet – prinsippet for sykling skal speilvendes, slik at sykling nå blir tillatt overalt i verneområdene – nasjonalparkstyret må evt skjerme områder mot sykling – det skal tas spesielt hensyn til villrein.

Ivar Michael Ulekeliv

- Støtter Hans Olav Arnekleiv 100 %.
- Feil i sakspapira – vil komme med innspel.
- Har ikkje att villrein – må stoppe jakta.
- Pilegrimsleden behøver ikkje gå over Hardbakkem – kan gå Øverbygdsvegen og sykkelvegen over Dovrefjell – to fluer i en smekk.
- Økt bruk av fatbike – elsykkel
- Sliter med beitedyra – blir tatt med att og fram langs Kongevegen. Har gått seg fast i metallbruene som er lagt ut.
- Uenig med Hans Jacob Dahl. Pilegrimsleden blir lagt utenfor nasjonalparken andre plasser, hvorfor ikke her?
- Ferdsele påvirker villreinens bruk 1 km på hver side av traseen, blir mange kvadratkilometer.
- Grunneierne vil si nei til tiltak på Kongevegen
- Aakroken – henter elg m.m. med traktor – kjører over gamle stikkrenner – tidligere var det mer traktortransport her.
- I samband med oppdemming av et tjern på 80-tallet – fikk tillatelse til å bruke Kongevegen – vært kjørt her i alle år, både med henger og skuffe.

Hans Jacob Dahl

- Pilegrimsleden stimulerer ikke til sykling
- Om å se i et større perspektiv
 - Kongevegen / Pilegrimsleden går over hele fjellet til Oppdal. Vil legge Kongevegen ned Drivdalen. Pilegrimsleden legges om: ned i Drivdalen – en kanalisering vekk fra verneområdet.
 - Omlegging i Drivdalen historisk begrunnet.

- Næringsaktivitet – et kanalisierende tiltak - alle verneområdene sett under ett.
- Tall – en sesong på 100 dager - 7 pilegrimsvandrere pr. dag. (Den samlede ferdselen over Hardbakken er vesentlig større 2000 – 3000/ sesong)

5. Oppsummering.

- Det er lagt et godt grunnlag for den videre prosessen.
- Det kulturminnefaglige kunnskapsgrunnlaget er godt.
- Det ble tatt opp viktige problemstillinger knyttet til effektene av ferdsel på villreinens leveområde, slitasje på terreng og kulturminner.
- Det kom fram vesentlige innvendinger mot å gjøre tiltak på Kongevegen, og ytterligere tilrettelegging for økt ferdsel langs Kongevegen.
- Viktig med tett dialog med Innlandet fylkeskommune i planarbeidet.
- Det blir en felles befaring i midten av juni-21, når føret tillater det.
- Prosjektgruppen vil blir forlagt et utkast til planforslag, i et eget møte, før videre behandling i fylkeskommunen og nasjonalparkstyret.

Med hilsen

Trond Stensby
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

- 1 210309 Trond Stensby Skjøtelsplan for Kongevegen - prosjektplan
- 2 210903 Marit Johansson Veghistoriske kulturminner i Dovre nasjonalpark

Kopi til:
Thea Sørensen
Martine Hårstad
Eirin Berge